

*Program Ochrony Środowiska
i
Plan Gospodarki Odpadami
dla
Gminy Inowódz*

Inowódz 2004

SPIS TREŚCI

CZĘŚĆ I – Gminny Program Ochrony Środowiska

Spis treści	str.	2
Podstawy prawne Gminnego Programu Ochrony Środowiska	str.	6
I. Gmina Inowódz	str.	7
1.1. Podstawy i cel opracowania	str.	7
1.2. Warunki geofizyczne	str.	7
1.2.1. Położenie i rzeźba terenu	str.	7
1.2.2. Warunki klimatyczne	str.	8
1.2.3. Hydrografia	str.	8
1.2.4. Obszary leśne	str.	8
1.2.5. Obszary chronione	str.	9
1.3. Ogólna charakterystyka Gminy Inowódz	str.	10
1.3.1. Informacje ogólne	str.	10
1.3.2. Demografia	str.	11
1.3.3. Sfera społeczna	str.	13
1.3.4. Infrastruktura techniczna	str.	15
1.3.5. System komunikacyjny	str.	17
1.3.6. Gospodarka	str.	17
1.4. Działalność samorządu Gminy w latach 1999-2003	str.	18
1.5. Dotychczasowe działania z zakresu ochrony środowiska	str.	19
II. Diagnoza aktualnego stanu środowiska	str.	21
2.1. Powietrze atmosferyczne	str.	21
2.1.1. Przepisy prawne	str.	21
2.1.2. Pomiary zanieczyszczeń powietrza	str.	21
2.1.3. Źródła zanieczyszczeń powietrza	str.	23
2.1.4. Wnioski	str.	24
2.2. Hałas	str.	24
2.2.1. Wprowadzenie	str.	24
2.2.2. Źródła hałasu	str.	25
2.2.3. Wnioski	str.	25
2.3. Zasoby wodne i gospodarka wodno-ściekowa	str.	25
2.3.1. Wprowadzenie	str.	25
2.3.2. Wody powierzchniowe	str.	25
2.3.3. Wody podziemne	str.	27
2.3.4. Gospodarka wodno-ściekowa	str.	29
2.3.4.1. Regulacje prawne gospodarki wodno-ściekowej	str.	29
2.3.4.2. Sieć wodociągowa	str.	29
2.3.4.3. Sieć kanalizacyjna	str.	30
2.3.4.4. Główne źródła zanieczyszczeń	str.	30
2.3.5. Wnioski	str.	31
2.4. Odpady	str.	31
2.4.1. Przepisy prawne	str.	31
2.4.2. Odpady niebezpieczne	str.	33

2.4.3. Odpady z sektora gospodarczego	str.	34
2.4.4. Odpady komunalne	str.	34
2.4.5. Wnioski	str.	35
2.5. Gleby	str.	35
2.5.1. Wprowadzenie	str.	35
2.5.2. Typy gleb	str.	36
2.5.3. Odczyn gleb	str.	37
2.5.4. Monitoring gleb	str.	37
2.5.5. Wnioski	str.	38
2.6. Surowce mineralne	str.	38
2.6.1. Wprowadzenie	str.	38
2.6.2. Zasoby surowcowe	str.	38
2.6.3. Wnioski	str.	39
2.7. Pola elektromagnetyczne	str.	39
2.8. Przyroda	str.	39
2.8.1. Wprowadzenie	str.	39
2.8.2. Stan zasobów przyrody	str.	40
2.8.3. Wnioski	str.	40
2.9. Nadzwyczajne zagrożenia środowiska	str.	41
III. Cele i zadania w zakresie ochrony środowiska w gminie	str.	42
3.1. Cele polityki ekologicznej państwa	str.	42
3.2. Cele wojewódzkiej polityki ekologicznej	str.	42
3.3. Cele polityki ekologicznej dla powiatu tomaszowskiego	str.	46
3.4. Harmonogram prac związanych z opracowaniem Gminnego Programu Ochrony Środowiska	str.	49
3.5. Analiza SWOT dla środowiska w gminie Inowódz	str.	49
3.6. Konsultacje społeczne dotyczące oceny obecnego stanu środowiska w gminie Inowódz oraz zadań, które powinny być realizowane w latach 2004-2006 oraz 2007-2011	str.	52
3.7. Cele strategiczne, cele operacyjne i programy w zakresie ochrony środowiska dla gminy Inowódz	str.	55
IV. Plan działań na lata 2004 – 2006	str.	65
4.1. Założenia planu działań na lata 2004-2006	str.	65
4.2. Poprawa jakości środowiska	str.	65
4.2.1. Ochrona powietrza	str.	65
4.2.2. Ochrona wód	str.	66
4.2.3. Gospodarka odpadami	str.	66
4.2.4. Zmniejszenie hałasu	str.	66
4.2.5. Ochrona przyrody	str.	66
V. Zarys planu działań na lata 2007-2011	str.	67
5.1. Założenia planu działań na lata 2007-2011	str.	67
5.2. Poprawa jakości środowiska	str.	67
5.2.1. Ochrona powietrza	str.	67
5.2.2. Ochrona wód	str.	67
5.2.3. Gospodarka odpadami	str.	68
5.2.4. Zmniejszenie hałasu	str.	68

5.2.5. Ochrona przyrody	str. 68
VI. Zarządzanie ochroną środowiska	str. 87
6.1. Ogólne zasady zarządzania środowiskiem	str. 87
6.2. Kompetencje organów gminy w zakresie ochrony środowiska	str. 88
6.3. Instrumenty zarządzania środowiskiem	str. 92
VII. Wdrażanie programu	str. 92
7.1. Środki finansowe na realizację programu	str. 92
7.2. Koszty realizacji przedsięwzięć	str. 96
VIII. Monitoring	str. 98

CZĘŚĆ II – Gminny Plan Gospodarki Odpadami

Przepisy prawne	str. 100
I. Analiza stanu obecnego gospodarki odpadami w gminie	str. 102
1.1. Zakres i metodyka prac rozpoznawczych	str. 102
1.2. Opis infrastruktury związanej z gospodarką odpadami	str. 102
1.3. Charakterystyka wytwarzanych odpadów	str. 103
1.4. Instalacje oraz podmioty zajmujące się przetwarzaniem i unieszkodliwianiem odpadów	str. 110
1.5. Ocena aktualnego stanu gospodarki odpadami	str. 111
1.6. Wnioski	str. 111
II. Plan Gospodarki Odpadami	str. 112
2.1. Prognozowane zmiany w zakresie gospodarki odpadami	str. 112
2.1.1. Demografia	str. 112
2.1.2. Rozwój gospodarczy	str. 112
2.1.3. Mieszkalnictwo	str. 113
2.1.4. Prognoza ilości i struktury odpadów	str. 113
2.2. Warunki segregacji, gromadzenia i składowania odpadów	str. 114
2.3. Możliwości wykorzystania i unieszkodliwiania odpadów	str. 117
2.4. Cele strategiczne i system gospodarki odpadami	str. 118
2.4.1. Schemat gospodarki odpadami na terenie gminy	str. 119
2.4.2. Działania zmierzające do poprawy sytuacji gospodarki odpadami	str. 121
2.4.2.1. Odpady komunalne	str. 122
2.4.2.2. Odpady komunalne ulegające biodegradacji	str. 122
2.4.2.3. Odpady niebezpieczne	str. 123
2.4.2.4. Odpady z sektora gospodarczego	str. 125
2.4.2.5. Osady ściekowe	str. 125
2.4.2.6. Odpady z rozbiórki obiektów budowlanych	str. 125
2.4.2.7. Odpady opakowaniowe	str. 126
2.4.2.8. Odpady wielkogabarytowe	str. 126
2.5. Cele krótkookresowe gospodarki odpadami (na lata 2004-2007)	str. 127
2.6. Cele gospodarki odpadami na lata 2008–2015	str. 129
2.7. Zadania z zakresu gospodarki odpadami w Gminnym Programie Ochrony Środowiska	str. 130

2.8. Wnioski z analizy oddziaływania projektu na środowisko	str. 136
2.9. Edukacja	str. 137
2.10. System monitoringu i oceny realizacji programu	str. 137
2.11. Streszczenie	str. 139
2.11.1. Gminny Program Ochrony Środowiska	str. 139
2.11.2. Gminny Plan Gospodarki Odpadami	str. 142
2.12. Wykaz materiałów źródłowych	str. 144
Mapa Gminy Inowódz	str. 145

CZEŚĆ I

Gminny Program Ochrony Środowiska

Podstawy prawne Gminnego Programu Ochrony Środowiska

Gminny Program Ochrony Środowiska opracowywany jest w oparciu o szereg przepisów prawnych, z których najważniejsze to:

- ustawa o samorządzie gminnym
- ustawa „Prawo ochrony środowiska”
- ustawa o odpadach
- ustawa o wprowadzeniu ustawy – prawo ochrony środowiska, ustawy o odpadach oraz zmianie niektórych ustaw
- ustawa o opakowaniach
- ustawa o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków
- ustawa „Prawo wodne”
- ustawa o zagospodarowaniu przestrzennym
- ustawa „Prawo budowlane”
- ustawa „prawo geologiczne i górnicze”
- ustawa o ochronie gruntów rolnych i leśnych
- ustawa o lasach
- i przepisy wykonawcze wydane na podstawie tych ustaw

oraz w oparciu o dokumenty:

- II Polityka Ekologiczna Państwa – Ministerstwo Środowiska, 2000 r.
- Krajowy Plan Gospodarki Odpadami – Ministerstwo Środowiska, 2002 r.
- Narodowa Strategia Ochrony Środowiska na lata 2000-2006 – Ministerstwo Środowiska, 2000 r.
- Narodowy Plan Rozwoju 2004-2006 – Rada Ministrów 2003 r.
- Polityka Ekologiczna Państwa na lata 2003-2006 z uwzględnieniem perspektyw na lata 2007-2010
- Założenie polityki energetycznej Polski do roku 2000
- Polityka Leśna Państwa
- Strategia Rozwoju Województwa Łódzkiego
- Program Ochrony Środowiska Województwa Łódzkiego
- Plan Gospodarki Odpadami dla Województwa Łódzkiego
- Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Tomaszowskiego
- Plan Gospodarki Odpadami dla Powiatu Tomaszowskiego
- Gmina Inowłódz– studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy
- Strategia Rozwoju Gminy Inowłódz
- Projekt prac geologicznych na wykonanie lokalnego monitoringu wód podziemnych w rejonie składowiska odpadów w miejscowości Brzustów
- Projekt prac geologicznych na wykonanie lokalnego monitoringu wód podziemnych w rejonie składowiska odpadów w miejscowości Inowłódz

I GMINA INOWŁÓDZ

1.1. Podstawy i cel opracowania

Ustawy „Prawo ochrony środowiska” oraz „Ustawa o odpadach” nakładają na jednostki samorządu terytorialnego obowiązek opracowania „Programu Ochrony Środowiska” oraz „Planu Gospodarki Odpadami”. Dla samorządu gminnego ustawodawca określił termin opracowania w/w dokumentów na 30 czerwca 2004 r. oraz ustalił konieczność aktualizacji dokumentów w cyklu 4-letnim. Program jest opiniowany przez samorząd wojewódzki oraz samorząd powiatowy.

Celem programu jest przeprowadzenie analizy stanu obecnego środowiska naturalnego oraz stanu gospodarki odpadami w gminie oraz określenie kierunków działań bieżących i długofalowych samorządu w zakresie ochrony środowiska.

1.2. Warunki geofizyczne

Gmina Inowłódz położona jest na obszarze dwóch jednostek strukturalnych podłoża: paraantyklinorium środkowopolskiego oraz synklinorium szczecińsko-lódzko-miechowskiego. Wyróżnić tu można jednostki niższego rzędu: w części północno-wschodniej i wschodniej znajduje się antyklina Inowłódzka, a w części południowo-zachodniej położona jest niecka tomaszowska. Jednostki te zbudowane są z utworów mezozoicznych pokrytych występującymi na terenie całej gminy osadami czwartorzędowymi o różnej miąższości. Jurę środkową reprezentują piaskowce, mułowce i iłowce z wkładkami sydereytów oraz wapieni o miąższości ok. 800 m (krawędź wysoczyzny nad Pilicą w rejonie Inowłódzka). Jura górna reprezentowana jest przez utwory: chalcedonity, gliny, mułowce i margle (rejon Teofilowa i Inowłódzka). Po okresie zlodowaceń na terenie gminy pozostały różnowiekowe gliny zwałowe (w postaci płatów) oraz żwiry, piaski i mułki, niewielkie soczewki iłów i mułków laminowanych, jak również osady eoliczne - piaski kwarcowe w formie wydmy.

1.2.1. Położenie i rzeźba terenu

Obszar gminy Inowłódz położony jest w południowej części Niziny Śródkowopolskiej w obrębie makroregionów: Równiny Piotrkowskiej (zachodnia i centralna część gminy) i Doliny Białobrzesckiej (wschodnia część gminy). Obszar gminy przechyla się w kierunku wschodnim i jest w przeważającej części równiną zbudowaną z piaskowców wodnolodowcowych i glin zwałowych. Ważnym elementem rzeźby terenu jest dolina rzeki Pilicy z trzema poziomami tarasowymi i doliny jej dopływów. W dolinie Pilicy znajdują się najniższe położone punkty o wysokości do 143 m n.p.m. - Inowłódz.

Zróznicowanie hipsometryczne powierzchni terenu waha się w granicach 141 m n.p.m. (dolina rzeki Pilicy) do 187 m n.p.m. (wzniesienia w zachodniej części gminy). Antyklinę inowłodzką, łączącą antyklinorium świętokrzyskie z wałem kujawskim tworzą skały środkowej i górnej jury. Po obydwu stronach doliny Pilicy występują utwory jurajskie w postaci: iłów, piaskowców, wapieni piaszczystych i wapieni jasnych, częściowo marglistych. Wysoczyznę po północnej stronie doliny Pilicy (182 m n.p.m.) tworzą wapienie zsylikowane (w rejonie Zakościela występują piaskowce krzemionkowe i żelaziste). Krawędź doliny porozcinana jest tu wyrobiskami po kamieniołomach i parowami schodzącymi do dna doliny. Południowa strona doliny Pilicy (170 m n.p.m.) zbudowana jest z iło-łupków i piaskowców środkowej jury, a krawędź pocięta jest parowami.

1.2.2. Warunki klimatyczne

Gmina Inowłódz położona jest w „łódzko-wieluńskim regionie klimatycznym”, charakteryzującym się:

- średnią roczną sumą opadów atmosferycznych – 585 mm
- długością okresu wegetacyjnego – 210 dni
- średnią roczną temperaturą powietrza $+7,5^{\circ}\text{C}$
- średnią temperaturą dla lipca $+18,2^{\circ}\text{C}$
- średnią temperaturą dla stycznia $-3,0^{\circ}\text{C}$
- średnim zachmurzeniem w skali od 0 do 8-5
- średnim okresem trwania pokrywy śnieżnej – 52 dni
- dominują wiatry zachodnie, północne i południowo-zachodnie ze średnią prędkością 2,5 m/s.

1.2.3. Hydrografia

Obszar gminy położony jest w dorzeczu lewobrzeżnego dopływu Wisły, rzeki Pilicy. W obrębie gminy do zlewni rzeki Pilicy należą rzeki: Gać, Słomianka z Giełzówką, Cetynka i Struga oraz liczne bezimienne ciek wodne.

Na obszarze gminy Inowłódz występują 3 zasadnicze poziomy wodonośne: jurajski, kredowy i czwartorzędowy. Teren gminy położony jest w zasięgu Głównego Zbiornika Wód Podziemnych „Zbiorniki Opoczno”- jurajski poziom wodonośny.

1.2.4. Obszary leśne

Lasy na terenie gminy Inowłódz zajmują powierzchnię ogólną 5564 ha, co stanowi 56,7% powierzchni gminy. Lesistość gminy jest wyższa od średniej lesistości powiatu tomaszowskiego wynoszącej 30,8% i wyraźnie wyższa od

średniej lesistości województwa łódzkiego wynoszącej 20,5%. Duże obszary lasów na terenie gminy uznanych jest jako lasy ochronne. Lasy gminy pod względem terytorialnym należą do Nadleśnictwa Spała i Nadleśnictwa Smardzewice. W kompleksach leśnych dominują drzewostany sosnowe z udziałem gatunków: dąb szypułkowy, olsza czarna, brzoza brodawkowata i inne.

1.2.5. Obszary chronione

Na terenie gminy znajdują się obszary i obiekty cenne przyrodniczo, które objęte zostały ochroną prawną. Zaliczamy do nich:

- 3 rezerwaty leśne:
 - rezerwat przyrody „KONEWKA” o powierzchni 99,91 ha, utworzony w celu zachowania fragmentu lasu o charakterze naturalnym, należącego do zespołu świetlistej dąbrowy; rezerwat położony jest w głębi Lasów Spalskich, koło wsi Królowa Wola, 5 km na północ od Spały,
 - rezerwat przyrody „ŻĄDŁOWICE” o powierzchni 138,79 ha, utworzony w celu zachowania ze względów naukowych i dydaktycznych nie spotykanego w lasach polskich układu siedlisk; rezerwat położony jest na tarasie doliny Pilicy, 3 km na południe od Rzeczyca, blisko drogi z Inowłódza do Nowego Miasta i Rawy Mazowieckiej,
 - rezerwat przyrody „SPAŁA” o powierzchni 55,89 ha, utworzony w celu zachowania ze względów naukowych i dydaktycznych położonego nad Pilicą fragmentu lasu mieszanego z udziałem jodły; rezerwat położony jest po obu stronach rzeki Pilicy, około 1 km na wschód od Spały,

Na terenie gminy projektowane są dwa nowe rezerwaty: Inowłódz i Gać;

- Spalski Park Krajobrazowy obejmujący część centralną gminy Inowłódz, teren gminy który nie znalazł się w granicach parku leży w obrębie jego otuliny; park utworzony został w celu ochrony szczególnych wartości przyrodniczych, krajobrazowych i historyczno-kulturowych środkowego odcinka rzeki Pilicy;
- pomniki przyrody ożywionej:
 - 59 dębów szypułkowych rosnących w Spale na gruntach FWP,
 - 33 dęby szypułkowe oraz lipa drobnolistna rosnące w leśnictwie Spała,
 - 2 dęby szypułkowe rosnące w Spale przy drodze Tomaszów Mazowiecki-Inowłódz,
- użytki ekologiczne:
 - bagno śródleśne o powierzchni 0,3 ha – Nadleśnictwo Smardzewice, Leśnictwo Brzustów,

- las o powierzchni 0,36 ha - Leśnictwo Wincentynów,
- las o powierzchni 0,08 ha - Nadleśnictwo Smardzewice, Leśnictwo Giełzów,
- las o powierzchni 1,10 ha - Nadleśnictwo Smardzewice, Leśnictwo Giełzów,
- las o powierzchni 0,48 ha - Nadleśnictwo Smardzewice, Leśnictwo Giełzów,
- Park historyczny w Spale,
- Piliczańsko-Radomszczański Obszar Chronionego Krajobrazu.

Ponadto na terenie gminy Inowódz, w miejscowości Spała rośnie 23 szt. drzew: 3 jesiony wyniosłe, 2 kasztanowce zwyczajne, orzech czarny, orzech szary, klon srebrzysty, brzoza papierowa, dąb czerwony, 6 sosen zwyczajnych (w tym jedna zrosnięta z grabem zwyczajnym), 3 klony zwyczajne, 3 cyprysiki i klon srebrzysty. Istnieje Uchwała Rady Gminy Inowódz Nr XVI/105/95 z dnia 28 grudnia 1995 roku w sprawie objęcia ochroną drzew rosnących w miejscowości Spała.

1.3. Ogólna charakterystyka Gminy Inowódz

1.3.1. Informacje ogólne

Gmina Inowódz położona jest w województwie łódzkim, w południowo-wschodniej części powiatu tomaszowskiego. Graniczy: od południowo-wschodu z Gminą Opoczno, od południa z Gminą Sławno, od południowo-zachodu z Gminą Tomaszów Mazowiecki, od północnego-zachodu i północy z Gminą Lubochnia, od północy z Gminą Czerniewice i Gminą Rzeczyca i od wschodu z Gminą Poświętne. Powierzchnia ogólna gminy Inowódz wynosi 9804 ha i podzielona jest na 10 sołectw. Gminę zamieszkuje 3930 mieszkańców (stan na 31.12.2003 r.). W sąsiedztwie gminy zlokalizowane są trzy duże ośrodki miejskie i przemysłowe: Tomaszów Mazowiecki (odległość ok. 20 km), Opoczno (odległość ok. 18 km) i Rawa Mazowiecka (odległość ok. 30 km).

Gmina ma charakter turystyczny oraz częściowo rolniczo-przemysłowy. W strukturze użytkowania gruntów dominują lasy i grunty leśne zajmujące powierzchnię 5564 ha, stanowiące 56,7% powierzchni ogólnej gminy. Udział użytków rolnych z powierzchnią 3263 ha stanowi 33,3% (w tym: grunty orne – 70%, sady – 2,7%, łąki – 13,5% i pastwiska – 13,8%).

Na terenie gminy funkcjonują: Gimnazjum w Inowłodzu, 3 Publiczne Szkoły Podstawowe w: Inowłodzu, Brzustowie i Królowej Woli, przedszkole w Inowłodzu, Gminna Biblioteka Publiczna w Inowłodzu oraz 2 Filie Biblioteczne (Brzustów, Królowa Wola), Ośrodek Zdrowia w Inowłodzu, lecznica weterynaryjna w Inowłodzu, 2 apteki, 3 Urzędy Poczta-Telekomunikacyjne oraz Posterunek Policji w Inowłodzu.

1.3.2. Demografia

Gminę Inowłódz zamieszkuje 3930 osób. Średnia gęstość zaludnienia w gminie na 1 km² wynosi 41 osób, przy średniej gęstości zaludnienia powiatu tomaszowskiego – 121 osób/km² i województwa łódzkiego – 145 osób/km². Przyrost naturalny w 2002 roku (dane wg Rocznika Statystycznego Województwa Łódzkiego 2003) wyniósł -2,5 ‰ dla gminy Inowłódz (dla powiatu tomaszowskiego -1,6 ‰, dla województwa łódzkiego -3,2 ‰). Wskaźnik salda migracji: +4,5 ‰ dla gminy (-0,9 ‰ dla powiatu i -0,6 ‰ dla województwa).

Dane statystyczne dotyczące demografii i mieszkalnictwa przedstawiają poniższe zestawienia:

Liczba mieszkańców gminy w latach 1999–2003:

Rok	1999	2000	2001	2002	2003
Inowłódz	4021	3990	3979	3884	3930

* wg danych Rocznika Statystycznego Województwa Łódzkiego i danych Urzędu Gminy Inowłódz

Przyrost naturalny w liczbach bezwzględnych (w nawiasie w ‰) w gminie Inowłódz:

Rok	1999	2000	2001	2002
Inowłódz	-6 (-1,4)	-24 (-5,9)	-23 (-5,7)	-10 (-2,5)

*wg Rocznika Statystycznego Województwa Łódzkiego

Saldo migracji w liczbach bezwzględnych (w nawiasie w ‰) w gminie Inowłódz:

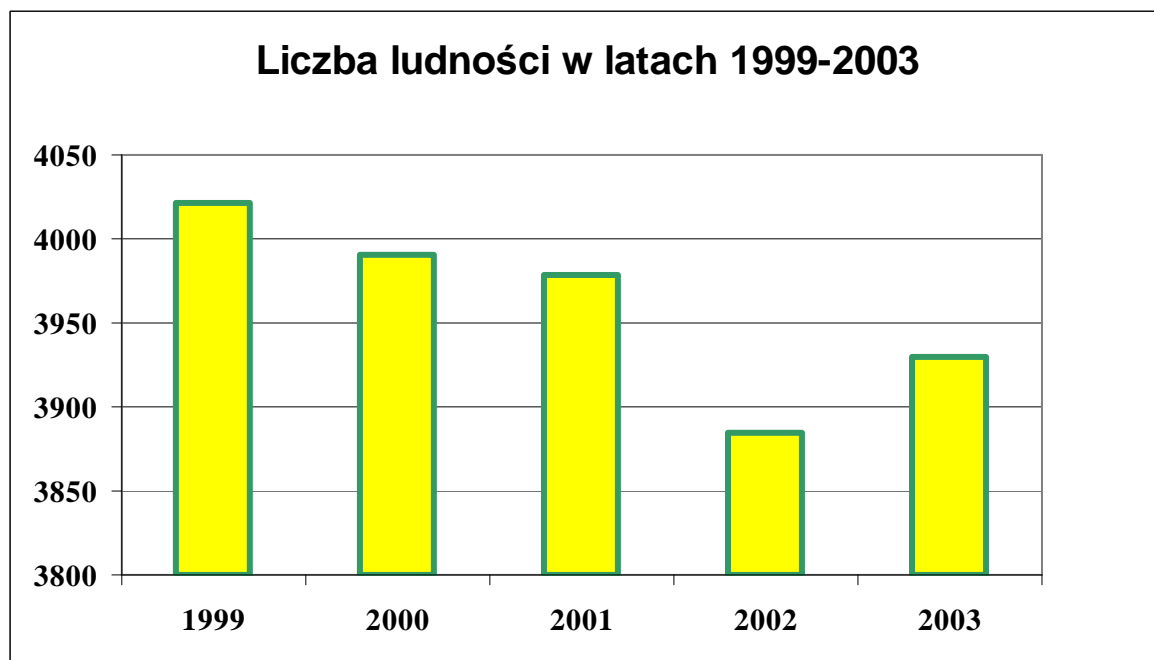
Rok	1999	2000	2001	2002
Inowłódz	14 (+3,4)	-24 (-5,9)	13 (+3,2)	18 (+4,5)

* wg Rocznika Statystycznego Województwa Łódzkiego

Liczba ludności w poszczególnych sołectwach (stan na 31.12.2003):

Lp.	Sołectwo	Liczba ludności
1	Inowłódz	845
2	Brzustów	906
3	Dąbrowa	65
4	Konewka	315
5	Królowa Wola	729
6	Liciężna	213
7	Poświętne	85
8	Spała	419
9	Zakościele	176
10	Żądłowice	177
Razem		3930

* wg danych Urzędu Gminy Inowłódz

*wg danych Rocznika Statystycznego Województwa Łódzkiego i danych UG Inowłódz

Liczba mieszkań i powierzchnia użytkowa mieszkań w gminie Inowłódz:

Rok	1999		2000		2001		2002	
Gmina Inowłódz	Liczba mieszkań	Powierzchnia (tys. m ²)	Liczba mieszkań	Powierzchnia (tys. m ²)	Liczba mieszkań	Powierzchnia (tys. m ²)	Liczba mieszkań	Powierzchnia (tys. m ²)
	1317	79,6	1317	79,6	1326	80,4	1226 *	88,6 *

wg Rocznika Statystycznego Województwa Łódzkiego

* wg Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2002

Wg danych Powszechnego Spisu Ludności 2002 wskaźniki dotyczące zasobów mieszkaniowych kształtują się następująco:

Przeciętna	Gmina Inowódz	Powiat Tomaszowski	Województwo Łódzkie
liczba izb w 1 mieszkaniu	3,65	3,54	3,47
liczba osób w 1 mieszkaniu	3,21	3,12	2,98
liczba osób na 1 izbę	0,88	1,14	1,17
powierzchnia użytkowa mieszkania (m ²)	72,8	65,2	64,0
powierzchnia użytkowa na 1 osobę (m ²)	22,7	21,0	21,5

* wg Rocznika Statystycznego Województwa Łódzkiego i Powszechnego Spisu Ludności 2002

Wskaźnik procentowy liczby mieszkań w gminie Inowódz wyposażonych w:

- wodociąg – 89%
- ustęp splukiwany – 63,6%
- łazienkę – 65,4%
- ciepłą wodę – 60,6%
- gaz z butli – 82,3%
- centralne ogrzewanie – 52%

1.3.3. Sfera społeczna

Oświata i kultura

Na terenie gminy funkcjonuje Gimnazjum w Inowłodzu i Publiczne Szkoły Podstawowe: w Inowłodzu, Brzustowie i Królowej Woli. Funkcję upowszechniania kultury na terenie gminy prowadzi Gminna Biblioteka Publiczna w Inowłodzu wraz z filiami biblioteki w Brzustowie i Królowej Woli oraz świetlice wiejskie w Liciążnie, Konewce i Królowej Woli. Na terenie gminy istnieje Klub Kultury „Stara Piekarnia”, przy którym funkcjonują sekcja muzyczna i plastyczna. Działają również dwa zespoły ludowe – „Brzustowianki” i „Królowianki”.

Ochrona zdrowia

W gminie funkcjonuje Ośrodek Zdrowia w Inowłodzu oraz lecznica weterynaryjna, obsługujące mieszkańców gminy. Na terenie gminy Inowódz znajdują się 2 apteki. W budynku Urzędu Gminy funkcjonuje Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej.

Bezpieczeństwo publiczne

Na terenie gminy działa 4 jednostki Ochotniczych Straży Pożarnych w: Inowłodzu, Królowej Woli, Brzustowie i Liciążnie. Jednostki te wyposażone są w sprzęt ratowniczo-gaśniczy: 6 samochodów, 7 motopomp, w tym jedna pływająca „HONDA”, butle tlenowe, 2 piły spalinowe, nożyce rozpieraki, 3 radiostacje, węże oraz inny podstawowy sprzęt przeciwpożarowy. Statystykę działalności jednostek OSP przedstawia tabela:

Rok	Ilość zdarzeń	Rodzaj pożaru
1999	43	mały
2000	83	mały
2001	44	mały
2002	68	mały
2003	68	mały

* wg danych Urzędu Gminy Inowódz

Na terenie gminy, w Inowłodzu funkcjonuje Posterunek Policji.

Turystyka, sport i rekreacja

Gmina Inowódz posiada bogate tradycje turystyczne. Obszar miejscowości Spała, Teofilów i Inowódz, jak również tereny położone w pobliżu rzeki Pilicy w otoczeniu lasów cieszą się dużą popularnością wśród turystów i mieszkańców. Gmina Inowódz posiada bogatą bazę turystyczną i wypoczynkową, którą stanowią:

- ośrodki wypoczynkowe:
 - FWP Spała
 - COS Spała
 - TUR Opoczno
 - Zakłady Aparatury Elektrycznej „ELESTER”
 - Zespół Elektrociepłowni Łódź
 - Kopalnia Surowców Mineralnych „KOSMIN”
 - PKP Łódź
 - Komenda Chorągwi ZHP Skierniewice
 - Stanica Wodna Hufca Tomaszów Mazowiecki
 - Wytwórnia Filmów Fabularnych Łódź
- tereny lotniskowe – największa liczba działek lotniskowych znajduje się w miejscowościach: Inowódz, Zakościele, Żądłowice, Teofilów, Poświętne i Liciążna.
- obiekty sportowe:
 - basen – OPO COS Spała
 - boiska – OPO COS Spała, OSiR, szkoły

- korty tenisowe – OPO COS Spała, OSiR Inowłódz, FWP
- hale sportowe – OPO COS Spała
- urządzenia rekreacyjne dla dzieci - OPO COS Spała
- zaplecze gastronomiczne: 2 restauracje, kawiarnie, bary i punkty gastronomiczne; ośrodki wypoczynkowe posiadają własną bazę gastronomiczną.

1.3.4. Infrastruktura techniczna

Zaopatrzenie w wodę

Gmina Inowłódz posiada pełną sieć wodociagową (ok. 70% sieci wodociagowej jest po modernizacji). Długość sieci wodociagowej wynosi 71,3 km, do której przyłączonych jest 1155 gospodarstw i posesje. System wodociagowy zasilany jest z ujęć wody zlokalizowanych w miejscowościach: Teofilów, Liciażna, Brzustów - Królowa Wola, Spała i Konewka. Wodociąg Teofilów o długości sieci 22,4 km doprowadza wodę do miejscowości: Inowłódz i Teofilów (414 przyłączy) oraz Zakościele (90 przyłączy). Miejscowości Liciażna i Żądłowiec (98 przyłączy) oraz Spała (24 przyłącza) zaopatrywane są w wodę z wodociagu Spała o długości sieci 18,2 km. Wodociąg Królowa Wola - Brzustów doprowadza wodę do 474 gospodarstw siecią o długości 26,4 km do wsi: Królowa Wola, Brzustów i Dąbrowa. Wsie: Konewka (27 przyłączy) i Spała (28 przyłączy) zaopatrywane są w wodę z wodociagu Konewka o długości sieci 4,3 km. Stacja uzdatniania wody znajduje się w Spale.

Gospodarka ściekowa

Gmina Inowłódz jest skanalizowana tylko w obrębie miejscowości Spała i Konewka. Długość sieci kanalizacyjnej wynosi 3,0 km, do której przyłączone są 42 gospodarstwa i posesje. Na terenie gminy funkcjonuje 5 oczyszczalni ścieków: Gminna Oczyszczalnia Ścieków w Spale, Ośrodek Przygotowań Olimpijskich w Spale, Centrum Chrześcijańskie w Zakościele, Nadleśnictwo Spała i Ośrodek Elektrociepłowni Łódź w Teofilowie. Ścieki z obiektów użyteczności publicznej z terenu gminy gromadzone są w szambach i dowożone do oczyszczalni wozami asenizacyjnymi. Ścieki gospodarcze w poszczególnych miejscowościach zagospodarowywane są przez gospodarstwa na własnych gruntach i generalnie nie stanowią zagrożenia. Istotne zagrożenie dla środowiska stanowią zbiorniki z gnojowicą.

Zaopatrzenie w ciepło

Na terenie gminy ma sieci ciepłowniczej, gospodarstwa domowe posiadają indywidualne źródła ciepła (piece lub kotłownie domowe), bazujące głównie na

paliwie węglowym. W obiektach użyteczności publicznej istnieją lokalne kotłownie, które jako paliwa używają olej opałowy lub paliwa stałe tj. węgiel, koks, drewno opałowe.

Instalacje grzewcze funkcjonujące w obiektach użyteczności publicznej na terenie gminy Inowódz przedstawia tabela:

Lp.	Lokalizacja obiektu	Rodzaj paliwa	Moc (kW)
1	Publiczna Szkoła Podstawowa i Gimnazjum w Inowłodzu	olej opałowy	450
2	Publiczna Szkoła Podstawowa Królowa Wola	drewno opałowe, węgiel	95
3	Publiczna Szkoła Podstawowa Brzustów	koks, węgiel	232
4	Dom Ludowy Królowa Wola	drewno opałowe, węgiel	95

* wg danych Urzędu Gminy Inowódz

Zaopatrzenie w gaz

Gmina Inowódz nie jest zgazyfikowana. Przewidywana jest budowa gazociągu i stacji redukcyjnej. Do celów bytowych mieszkańcy gminy korzystają z gazu w butlach. Dystrybucja gazu propan – butan prowadzona jest przez kilku prywatnych pośredników.

Elektroenergetyka

Przez teren gminy nie przebiegają linie elektroenergetyczne wysokiego napięcia 110 kV i wyżej. Energia elektryczna dostarczana jest do odbiorców magistralnymi napowietrznymi liniami 15 kV ze stacji 110/15 kV „Tomaszów 1” oraz ze stacji 110/15 kV „Opoczno”. Obecne zapotrzebowanie gminy na energię elektryczną zapewniają napowietrzna linia średniego napięcia 15 kV, 40 stacji transformatorowo-rozdzielczych 15/0,4 kV i zasilane z nich linie niskiego napięcia 0,4/0,231 V. Poszczególne miejscowości zasilane są liniami niskiego napięcia. Źródłem zasilania jest stacja transformatorowa rozdzielcza 110/15 kV.

Telekomunikacja

Na terenie gminy istnieją centrale telefoniczne w Inowłodzu i Spale, obsługujące abonentów telefonów stacjonarnych. Łączność telekomunikacyjną zapewnia linia światłowodowa relacji Tomaszów Mazowiecki – Inowódz, linia telekomunikacyjna Inowódz – Rzeszyca. W gminie znajdują się ogólnodostępne aparaty publiczne. Teren gminy obejmują swoim zasięgiem operatorzy telefonii komórkowej.

1.3.5. System komunikacyjny

Układ komunikacyjny gminy Inowłódz tworzą drogi:

- krajowa nr 48 Tomaszów Mazowiecki – Spała – Inowłódz – Odrzywół – Radom,
- wojewódzka nr 726 Opoczno – Inowłódz – Rzeczyca - Rawa Mazowiecka,
- powiatowe o długości 19,5 km:
 - nr 30186 Glinnik – Konewka – Królowa Wola – Inowłódz,
 - nr 30132 Inowłódz – Brzustów – Sługocice,
 - nr 30306 Konewka – Spała,
 - nr 30309 Królowa Wola – Glina – Rzeczyca,
 - nr 30117 Brzustów – Antoniów – Królowa Wola – Wielka Wola,
- drogi gminne o łącznej długości 70,9 km.

Stan nawierzchni jest zróżnicowany – konieczność modernizacji i remontów dotyczy szczególnie dróg powiatowych i gminnych.

Przez teren gminy przebiega linia kolejowa Tomaszów Mazowiecki – Odrzywół z przystankiem w Miejscowości Brzustów.

1.3.6. Gospodarka

Obok szeroko rozumianej rekreacji, a także obok leśnictwa, jedną z podstawowych funkcji gminy Inowłódz jest rolnictwo. Około 34% powierzchni gminy stanowią użytki rolne. Rolnictwo w gminie reprezentowane jest przez gospodarstwa indywidualne. W gminie dominują gospodarstwa o powierzchni do 5 ha (stanowią 81,25% wszystkich gospodarstw). 70% powierzchni użytków rolnych stanowią grunty orne. Na terenie gminy występują warunki (klimat i rzeźba terenu) sprzyjające rozwojowi rolnictwa, choć czynnikami hamującymi są słabe gleby i bogata sieć wodna. W strukturze zasiewów dominują żyto, a następnie ziemniaki, owies, pszenica, mieszani zbożowe i warzywa. Sady zajmują łączną powierzchnię 89 ha, co stanowi 2,7% ogólnej powierzchni użytków rolnych. Sadownictwo na terenie gminy jest słabo rozwinięte co spowodowane jest przede wszystkim brakiem tradycji upraw sadowniczych oraz słabymi glebami. W gminie przeważa hodowla bydła (755 szt.), trzody chlewnej (696 szt.) oraz królików (173 szt.) i drobiu.

Ilość indywidualnych gospodarstw rolnych w 2002 roku przedstawia tabela:

Lp.	Wielkość gospodarstwa (ha)	Liczba gospodarstw
1	do 1 ha	179
2	1-5	506
3	5-10	131
4	10-15	24
5	powyżej 15 ha	3
	Razem	843

*wg danych Powszechnego Spisu Ludności 2002

Rynkowe warunki gospodarowania i możliwości podejmowania działalności gospodarczej spowodowały wzrost aktywności mieszkańców gminy. Rezultatem tego jest powstawanie licznych firm prywatnych o charakterze wytwórczym i handlowo-usługowym.

1.4. Działalność Samorządu Gminy w latach 1999-2003

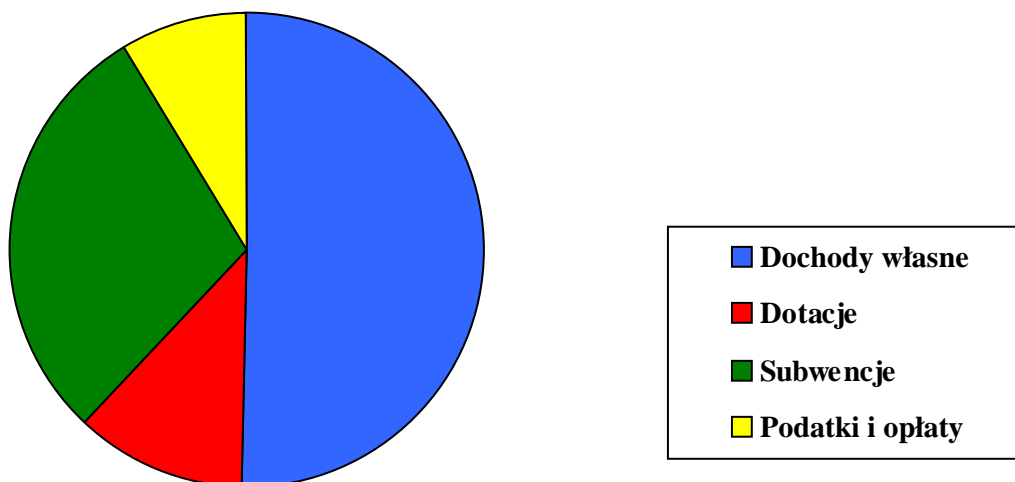
DOCHODY

Dochody budżetu gminy Inowłódz oraz strukturę tych dochodów w latach 1999–2003 (w zł) przedstawia tabela:

Rok	1999	2000	2001	2002	2003
Dochody własne	4 121 222	3 239 169	3 401 048	4 495 260	3 372 435
Dotacje	546 330	640 565	428 648	673 580	772 389
Subwencje	1 553 347	1 547 053	1 777 707	1 778 204	1 968 437
Podatki i opłaty	-	673 663	568 706	587 265	576 617
Dochody ogółem	6 220 899	6 100 450	6 176 109	7 534 309	6 689 878
Dochód na 1 mieszkańca	1547,1	1528,9	1552,1	1939,8	1702,2

* wg danych Urzędu Gminy Inowłódz

Struktura dochodów budżetu w 2003 roku

WYDATKI

Wykonanie wydatków gminy i inwestycji w latach 1999–2003 (w zł) przedstawia tabela:

Rok	1999	2000	2001	2002	2003
Wydatki ogółem	6 483 183	5 778 139	6 028 356	6 663 587	6 933 491
Wydatki na inwestycje	996 427	243 641	188 212	570 514	747 193

* wg danych Urzędu Gminy Inowłódz

1.5. Dotychczasowe działania z zakresu ochrony środowiska

Działania inwestycyjne i zakupy inwestycyjne z ochroną środowiska finansowane z budżetu:

- roku 1999:
 - oczyszczalnia ścieków,
 - modernizacja ul. Opoczyńskiej,
 - modernizacja ul. Brzustowskiej,
 - plac Kazimierza Wielkiego w Inowłodzu,
 - modernizacja budynku Ryś w Spale,

- roku 2000:
 - budowa wodociągu Liciażna,
 - modernizacja ul. Opoczyńskiej,
 - budowa drogi do Dąbrowy,
 - budowa sieci wodociągowej w Spale – Ogród,
- roku 2001:
 - budowa wodociągu Królowa Wola (dokumentacja),
 - budowa drogi Dąbrowa,
 - plac Kazimierza Wielkiego,
 - opracowanie koncepcji kanalizacji gminy,
 - budowa chodnika Zakościele (dokumentacja),
 - wykonanie map dotyczących odwodnienia Krótkiej,
 - zakup kolektora Spała (podkłady geodezyjne),
 - oczyszczalnia ścieków (ciąg dalszy),
- roku 2002:
 - wodociąg Królowa Wola,
 - hydrofornia Brzustów – zakup odżelaziacza,
 - budowa drogi do Dąbrowy,
- w 2003 roku:
 - budowa przepompowni Liciażna – Żądłowice,
 - wodociąg na ul. Legnickiej,
 - modernizacja dróg w Brzustowie (dokumentacja),
 - termomodernizacja budynku Gimnazjum w Inowłodzu,
 - termomodernizacja budynku PSP w Brzustowie,
 - odwodnienie ul. Krótkiej w Inowłodzu.

II DIAGNOZA AKTUALNEGO STANU ŚRODOWISKA

2.1. Powietrze atmosferyczne

2.1.1. Przepisy prawne

Czystość powietrza jest czynnikiem decydującym o jakości środowiska, w którym żyjemy, a także w znacznym stopniu wpływającym na poziom życia ludzi. Zanieczyszczenie powietrza jest to wprowadzanie do powietrza substancji stałych, ciekłych i gazowych w ilościach, które powodują w konsekwencji niekorzystne zmiany w wodach, glebie, przyrodzie i mogą ujemnie wpłynąć na zdrowie ludzi. Ze względu na mnogość zanieczyszczeń występujących w powietrzu wyodrębniono grupę zanieczyszczeń charakterystycznych dla powietrza - pyły, tlenki węgla, tlenki siarki i tlenki azotu. Wartości progowe - normy ustalono na podstawie rozporządzenia Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa z dnia 28. IV 1998 roku w sprawie dopuszczalnych wartości stężeń substancji zanieczyszczających powietrze (Dz. U. Nr 55, poz. 355). W Polsce obowiązuje zachowanie jednocześnie trzech dopuszczalnych wartości substancji zanieczyszczających w powietrzu (DS):

D_a - dopuszczalne stężenie średnioroczne,

D_{24} - dopuszczalne stężenie średniodobowe (24-godzinne),

D_{30} - dopuszczalne stężenie chwilowe (30-minutowe),

przy czym ustalono je odrębnie dla różnych obszarów, w tym: objętych ochroną przyrodniczą (parki narodowe, leśne kompleksy promocyjne), uzdrowiskową (obszary ochrony uzdrowiskowej) i zabytkową (obszary, na których znajdują się pomniki historii wpisane na "Listę dziedzictwa światowego").

Monitoring powietrza realizowany jest na mocy ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 roku „Prawo ochrony środowiska”(Dz. U. Nr 62 z 2001 r., poz. 627) oraz ustawy z dnia 20 lipca 1991 roku o Inspekcji Ochrony Środowiska (Dz. U. Nr 77, poz. 335 z 1991 roku z późn. zm. w tym zm. Nr 106, poz. 668 z 1998 r.). Koordynatorem państwowego monitoringu powietrza (PMS), podobnie jak innych komponentów środowiska jest Główny Inspektor Ochrony Środowiska.

2.1.2. Pomiary zanieczyszczenia powietrza

Na terenie gminy Inowłódz nie ma punktów pomiarowych dla zanieczyszczeń powietrza. Zlokalizowane najbliższe stanowiska pomiarowe znajdują się w miejscowościach:

- Tomaszów Mazowiecki, ul. Świętego Antoniego 24
- Tomaszów Mazowiecki, ul. Koplina 1
- Opoczno, Pl. Kościuszki 9

Wyniki pomiarów dla poszczególnych zanieczyszczeń przedstawiają tabele:

SO₂					
Lp.	Lokalizacja stanowiska pomiarowego	Dopuszczalne stężenie	Wynik pomiaru 2000	Wynik pomiaru 2001	Wyniki pomiaru 2002
1	ul. Św. Antoniego	150 µg/m ³	7,0	7,9	39,0
2	ul. Koplina		4,6	4,8	29,0
3	Opoczno		8,6	10,2	31,0

NO₂					
Lp.	Lokalizacja stanowiska pomiarowego	Dopuszczalne stężenie	Wynik pomiaru 2000	Wynik pomiaru 2001	Wynik pomiaru 2002
1	ul. Św. Antoniego	40 µg/m ³	27,2	27,6	27,5
2	ul. Koplina		24,0	24,8	25,0
3	Opoczno		29,3	30,2	29,5

pył zawieszony					
Lp.	Lokalizacja stanowiska pomiarowego	Dopuszczalne stężenie	Wynik pomiaru 2000	Wynik pomiaru 2001	Wynik pomiaru 2002
1	ul. Św. Antoniego	44,8 µg/m ³	66,7	55,9	76,5
2	ul. Koplina		55,7	41,2	65,1
3	Opoczno		61,4	56,7	79,2

Średnioroczne stężenia dwutlenku siarki i dwutlenku azotu w w/w punktach pomiarowych nie przekraczają dopuszczalnych norm. Średnioroczne stężenia pyłu zawieszonego PM10 we wszystkich punktach znacznie przekraczały dopuszczalne stężenie wynoszące 44,8 µg/m³. Stężenia pyłu zawieszonego charakteryzują się wyraźną zmiennością sezonową; w okresie grzewczym stężenia były wyższe, w okresie letnim – niższe.

2.1.3. Źródła zanieczyszczeń powietrza

Głównymi źródłami zanieczyszczeń powietrza na terenie gminy Inowłódz są:

- Emisje punktowe niskie (gospodarstwa domowe ogrzewane są z własnych pieców lub kotłowni węglowych),
- Emisja komunikacyjna liniowa (podstawowym źródłem zanieczyszczeń, ze względu na znaczne natężenie ruchu są pojazdy przemieszczające się drogą krajową nr 48),
- Emisja powierzchniowa (składowisko odpadów w miejscowości Brzustów i Inowłódz).

Wykaz obiektów mogących pogorszyć stan środowiska:

Rodzaj obiektu
Droga krajowa nr 48
Droga wojewódzka nr 726
Drogi powiatowe
Droga kolejowa
Składowisko komunalne w miejscowości Brzustów
Składowisko komunalne w Inowłodzu
Stacja benzynowa i LPG
Kopalnie surowców mineralnych
Tartaki
Stolarnie
Piekarnie
Fermy drobiu
Kotłownie w budynkach użyteczności publicznej
Kotłownie w gospodarstwach domowych

Strefa powiatu tomaszowskiego została umieszczona – zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 06.06.2002 – w następujących klasach:

Ze względu na ochronę zdrowia:

- *SO₂ – klasa I*
- *NO₂ – klasa II*
- *Pył – klasa I*
- *CO – klasa III*
- *Pb – klasa III*
- *Benzen – klasa III*
- *Ozon – klasa I*

Ze względu na ochronę roślin i ekosystemów:

- SO_2 – klasa III
- NO_x – klasa III
- Ozon – klasa I

2.1.4. Wnioski

Nie są prowadzone pomiary zanieczyszczeń powietrza na terenie gminy Inowódz, ale analiza wyników pomiarów stężeń zanieczyszczeń gazowych w punktach pomiarowych zlokalizowanych w sąsiedztwie gminy (Tomaszów Mazowiecki i Opoczno) nie przekraczają dopuszczalnych norm. Wyniki pomiarów opadów pyłu zawieszonego znacznie przekraczają dopuszczalne normy. Na terenie gminy nie ma zakładów szczególnie uciążliwych dla powietrza.

2.2. Hałas

2.2.1. Wprowadzenie

Ustawa z 27 kwietnia 2001 r - Prawo ochrony środowiska (Dz. U. Nr 62, poz. 627) oraz ustawa z dnia 27 lipca 2001 roku o wprowadzeniu ustawy – Prawo ochrony środowiska, ustawy o odpadach oraz o zmianie niektórych ustaw (Dz. U. Nr 100, poz. 1085), reguluje przepisy dotyczące klimatu akustycznego. Przepisy tych ustaw są wyrazem nowej, spójnej z ustawodawstwem Unii Europejskiej, polityki w zakresie ochrony środowiska. W odniesieniu do zagadnień akustycznych, wspomniane akty prawne dostosowują przepisy polskie do regulacji UE, w szczególności znajdującej podstawę prawną w regulacjach zawartych w Dyrektywie w sprawie oceny i zarządzania hałasem w środowisku (2002 / 49 / EC).

Hałas - dźwięk określany jako szkodliwy, uciążliwy lub przeszkadzający w danych warunkach (zależy od fizycznych parametrów dźwięku, od nastawienia odbiorcy).

Ocena stanu środowiska w wyniku emisji hałasu dokonywana jest przy pomocy równoważnego poziomu dźwięku wyrażonego w dB. Rozporządzenie Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa z dnia 13 maja 1998r. w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku (Dz. U. Nr 66, poz. 436) określa:

$L_{aeq,dop} = 50$ dB dla pory dziennej (od 6⁰⁰ - 22⁰⁰)

$L_{aeq,dop} = 40$ dB dla pory nocnej (od 22⁰⁰ - 6⁰⁰)

2.2.2. Źródła hałasu

Podstawowe źródła hałasu na terenie gminy Inowłódz stanowią:

- urządzenia i instalacje przemysłowe, a także inne źródła stacjonarne, zainstalowane na terenach jednostek organizacyjnych,
- indywidualne i publiczne źródła mobilne (samochody osobowe, ciężarowe, komunikacji zbiorowej),
- obiekty produkcyjno-usługowe (tartaki i stolarnie),
- kotłownie.

2.2.3. Wnioski

Na terenie gminy nie występują znaczące uciążliwości, powodowane przez hałas. Największe natężenia hałasu dotyczą tras komunikacyjnych, szczególnie drogi krajowej nr 48. Zagrożenie środowiska hałasem komunikacyjnym będzie wzrastało, co spowodowane jest przede wszystkim wzrostem liczby pojazdów.

2.3. Zasoby wodne i gospodarka wodno – ściekowa

2.3.1 Wprowadzenie

Obszar gminy położony jest w dorzeczu środkowej Pilicy. Głównymi rzekami gminy są: Gać, Słomianka z Giełzówką, Cetynka i Struga. Teren całej gminy Inowłódz położony jest w obszarze szczególnej ochrony Głównego Zbiornika Wód Podziemnych „Zbiornik Opoczno” nr 410.

2.3.2. Wody powierzchniowe

Obszar gminy leży w dorzeczu lewego dopływu Wisły - rzeki Pilicy. Cała część gminy należy do zlewni Pilicy, której dopływami są rzeki: Gać, Słomianka z Giełzówką, Cetynka i Struga. Poza w/w rzekami na obszarze gminy występują także niewielkie bezimienne stałe cieki. Na terenie gminy, na rzece Gać wskutek piętrzeń powstało kilka zbiorników retencyjnych. Zgromadzona w nich woda wykorzystywana jest w celach przeciwpożarowych.

MONITORING WÓD POWIERZCHNIOWYCH

Na terenie gminy pomiary czystości rzek prowadzone są w przypadku rzeki Pilicy (w punkcie kontrolno-pomiarowym w Spale i Inowłodzu) oraz rzeki Gać (w punkcie kontrolno-pomiarowym w Spale).

Rzeka Pilica

Badania czystości wód rzeki Pilicy w 2002 roku w punkcie kontrolno-pomiarowym w Spale i Inowłodzu wykazały bardzo duże zanieczyszczenie – non. Klasę czystości rzeki Pilicy w w/w punkcie oraz wskaźniki decydujące o klasie czystości w roku 2000, 2001 i 2002 przedstawia poniższa tabela:

Rok	Punkt kontrolno pomiarowy na rzece Pilicy	
	Spała	Inowłódz
2000	non (tlen – O ₂)	III klasa czystości (NO ₂ , chlorofil „a”)
2001	III klasa czystości (ChZT-Mn, NO ₂ , miano Coli)	III klasa czystości (miano Coli)
2002	non (chlorofil „a”, miano Coli)	non (miano Coli)

*wg danych WIOŚ w Łodzi

W porównaniu do poprzedniego okresu badawczego nastąpiło wyraźne pogorszenie w klasyfikacji Pilicy w punktach kontrolno-pomiarowych w Spale i Inowłodzu. W 2002 roku wody Pilicy w w/w punktach zaliczono do pozaklasowych. O obniżeniu klas czystości w wymienionych punktach pomiarowych zdecydowało bądź pogorszenie ich stanu sanitarnego (miano Coli), bądź też wyższe stężenia chlorofilu „a”.

Rzeka Gać

Badania czystości wód rzeki Gać w 2002 roku w punkcie kontrolno-pomiarowym w Spale wykazały bardzo duże zanieczyszczenie – non. Klasę czystości rzeki Gać w w/w punkcie oraz wskaźniki decydujące o klasie czystości w roku 2000, 2001 i 2002 przedstawia poniższa tabela:

Rok	2000	2001	2002
Klasa czystości	III	III	non
Wskaźniki decydujące o klasie czystości	chlorofil „a”, miano Coli	miano Coli	miano Coli

*wg danych WIOŚ w Łodzi

Badania wykonywane są zgodnie z Polskimi Normami oraz wg metody bezpośredniej zaleconej przez Inspekcję Ochrony Środowiska, która polega na porównaniu wielkości mierzonego parametru jakości w próbce z wielkością dopuszczalną.

2.3.3. Wody podziemne

Na terenie gminy występują 3 poziomy wodonośne: górnourajski, kredowy i czwartorzędowy. Czwartorzędowy poziom wodonośny związany jest z obszarami występowania piasków i żwirów wodnolodowcowych o miąższości od 2 do 60 m. Udział warstw utworów wodonośnych w profilu pionowym waha się od 0 do ok. 15%. Miąższość utworów wodonośnych w czwartorzędzie dochodzi do 15 m. Górnourajski poziom wodonośny związany jest z obszarami występowania wapieni, margli i miejscami piasków. Źródłem zaopatrzenia w wodę dla potrzeb pitno-gospodarskich jest pierwszy poziom wodonośny, który tworzą utwory czwartorzędowe, jurajskie i w małym stopniu kredowe. Obszar gminy położony jest w obrębie Głównego Zbiornika Wód Podziemnych „Zbiornik Opoczno” nr 410. Na terenie gminy nie występują strefy najwyższej (ONO) i wysokiej ochrony (OWO). Ochrona wód podziemnych na terenie gminy wynika z istniejących i obowiązujących przepisów prawa rzeczowego.

Poniższe zestawienie przedstawia charakterystykę ujęć wody na terenie gminy:

Lp.	Lokalizacja	Wydajność (m ³ /h)
1	Brzustów	41,0
		32,0
2	Królowa Wola	35,7
		25,7
		18,0
3	Teofilów	117,0
		117,0
4	Spała	15,0
5	Konewka	15,0
6	Liciażna	15,0
	Razem	431,4

* wg danych Urzędu Gminy

Bezpośrednie strefy ochronne ujęć wody znajdują się w granicach działek 20x20 m, zaś pośrednią strefę ochrony ma jedynie ujęcie w Teofilowie i wynosi ona R=115 m, pozostałe strefy przyjmuje się w granicach występowania lokalnych lejów depresyjnych od ujęć wody.

MONITORING WÓD PODZIEMNYCH

Na terenie gminy Inowłódz prowadzone są badania zwykłych wód podziemnych, mające na celu obserwację zmian chemizmu wód podziemnych, sygnalizowanie zagrożeń oraz wspomaganie działań zmierzających do ograniczenia wpływu czynników antropogenicznych.

Klasyfikacji jakości wód podziemnych dla potrzeb monitoringu dokonano wg zaleceń GIOŚ:

- Klasa Ia – wody najwyższej jakości bez przekroczeń dopuszczalnych wskaźników zanieczyszczeń, nadających się do celów pitnych bez uzdatniania,
- Klasa Ib - wody wysokiej jakości, nieznacznie zanieczyszczone o naturalnym chemizmie, odpowiadających wodom do celów pitnych i gospodarczych wymagających prostego uzdatniania,
- Klasa II - wody średniej jakości o naturalnym chemizmie, jak i zmienionych antropogenicznie, wymagających złożonego uzdatniania,
- Klasa III - wody niskiej jakości, w których cechy fizyczne i zawartość głównych wskaźników zanieczyszczeń, znacznie przekraczają normy obowiązujące dla wód pitnych.

O klasyfikacji wód decydowały wskaźniki toksyczne, w tym głównie azot azotanowy i azotynowy, metale ciężkie oraz wskaźniki z grupy nietoksycznych (azot amonowy, żelazo, siarczany, twardość ogólna itp.).

Monitoring krajowy

W ramach monitoringu krajowego na terenie gminy wykonano badania wód podziemnych w punkcie obserwacyjno-pomiarowym – w ujęciu wody w Brzustowie.

Wyniki z krajowego monitoringu wód podziemnych w gminie Inowłódz za rok 2001 i 2002:

Punkt obserwacyjno-pomiarowy	2001	2002
Ujęcie wody w Brzustowie	Ib	II

* wg danych WIOŚ w Łodzi

W 2002 roku wody w ujęciu wody w miejscowości Brzustów zaklasyfikowano jako II klasa, czyli wody średniej jakości, wymagających złożonego uzdatniania.

Monitoring regionalny

W ramach monitoringu regionalnego na terenie gminy Inowłódz wykonano badania wód podziemnych w punkcie obserwacyjno-pomiarowym - w ujęciu wody w Spale Ośrodek Wczasowy ZZPC „Opoczno”.

Wyniki z regionalnego monitoringu wód podziemnych w gminie Inowłódz za rok 2000, 2001 i 2002:

Punkt pomiarowo – kontrolny	2000	2001	2002
Ujęcie w Spale – Ośrodek Wczasowy ZZPC „Opoczno”	Ib	III	II

* wg danych WIOŚ w Łodzi

W 2002 roku wody w ujęciu Ośrodka Wczasowego ZZPC „Opoczno” w Spale zaklasyfikowano jako II klasa (wody średniej jakości, wymagające złożonego uzdatniania). Stan czystości wód podziemnych w w/w ujęciu w porównaniu do i 2001 roku (III klasa czystości – wody niskiej jakości) uległ polepszeniu.

2.3.4. Gospodarka wodno – ściekowa

2.3.4.1. Regulacje prawne gospodarki wodno – ściekowej

Gospodarka ściekowa regulowana jest Ustawą z dnia 7 czerwca 2001 roku o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków (Dz. U. 2001 nr 72, poz.747; zm.: nr 115, poz.1229), Rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 29 listopada 2002 roku w sprawie warunków jakie należy spełnić przy wprowadzaniu ścieków do wód lub do ziemi oraz w sprawie substancji szczególnie szkodliwych dla środowiska wodnego. Dz. U. Nr 113 z 2001 roku i Nr 115 z 2002 roku, Rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 1 sierpnia 2002 roku - w sprawie komunalnych osadów ściekowych oraz Rozporządzeniem Ministra Infrastruktury z dnia 20 lipca 2002 roku - w sprawie sposobu realizacji obowiązków dostawców ścieków przemysłowych oraz warunków wprowadzania ścieków do urządzeń kanalizacyjnych. Zgodnie z art. 3 ustawy o ochronie i kształtowaniu środowiska, ścieki (substancje ciekłe, wprowadzone bezpośrednio lub za pomocą urządzeń kanalizacyjnych do wód) zmieniają stan fizyczny, chemiczny lub biologiczny wód, działając niszcząco na świat roślinny lub zwierzęcy. Ścieki powstają w wyniku bytowania człowieka oraz prowadzonej przez niego działalności gospodarczej i rolniczej (ścieki bytowo – gospodarcze, ścieki przemysłowe, ścieki komunalne, wody opadowe, zanieczyszczenia, wody podgrzane, skażone promieniotwórczo i zasolone).

2.3.4.2. Sieć wodociągowa

Gmina Inowódz jest zwodociągowana w 100%. Głównym źródłem zaopatrzenia w wodę gospodarstw domowych są wodociągi: Inowódz–Teofilów-Zakościele, Spała-Liciażna-Żądłowice, Królowa Wola-Brzustów-Dąbrowa i Konewka-Spała. Długość sieci wodociągowej wynosi 71,3 km, do której przyłączonych jest 1155 budynków mieszkalnych. W Spale znajduje się stacja uzdatniania wody. Stan sieci określany jest jako dobry.

Zużycie wody z wodociągów w gospodarstwach domowych wynosi 122,6 dam³, czyli 30,2 m³ na 1 mieszkańca.

Gmina	Sieć wodociągowa (km)	Liczba przyłączy
Inowódz	71,3	1155

* wg danych Urzędu Gminy Inowódz 2003

Wskaźniki zwodociągowania gminy Inowódz (stan na 2003 r) przedstawia tabela:

Gmina	Wskaźnik km sieci / km ² powierzchni gminy	Wskaźnik liczba przyłączy / liczba mieszkań
Inowódz	0,73	0,94

* wg danych Urzędu Gminy Inowódz

2.3.4.3. Sieć kanalizacyjna

Na terenie gminy Inowódz sieć kanalizacyjną posiadają miejscowości Spała i Konewka (długość sieci wynosi 3 km, do której przyłączone są 42 gospodarstwa). Ścieki doprowadzane są poprzez sieć kanalizacji sanitarnej do mechaniczno-biologicznej gminnej oczyszczalni ścieków w Spale o przepustowości 200 m³/dobę. Gminna oczyszczalnia ścieków poprzez sieć kanalizacyjną przyjmuje 110-120 m³ ścieków na dobę. Oczyszczalnia ta przyjmuje również ścieki z szamb zakładów usługowych i administracyjnych oraz gospodarstw domowych z terenu całej gminy; ścieki dowożone wozami asenizacyjnymi - ok. 24 m³/dobę.

Oprócz gminnej oczyszczalni ścieków, na terenie gminy funkcjonują następujące oczyszczalnie:

- biologiczno-mechaniczna w Ośrodku Przygotowań Olimpijskich w Spale, dwa ciągi technologiczne o przepustowości 100-130 m³/dobę,
- biologiczna w Centrum Chrześcijańskim w Zakościele: 2 zbiorniki o przepustowości po 50 m³/dobę każda,
- mechaniczno-biologiczna w Nadleśnictwie w Spale o przepustowości 7 m³/dobę,
- biologiczna w Ośrodku Elektrociepłowni Łódź w Teofilowie.

Osad stały z gminnej oczyszczalni ścieków w Spale w ilości 2,5 ton rocznie (dane z 2003 roku) wywożony jest na gminne składowisko w Inowodzu i wykorzystywany jako warstwa przesypowa.

2.3.4.4. Główne źródła zanieczyszczeń

Poważnym zagrożeniem dla stanu sanitarnego wód powierzchniowych jest nieuporządkowana gospodarka ściekowa, czyli brak pełnego systemu kanalizacji i oczyszczalni ścieków, nieszczelne szamba, „dzikie” wysypiska, składowisko odpadów w miejscowościach Brzustów i Inowódz, chemizacja rolnictwa oraz emisje gazów pochodzące z motoryzacji.

W gminie Inowódz przeważają tereny równinne. Dla tak ukształtowanej powierzchni zgodnie z badaniami IMGW, Instytut Ekologii PAN, oszacował wielkość spływu powierzchniowego:

- dla gruntów ornych 10 -15 kg N całk /ha rok i 0,4 - 0,7 kg P całk /ha rok,
- dla zielonych użytków rolnych 8 -10 kg N całk /ha rok i 0,3 - 0,5 kg P całk /ha rok,
- dla lasów 5-6 kg N całk /ha rok i 0,1-0,2 kg P całk /ha rok

Z raportu GIOŚ wynika, że ponad 50% ładunku azotu ogólnego i ponad 25% fosforu ogólnego wprowadzanych jest do wód powierzchniowych.

2.3.5. Wnioski

Powszechnie na terenie gminy występuje odprowadzanie ścieków do szamb, które w przypadku nieszczelności stanowią ogromne zagrożenie dla wód powierzchniowych i podziemnych. Pełna kanalizacja gminy i budowa nowoczesnych oczyszczalni to najpilniejsza inwestycja w zakresie infrastruktury technicznej. Pełna kanalizacja gminy przy istniejącym pełnym zwodociągowaniu umożliwi udostępnienie nowych terenów pod budownictwo mieszkaniowe i letniskowe oraz rozwój przedsiębiorczości.

2.4. Odpady

2.4.1. Przepisy prawne

Opracowanie planu gospodarki odpadami dla gminy jest realizacją przepisów uchwalonej przez Sejm RP ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. o odpadach (Dz. U. Nr 62/01, poz. 628 oraz z 2002 r. Nr 41 , poz. 365 i Nr 113, poz. 984), która w rozdziale 3, art. 14-16 wprowadza obowiązek opracowania planu na szczeblu gminnym. Określone w ustawie o odpadach w rozdziale 2 art. 5 zasady postępowania z odpadami, stanowią podstawę do formułowania zadań w planie gospodarki odpadami. Zasada gospodarowania odpadami brzmi: „Kto podejmuje działania powodujące lub mogące powodować powstawanie odpadów, powinien takie działania planować, projektować i prowadzić tak aby:

- zapobiegać powstawaniu odpadów lub ograniczać ilość odpadów i ich negatywne oddziaływanie na środowisko przy wytwarzaniu produktów, podczas i po zakończeniu ich użytkowania,
- zapewniać zgodny z zasadami ochrony środowiska odzysk, jeżeli nie udało się zapobiec ich powstaniu,
- zapewniać zgodne z zasadami ochrony środowiska unieszkodliwienie odpadów, których powstaniu nie udało się zapobiec lub których nie udało się poddać odzyskowi”.

Gospodarka odpadami regulowana jest następującymi aktami prawnymi:

- Ustawą o odpadach (Dz. U. Nr 62, poz. 628 z późn. zm.) z dnia 27 kwietnia 2001 roku
- Ustawą – Prawo ochrony środowiska (Dz. U. Nr 62, poz. 627 z późn. zm.) z dnia 27 kwietnia 2001 roku
- Ustawą o wprowadzeniu ustawy – Prawo ochrony środowiska, ustawy o odpadach oraz o zmianie niektórych ustaw (Dz. U. Nr 100, poz. 1085) z dnia 27 lipca 2001 roku
- Ustawą o opakowaniach i odpadach opakowaniowych (Dz. U. Nr 63, poz. 638) z dnia 11 maja 2001 roku
- Ustawą o zmianie ustawy o odpadach oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 7, poz. 78 z 2003 roku) z dnia 19 grudnia 2002 roku
- Ustawą o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków (Dz. U. Nr 72, poz. 747 z 2001r. i Dz. U. Nr 113, poz. 984 z 2002 r.) z dnia 7 czerwca 2001 roku
- Ustawą o przewozie drogowym towarów niebezpiecznych (Dz. U. Nr 199, poz. 1671) z dnia 28 października 2002 roku

oraz szeregiem rozporządzeń wydanych do ustaw:

- Rozporządzeniem Ministra Środowiska w sprawie sporządzania planów gospodarki odpadami (Dz. U. 03.66.620 z dnia 17 kwietnia 2003 r.) z dnia 9 kwietnia 2003 roku
- Rozporządzeniem Ministra Środowiska w sprawie wzorów dokumentów stosowanych na potrzeby ewidencji odpadów (Dz. U. Nr 152, poz. 1736) z 2001 roku
- Obwieszczenie Ministra Środowiska z dnia 15 października 2003r. w sprawie wysokości stawek opłat za korzystanie ze środowiska na rok 2004.(M.P. Nr.50 poz.782)
- Rozporządzeniem Rady Ministrów w sprawie opłat za korzystanie ze środowiska (Dz. U. Nr 55, poz. 477) z 18 marca 2003 r.
- Rozporządzeniem Ministra Gospodarki w sprawie rodzajów odpadów, które mogą być składowane w sposób nieselektywny (Dz. U. Nr 191, poz. 1595) z dnia 30 października 2002 roku
- Rozporządzeniem Ministra Gospodarki w sprawie sposobów bezpiecznego użytkowania oraz warunków usuwania wyrobów zawierających azbest (Dz. U. Nr 71, poz. 649) z 2004 roku
- Rozporządzeniem Ministra Środowiska w sprawie komunalnych osadów ściekowych (Dz. U. Nr 134, poz. 1140) z 1 sierpnia 2002 roku
- Rozporządzeniem Ministra Środowiska w sprawie katalogu odpadów (Dz. U. Nr 112, poz. 1206 z 2001 r.) z dnia 27 września 2001 roku.

W związku z wejściem Polski do struktur państw UE istnieje konieczność spełnienia jej wymagań w zakresie ochrony środowiska, w tym dotyczących gospodarki odpadami. Dyrektywa UE nr 91/156 EEC zabrania od 2002 roku deponowania na składowiskach odpadów nie przetworzonych (o zawartości substancji organicznych powyżej 5% i kaloryczności powyżej 6000 kJ/kg). Podstawowymi kierunkami działań będą: zmniejszanie ilości odpadów do wywiezienia poprzez selektywną zbiórkę i zagospodarowanie odpadów oraz stworzenie nowoczesnych zakładów wykorzystujących i unieszkodliwiających odpady. Odpady organiczne powinny być w całości kompostowane. Długość okresu dostosowawczego dla spełnienia przez Polskę wszystkich wymagań UE, dotyczących ochrony środowiska można optymistycznie szacować na 5 do 10 lat. Po tym okresie będziemy musieli spełnić wszystkie wymagania prawa UE, a w tym również wymagania w/w dyrektywy.

Ze względu na źródło powstawania odpadów można je podzielić na:

- *odpady komunalne, pochodzące w większości z gospodarstw domowych,*
- *odpady przemysłowe, pochodzące z procesów technologicznych w przemyśle,*
- *odpady niebezpieczne powstające w oczyszczalniach ścieków, w sektorze medycznym oraz znajdujące się w strumieniu odpadów komunalnych i gospodarczych (akumulatory, baterie, świetlówki, odpady zawierające azbest itp.).*

2.4.2. Odpady niebezpieczne

Odpady niebezpieczne są to odpady, które ze względu na swoje pochodzenie, skład chemiczny, biologiczny i inne właściwości stanowią zagrożenie dla życia lub zdrowia ludzi oraz dla środowiska. Odpady te powstają zarówno w sektorze gospodarczym, jak i komunalnym. Głównymi źródłami powstawania odpadów niebezpiecznych są: przemysł, działalność usługowa, medyczna i weterynaryjna. Odpady te powstają również w gospodarstwach domowych i szkolnictwie (przeterminowane odczynniki chemiczne).

Obecnie na terenie gminy, jak i całego powiatu tomaszowskiego nie ma instalacji do unieszkodliwiania odpadów niebezpiecznych. Przyczyną tego jest niewielka ilość takich odpadów powstających na terenie gminy i powiatu, która uzasadniałaby potrzebę budowy takich instalacji.

Odpady niebezpieczne powstające w gospodarstwach domowych trafiają ze strumieniem odpadów komunalnych na składowisko komunalne. Zakłady przemysłowe i usługowe składają odpady na własnym terenie, a następnie organizują we własnym zakresie ich wywóz.

ODPADY MEDYCZNE

Na terenie gminy nie ma instalacji do unieszkodliwiania odpadów medycznych. Odpady z jednostek służby zdrowia są zbierane przez wyspecjalizowaną firmę i wywożone do unieszkodliwiania.

Odpady medyczne z Ośrodka Zdrowia w Inowłodzu w ilości 54 kg rocznie odbierane są przez wyspecjalizowaną firmę z przeznaczeniem do ich unieszkodliwienia w spalarni w Bełchatowie.

2.4.3. Odpady z sektora gospodarczego

Odpady z sektora gospodarczego (przemysłu, rolnictwa, rzemiosła, niektórych usług) stanowią największy strumień odpadów wytwarzanych. W strumieniu odpadów przemysłowych powstają również odpady niebezpieczne.

Na terenie gminy Inowłódz nie ma składowiska odpadów przemysłowych i niebezpiecznych. Firmy składają odpady na terenie własnym, a następnie organizują ich wywóz. Największym wytwórcą odpadów z sektora gospodarczego na terenie gminy jest Zakład Drzewny „Paged” w Konewce. Zakład ten wytwarza ok. 1740 Mg odpadów na rok.

Niestety brak jest danych dotyczących ilości wytworzonych odpadów z sektora gospodarczego z terenu całej gminy.

2.4.4. Odpady komunalne

Źródłami wytwarzania odpadów komunalnych są gospodarstwa domowe oraz obiekty infrastruktury takie jak: handel, usługi i rzemiosło, a także obiekty turystyczne i targowiska.

W wielu gospodarstwach domowych na terenach wiejskich odpady segregowane są z przeznaczeniem na: kompost (odpady kuchenne, z uprawy polowej, przydomowych działek) i do spalania w warunkach domowych (odpady z tworzyw sztucznych, tkaniny, papier itp.).

W grupie odpadów gospodarskich znajdują się również odpady niebezpieczne typu: opakowania po lekach, środki medyczne, opatrunkowe, opakowania i resztki środków chemicznych i ochrony roślin. Ich unieszkodliwienie w sposób gospodarski, w przydomowych kotłowniach, ma degradujący wpływ na środowisko. Niewielka część odpadów komunalnych – gospodarskich (puszki, metal, szkło itp.) około 10 – 15% jest wywożona na zbiorowe punkty deponowania.

Głównym sposobem postępowania z odpadami komunalnymi na terenie gminy Inowłódz jest ich składowanie na gminnych składowiskach w Brzustowie

i Inowłódzu. Na terenie w/w składowisk w 2003 roku składowanych było ok. 270 ton odpadów komunalnych.

Podmiotem obsługującym gospodarkę odpadami na terenie gminy jest Zakład Usług Komunalnych „HAK” z siedzibą w Piotrkowie Trybunalskim (transportujący zebrane od mieszkańców odpady komunalne na składowisko w Brzustowie, które administrowane jest przez Zakład Usług Komunalnych z siedzibą w Spale) oraz firma ALVATER SULO Sp. z o.o. w Warszawie Oddział w Tomaszowie Mazowieckim (odbierająca odpady od mieszkańców i transportująca je na składowisko w Lubochni). Mieszkańcy gminy zobowiązani są do podpisywania umów w zakresie odbioru odpadów komunalnych z jedną z w/w wyspecjalizowanych firm.

Na terenie gminy Inowłódz znajduje się jeden punkt skupu złomu zlokalizowany w miejscowości Zakościele 16, Z.P.H.U. „ADMA” Anna Miniak.

2.4.5. Wnioski

Praktycznie brak jest gospodarki odpadami na terenie gminy. Zdecydowana większość odpadów jest składowana na składowiskach na terenie gminy – w Brzustowie oraz na składowisku w Lubochni (Gmina Lubochnia). Odpady nie są poddawane segregacji w gospodarstwach indywidualnych, nie odzyskuje się również surowców wtórnych. Należy jak najszybciej podjąć działania opracowania programu zarządzania odpadami, ich segregacji i odzysku.

2.5. Gleby

2.5.1. Wprowadzenie

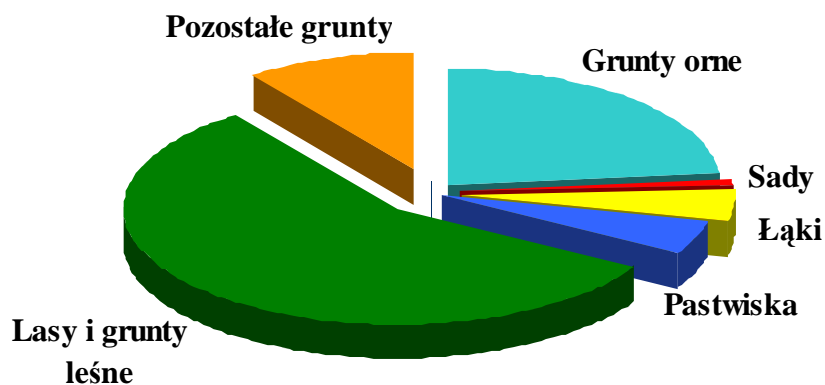
Urodzajność gleb kształtowana jest przez czynniki naturalne i antropogeniczne, które wpływają na ich degradację, obniżając jakość i zawartość próchnicy. Zmiany w odczynie, zasobności i żyzności gleb mają związek ze zmianami zachodzącymi w klimacie i szacie roślinnej. Procesy erozyjne, emisja gazów i pyłów istotnie wpływają na środowisko glebowe.

Strukturę gruntów na terenie gminy Inowłódz przedstawia tabela:

Powierzchnia ogólna (ha)	Użytki rolne (ha)					Lasy i grunty leśne	Pozostałe grunty
	Razem	Grunty orne	Sady	Łąki	Pastwiska		
9804	3263	2280	89	442	452	5564	977

* wg Rocznika Statystycznego Województwa Łódzkiego

Struktura gruntów na terenie Gminy Inowłódz

*wg Rocznika Statystycznego Województwa Łódzkiego

2.5.2. Typy gleb

Gleby na terenie gminy wykształcone są na glinach, piaskach i mułach (utwory plejstoceny i holoceny). Największą przydatność rolniczą mają występujące w okolicach wsi Brzustów gleby brunatne utworzone na glinach i piaskach. Dużą przydatnością charakteryzują występujące na znacznym terenie gminy, gleby bielcowe i pseudobielcowe wykształcone z glin, piasków i utworów pyłowych. W dolinach rzek występują mady (przeważają mady piaszczyste) stanowiące niewielki procent gleb gminy.

Udział poszczególnych klas gruntów ornych wg klas bonitacyjnych:

Lp.	Grunty orne		
	Klasa	ha	%
1	IIIa	2	0,1
2	Iii	47	1,8
3	IVa	461	17,9
4	Ivb	352	13,6
5	V	612	23,6
6	VI	1014	39,2
7	VIz	99	3,8
	RAZEM	2587	100

* wg danych Studium Uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy

Gleby klas bonitacyjnych IIIb - IVa występują w rejonach wsi Brzustów, Stegny i Królowa Wola. Gleby klas niższych tj. V klasy występują w rejonie wsi Liciężna, zaś kompleksy gleb klasy VI i VIz są najliczniejsze w rejonie wsi Brzustów Kolonia i Poświętne. Łąki na gruntach organicznych występują w dolinach rzeki Pilicy i innych mniejszych cieków.

2.5.3. Odczyn gleb

Ocenę stopnia zakwaszenia gleb i potrzeb wapnowania oraz wycenę zawartości przyswajalnych form makroelementów (P, K, Mg) i mikroelementów (B, Cu, Mn, Zn) wykonano na podstawie liczb granicznych obowiązujących w Stacjach Chemiczno-Rolniczych, opracowanych przez Instytut Nawożenia i Gleboznawstwa w Puławach.

W 2003 roku w Stacji Chemiczno-Rolniczej w Łodzi opracowano syntezę badań z lat 1998-2002, są to najbardziej aktualne wyniki badań. Procentowy udział gleb o odczynie bardzo kwaśnym (pH do 4,5), kwaśnym (pH 4,6-5,5), lekko kwaśnym (pH 5,6-6,8), obojętnym (pH 6,8-7,2) i zasadowym (pH od 7,2) w powiecie tomaszowskim i województwie łódzkim przedstawia poniższa tabela:

Wyszczególnienie	Procent gleb o odczynie				
	bardzo kwaśnym	kwaśnym	lekko kwaśnym	Obojętnym	zasadowym
powiat tomaszowski	36	39	19	5	1
woj. łódzkie	31	36	23	8	2

* wg WIOŚ w Łodzi 2003

Na obszarze powiatu tomaszowskiego jak i na terenie całego województwa łódzkiego dominują gleby o odczynie bardzo kwaśnym i kwaśnym. Badania wykazały, że 36% gleb jest nadmiernie zakwaszonych – bardzo kwaśne. Niekorzystny obok bardzo kwaśnego, jest również kwaśny odczyn gleby. Gleby o odczynie kwaśnym stanowią w powiecie 39%. Udział gleb bardzo kwaśnych i kwaśnych łącznie wynosi w powiecie tomaszowskim 75%. Zakwaszenie gleb wpływa na zmniejszenie plonów, jak również sprzyja przyswajaniu przez rośliny metali ciężkich. Wymagane jest więc wapnowanie zakwaszonej gleby, przestrzeganie dawek stosowanych nawozów i środków ochrony roślin.

2.5.4. Monitoring gleb

Celem monitoringu gleb jest obserwowanie zmian jakości gleb zachodzących w zróżnicowanych warunkach przyrodniczych i określonej działalności człowieka. Zadaniem monitoringu gleb jest śledzenie długofalowych zmian

chemizmu gleb i badanie zanieczyszczenia w rejonach oddziaływania lokalnych źródeł zanieczyszczeń.

Badania właściwości agrochemicznych gleb na terenie województwa łódzkiego prowadzi Stacja Chemiczno-Rolnicza w Łodzi. Zakres wykonywanych badań obejmuje określenie właściwości fizykochemicznych gleb, w tym:

- oznaczenie odczynu gleb (pH),
- oznaczenie zawartości przyswajalnych makroelementów (fosforu, potasu, magnezu),
- oznaczenie zawartości przyswajalnych mikroelementów (boru, miedzi, manganu, cynku).

Na obszarze gminy Inowódz nie prowadzono badań dotyczących analizy chemicznej gleb.

2.5.5. Wnioski

Na terenie gminy Inowódz występujące gleby należą do grupy o niskich korzyściach do produkcji rolnej. Z uwagi na występowanie na terenie gminy złóż surowców mineralnych i istnienie kopalni nastąpiła poważna degradacja powierzchni terenu. Konieczne są działania w kierunku rekultywacji po zakończeniu działalności kopalni i „dzikich” wyrobisk poeksploatacyjnych. Wskazane są działania edukacyjne w zakresie prowadzonych prac agrotechnicznych, które zapobiegą degradacji rolniczej (m.in. wapnowanie zakwaszonej ziemi, przestrzeganie dawek stosowanych nawozów oraz środków ochrony roślin).

2.6. Surowce mineralne

2.6.1. Wprowadzenie

W obrębie gminy występują złoża kopalni, z których tylko niewielka część jest eksploatowana. Udokumentowanymi surowcami mineralnymi są:

- chalcedony,
- wapień margliste,
- piasek budowlany.

2.6.2. Zasoby surowcowe

Chalcedony

Chalcedony górnojurajskie eksploatowane są w złożu „Teofilów” i wykorzystywane do produkcji kruszywa łamanego dla potrzeb budownictwa

i drogownictwa. Złoże jest unikatowe i należy do złóż konfliktowych (częściowo znajduje się w granicach Spalskiego Parku Krajobrazowego).

Złoża chalcedonitów znajduje się również w południowej części gminy – „Dęborzeczką”, który przydatny jest do produkcji materiałów ogniotrwałych oraz kruszywa (grysu) do betonów ciężkich. Złoże nie jest eksploatowane. Złoże to jest konfliktowe – położone w otulinie SPK i na terenie lasów ochronnych i gleb chronionych.

Wapienie margliste

W okolicach wsi Brzustów występują złoża perspektywiczne wapieni marglistych. Złoża te nie są eksploatowane i należą do złóż konfliktowych ze względu na w/w czynniki.

Piasek budowlany

Na skraju wsi Brzustów eksploatowany jest piasek budowlany. Eksploatacja ta nie powinna mieć miejsca ze względu na położenie w sąsiedztwie skarpy pilickiej i w rejonie o wysokich walorach przyrodniczych.

2.6.3. Wnioski

Na terenie gminy eksploatację okresowo, w granicach wyznaczonego obszaru i terenu górniczego prowadzi się na obszarze występowania złóż chalcedonitów – kopalnia „Teofilów”. Wszystkie występujące na terenie gminy złoża znajdują się w zasięgu obszarów SPK lub lasów ochronnych, gleb chronionych, czy skarpy pilickiej. W związku z powyższym złoża te uznane są za konfliktowe.

2.7 Pola elektromagnetyczne

Przez teren gminy nie przebiegają linie elektroenergetyczne wysokiego napięcia 110 kV i wyżej. Również docelowo nie przewiduje się prowadzenia takich linii przez obszar gminy, jak również lokalizowania stacji elektroenergetycznych wysokiego napięcia. Przez obszar gminy Inowódz przebiegają linie 15 kV, dla których strefa ochronna od osi linii napowietrznych wynosi 5 m.

Na terenie gminy zlokalizowany jest maszt telefonii komórkowej POLKOMTEL (Inowódz) – punktowe źródło promieniowania elektromagnetycznego.

2.8. Przyroda

2.8.1. Wprowadzenie

Lasy jako najbardziej naturalna forma przyrodnicza związana jest z krajobrazem i życiem społeczeństwa. Lasy pełnią wielorakie funkcje: dodatnio oddziałują na środowisko przyrodnicze, dostarczają surowca drzewnego, owoców leśnych oraz są obszarem dla rekreacji i turystyki. Lasy korzystnie wpływają na klimat, powietrze, wodę, glebę, warunki życia ludzi oraz równowagę przyrodniczą.

2.8.2. Stan zasobów przyrody

Obszar gminy zaliczany jest do prowincji Niżowo-Wyżynnej, Środkowoeuropejskiej, działu Bałtyckiego, podpodziału Pasa Wyżyn Środkowych. Na terenie gminy Inowłódz lasy zajmują 56,7% powierzchni ogólnej gminy - 5564 ha. W kompleksie leśnym dominuje sosna w II klasie wieku, a w Puszczy Spalskiej drzewostany liczą nawet ok. 200 lat.

Skład gatunkowy drzewostanów leśnych przedstawia poniższe zestawienie:

Lp.	Gatunek drzewostanów	%-owy udział
1	Sosna pospolita	89,6
2	Dąb szypułkowy	3,2
3	Olsza szara	4,1
4	Brzoza brodawkowata	2,3
5	Inne gatunki	0,9

Administracyjnie lasy gminy Inowłódz należą do Nadleśnictwa Spała i Nadleśnictwa Smardzewice.

Większość powierzchni leśnych gminy to lasy ochronne. W lasach rośnie wiele gatunków runa o charakterze eurosyberyjskim, np. borówka czarna, siódmaczek leśny oraz gatunków drzew np. sosna zwyczajna czy jarzab pospolity. Na bagnach, wilgotnych łąkach i torfowiskach spotyka się rośliny charakterystyczne dla Europy północnej: skrzyp polny, turzyca bagienna, kilka gatunków mchów, gwiazdnica długolistna i bagno zwyczajne. Najliczniejsze jednak gatunki to: buk zwyczajny, grab pospolity, dąb szypułkowy, lipa szerokolistna i klon zwyczajny, natomiast z roślin zielonych: turzyca palczasta, zawilec gajowy i szczyr trwały.

2.8.3. Wnioski

Duża, zalesiona część gminy znajduje się w granicach Spalskiego Parku Krajobrazowego. Ponadto na terenie gminy znajdują się 3 rezerваты przyrody

(Konewka, Żądłowice i Spała), park historyczny w Spale, liczne pomniki przyrody i użytki ekologiczne. Cała gmina Inowłódz włączona została do Piliczańsko-Radomszczańskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu.

Stan środowiska leśnego ulega przemianom wskutek prowadzenia działalności przemysłowej i urbanizacji, co prowadzi do zagrożenia zdrowotnego drzewostanów. Warunki atmosferyczne panujące w ostatnich latach (zwłaszcza długotrwałe susze, ostre zimy i klęski huraganowe) jak również pożary wpływają destabilizacyjnie na drzewostany leśne.

2.9. Nadzwyczajne zagrożenia środowiska

Zagrożenia dla środowiska występujące na terenie gminy mają swoje źródła w działalności człowieka. Zagrożenia pochodzenia naturalnego (wichury, opady nawałne, powodzie) nie występują z częstotliwością wymagającą podjęcia specjalnych działań zapobiegawczych. Na terenie gminy prawdopodobieństwo wystąpienia nadzwyczajnego zagrożenia dla środowiska naturalnego wiąże się przede wszystkim z możliwością awarii w transporcie drogowym (szczególnie drogą krajową nr 48) oraz kolejowym. Awarie i katastrofy w transporcie mogą spowodować wydostanie się na zewnątrz substancji toksycznych i niebezpiecznych o właściwościach palnych i wybuchowych (przewóz amoniaku, kwasów, chloru, dwutlenku siarki, gazów płynnych, etyliny, olejów opałowych i napędowych). Na terenie gminy znajduje się stacja paliw płynnych i gazowych, która stwarza również nadzwyczajne zagrożenie dla środowiska.

III CELE I ZADANIA W ZAKRESIE OCHRONY ŚRODOWISKA W GMINIE

3.1. Cele polityki ekologicznej państwa

Główne cele polityki ekologicznej państwa dotyczą:

- racjonalnego użytkowania zasobów naturalnych, w tym:
 - racjonalizacja użytkowania wód,
 - zmniejszenie materiałochłonności i odpadowości produkcji,
 - zmniejszenia energochłonności gospodarki,
 - ochrona gleb,
 - wzbogacanie i racjonalna eksploatacja zasobów leśnych,
 - ochrona zasobów kopalin,
- poprawy jakości środowiska, w tym:
 - racjonalna gospodarka odpadami,
 - poprawa stosunków wodnych i jakości wód,
 - ochrona powietrza przed zanieczyszczeniami,
 - zmniejszenie hałasu i promieniowania,
 - poprawa bezpieczeństwa chemicznego i biologicznego,
 - eliminowanie nadzwyczajnych zagrożeń,
 - utrzymanie różnorodności biologicznej i krajobrazowej.

3.2. Cele wojewódzkiej polityki ekologicznej

Podstawowy cel Polityki Ekologicznej Województwa Łódzkiego:

Zapewnienie szeroko rozumianego bezpieczeństwa ekologicznego przez realizację rozwoju zrównoważonego umożliwiającego skuteczną regulację i reglamentację korzystania ze środowiska w optymalnym zakresie i w sposób nie stwarzający zagrożeń dla jakości i trwałości zasobów przyrodniczych.

Ogólne cele Polityki Ekologicznej Województwa Łódzkiego w sferze racjonalnego użytkowania zasobów naturalnych:

- optymalizacja zużycia wody w przemyśle i rolnictwie
- zmniejszenie materiałochłonności i odpadowości produkcji
- zmniejszenie energochłonności gospodarki i wzrost wykorzystania energii ze źródeł odnawialnych
- wzbogacenie i racjonalna eksploatacja zasobów leśnych

Cele Polityki Ekologicznej Województwa Łódzkiego w sferze jakości środowiska zostały określone w odniesieniu do:

- gospodarowania odpadami
- jakości powietrza i zmian klimatu

- stosunków wodnych i jakości wód.
- hałasu
- stresu miejskiego
- bezpieczeństwa chemicznego i biologicznego
- nadzwyczajnych zagrożeń środowiska
- różnorodności biologicznej

Zasadnicze cele Polityki Ekologicznej Województwa Łódzkiego w zakresie gospodarki odpadami

- wytyczenie działań zmierzających do stworzenia systemu uporządkowanej gospodarki wszystkimi rodzajami odpadów prowadzącego do zminimalizowania negatywnych oddziaływań odpadów na środowisko i zdrowie ludzi
- zminimalizowanie ilości odpadów wytwarzanych i składowanych

Zasadnicze cele Polityki Ekologicznej Województwa Łódzkiego w zakresie jakości powietrza i zmian klimatu w horyzoncie do roku 2010

- dostosowanie strategii oraz programów wojewódzkich dotyczących ochrony jakości powietrza do szczegółowych aktów prawnych wynikających z ustaw „Prawo ochrony środowiska” i prawa międzynarodowego
- wprowadzenie zintegrowanych pozwoleń na emisję
- uwzględnienie w procedurach ocen oddziaływania na środowisko norm emisyjnych dla 12 dziedzin działalności przemysłowej (zgodnie z wymogami protokołów z Aarhus w sprawie metali ciężkich oraz trwałych zanieczyszczeń organicznych),
- ograniczenie – zgodnie z II Polityką Ekologiczną Państwa – emisji pyłów o 75%, dwutlenku siarki o 56%, tlenków azotu o 31%, niemetanowych, lotnych związków organicznych (poza metanem) o 4% i amoniaku o 8% (w stosunku do stanu z roku 1990)
- wprowadzenie do roku 2005 zakazu użytkowania benzyn innych niż bezołowiowe

Priorytetowe cele Polityki Ekologicznej Województwa Łódzkiego w zakresie poprawy stosunków wodnych i jakości wód w horyzoncie do roku 2010

- zaspokojenie zapotrzebowania mieszkańców w dobrą jakościowo wodę do picia
- radykalne ograniczenie poboru tych wód przez przemysł
- wprowadzenie systemu pozwoleń zintegrowanych
- ograniczenia zrzutu (do kanalizacji) substancji niebezpiecznych (w tym zrzutów incydentalnych związanych z awariami przemysłowymi)
- ograniczenie zagrożeń wynikających z przenikania zanieczyszczeń z mogiłników i składowisk odpadów
- wdrożenie zmodernizowanego systemu monitoringu zrzutu zanieczyszczeń i jakości wód (zgodnie ze standardami UE)
- przygotowanie kompleksowej gospodarki wodnej i poprawy jakości wód

Zasadnicze cele Polityki Ekologicznej Województwa Łódzkiego w zakresie ograniczenia hałasu w horyzoncie do roku 2010

- spełnienie obowiązujących standardów w zakresie poziomu hałasu (cel strategiczny)
- radykalne ograniczenie poziomu hałasu emitowanego przez środki transportu w obszarach miejskich i wzdłuż głównych dróg (cel priorytetowy)

Cele Polityki Ekologicznej Województwa Łódzkiego w zakresie sukcesywnej minimalizacji stresu miejskiego

- ograniczenie (a docelowo likwidacja) emisji zanieczyszczeń powietrza z indywidualnych palenisk węglowych funkcjonujących w zwartych zespołach kamienic w centrum miasta
- minimalizacja technicznej zabudowy gruntów oraz rozszerzenie zakresu prac rekultywacyjnych
- opanowanie niekontrolowanej urbanizacji w Łodzi i jej bezpośrednim otoczeniu (na peryferiach i w gminach przyległych), zwłaszcza w sąsiedztwie i wewnątrz obszarów chronionych
- rozwój i kształtowanie nowych obszarów zieleni (parki, zieleń osiedlowa i przy trasach komunikacyjnych, lasy)
- rozwój przestrzenny osiedli o mniejszej intensywności zabudowy ale przy zachowaniu generalnej zwartości struktury miejskiej
- zintensyfikowanie zróżnicowanych działań minimalizujących uciążliwości komunikacji (ograniczenie emisji zanieczyszczeń powietrza i hałasu)
- przestrzeganie zasad lokalizacji źródeł promieniowania niejonizującego
- rozbudowa i modernizacja systemów technicznej infrastruktury komunalnej i ochronnej
- proekologiczne gospodarowanie przestrzenią
- kształtowanie proekologicznych systemów gospodarki cieplnej i transportu oraz struktury gospodarczej
- kształtowanie systemów organizacyjnych, kontrolnych i ochronnych w zakresie minimalizacji nadzwyczajnych zagrożeń dla środowiska i mieszkańców.

Bezpieczeństwo chemiczne i biologiczne oraz przeciwdziałanie nadzwyczajnym zagrożeniom Środowiska

Zasadnicze cele Polityki Ekologicznej Województwa Łódzkiego w horyzoncie do roku 2010

- zmniejszenie ryzyka występowania nadzwyczajnych zagrożeń dla środowiska
- zwiększenie możliwości działań ograniczających skutki ewentualnego występowania nadzwyczajnych zagrożeń dla środowiska
- zorganizowanie systemu bezpiecznego obrotu substancjami niebezpiecznymi i innymi chemikaliami
- zorganizowanie szczególnego nadzoru nad stosowaniem organizmów modyfikowanych genetycznie.

Zasadnicze cele Polityki Ekologicznej Województwa Łódzkiego w zakresie ochrony różnorodności biologicznej i krajobrazowej w horyzoncie do roku 2010

- stworzenie warunków do realizacji strategii zrównoważonego rozwoju społecznogospodarczego
- poprawa stanu środowiska poprzez usunięcie lub ograniczenie zagrożeń dla zachowania różnorodności biologicznej i krajobrazowej
- zachowanie, odtworzenie i wzbogacenie regionalnych zasobów przyrody
- osiągnięcie społecznej akceptacji dla zachowania całości spuścizny przyrodniczej i kulturowej

„Obszary problemowe” - „Gorące punkty”

Podstawowe cele ekologiczne działań w Łódzkim Obszarze Metropolitalnym

- zmniejszenie poziomu antropopresji na środowisko i poprawa jakości środowiska
- poprawa jakości życia mieszkańców
- stworzenie szans na trwały, zrównoważony rozwój ŁOM
- rozbudowa i odtworzenie części ekosystemów naturalnych
- zmniejszenie materiałochłonności, wodochłonności i energochłonności systemu komunalnego i gospodarczego
- zmiana niekorzystnej struktury poboru wody na potrzeby komunalne i przemysłowe
- uczynienie z ŁOM obszaru atrakcyjnego dla zewnętrznych inwestorów

Podstawowe cele działań proekologicznych w Bełchatowskim Okręgu Przemysłowym

- minimalizowanie zakresu bieżącej antropopresji na środowisko
- minimalizacja odległych (w czasie) skutków antropopresji na środowisko dla zapewnienia możliwości zrównoważonego rozwoju w przyszłości
- minimalizacja zakresu antropopresji na środowisko w związku z planowanymi inwestycjami górniczymi i energetycznymi
- maksymalizacja wykorzystania surowców naturalnych z nakładu
- zapewnienie właściwego tempa i poziomu rekultywacji obszarów zdegradowanych
- minimalizacja ilości odpadów składowanych
- ograniczenie emisji oraz depozycji transgranicznych zanieczyszczeń powietrza (istotne dla wywiązywania się Polski ze zobowiązań międzynarodowych); redukcja emisji dwutlenku siarki w Elektrowni Bełchatów jest dla Polski kluczowym punktem realizacji II Protokołu Siarkowego)

Cele ekologiczne likwidacji mogiłników

- ochrona zasobów wód podziemnych
- ochrona gleb przed zanieczyszczeniem
- poprawa bezpieczeństwa ekologicznego

Cele ekologiczne działań w zakładach szczególnie uciążliwych dla środowiska w województwie łódzkim

- ograniczenie antropopresji na środowisko i zmniejszenie uciążliwości dla mieszkańców przez zakłady przemysłowe wyróżnione jako najbardziej uciążliwe w regionie
- utrzymanie funkcjonowania zakładów w zgodności z obowiązującymi przepisami prawa ochrony środowiska
- poprawa stanu środowiska w województwie łódzkim i poprawa jakości życia mieszkańców regionu

3.3.Cele polityki ekologicznej dla powiatu tomaszowskiego

Program ochrony środowiska dla powiatu tomaszowskiego definiuje następujące cele ekologiczne na lata 2003-2010:

- Zachowanie różnorodności biologicznej i krajobrazowej:
 - zwiększenie skuteczności narzędzi planistycznych (planu zagospodarowania przestrzennego) jako narzędzi ochrony przyrody i krajobrazu,
 - ograniczenie eksploatacji surowców naturalnych w obszarach prawnie chronionych (lub w ich bezpośrednim sąsiedztwie),
 - intensyfikacja nadzoru nad inwestycjami realizowanymi w sąsiedztwie lub wewnątrz parków krajobrazowych (dotyczy zwłaszcza autostrad, dróg i szlaków kolejowych oraz budownictwa letniskowego i mieszkaniowego),
 - zwiększenie powierzchni terenów objętych ochroną prawną oraz wzmocnienie ciągłości i spójności przestrzennej systemu obszarów chronionych w granicach powiatu i na styku z sąsiednimi powiatami, w szczególności - uwzględnienie koncepcji systemu europejskiego sieci obszarów chronionych NATURA 2000,
 - wzmocnienie ochrony gatunkowej roślin i zwierząt na terenie powiatu,
 - wspieranie rolnictwa ekologicznego, w tym zwłaszcza wspieranie zachowania tradycyjnych praktyk rolniczych na terenach przyrodniczo cennych w celu utrzymania urozmaiconego krajobrazu rolniczego,
 - zachowanie tradycyjnego, urozmaiconego krajobrazu na terenie powiatu,
 - podniesienie poziomu świadomości ekologicznej społeczeństwa w zakresie korzyści z zachowania różnorodności biologicznej i krajobrazowej,
- Wzbogacenie i racjonalna eksploatacja zasobów leśnych
 - powiększenie i ochrona zasobów leśnych i dostosowanie lasów i leśnictwa do wypełnienia różnych funkcji przyrodniczych i społecznych,
 - zachowanie w stanie zbliżonym do naturalnego i odtwarzanie śródleśnych zbiorników i cieków wodnych oraz ich zabudowa biologiczna na terenie powiatu,
 - podniesienie powszechnej świadomości funkcji lasów oraz celów i zadań trwałego i zrównoważonego leśnictwa,
- Ochrona gleb
 - zwiększenie stopnia zalesienia tzw. gruntów marginalnych, nieprzydatnych do rolnictwa oraz gatunków na wododziałach – w północnej części powiatu,

- ograniczenie skali oraz intensywności naturalnej i antropogenicznej erozji gleb, a także zakresu występowania jej negatywnych skutków,
- zwiększenie skali przywracania wartości użytkowej glebom, które na skutek oddziaływania różnych czynników uległy degradacji, głównie przez odbudowę właściwych stosunków wodnych,
- Ochrona wód
 - opracowanie regionalnego programu oczyszczania ścieków komunalnych wraz z programem rozbudowy i modernizacji systemów kanalizacyjnych,
 - poprawa jakości wody pitnej poprzez rozwój i modernizację systemów wodociągowych,
 - ograniczenie ładunków zanieczyszczeń pochodzących ze źródeł przemysłowych i przestrzennych (rozproszonych) oraz powierzchniowych i rolniczych, a także sanacja terenów o zabudowie rozproszonej,
 - zwiększenie stopnia retencji wód w ciekach wodnych,
- Ochrona zasobów kopalin
- Ochrona powietrza
 - ograniczenie (a docelowo likwidacja) emisji zanieczyszczeń powietrza z indywidualnych palenisk węglowych funkcjonujących w zwartych zespołach kamienic w centrum miasta,
 - opracowanie i realizacja gminnych planów zaopatrzenia w energię (zgodnie z Planem Energetycznym) uwzględniających zasady ochrony środowiska (w tym powietrza atmosferycznego),
 - wzmożenie nadzoru nad osiągnięciem i przestrzeganiem normatywów emisyjnych w jednostkach gospodarczych,
 - ograniczenie stosowania paliw stałych w systemach ogrzewania,
 - wspieranie wszelkich działań inwestycyjnych ograniczających drogowy ruch tranzytowy przez miasta oraz działań organizacyjnych ograniczających uciążliwość emisyjną środków transportu drogowego,
 - rozwój i kształtowanie nowych obszarów zieleni (parki, zieleni osiedlowa i przy trasach komunikacyjnych, lasy),
- Ochrona przed hałasem
 - rozwój monitoringu hałasu i systemu kompleksowych ocen klimatu akustycznego z wykorzystaniem zaawansowanych modeli matematycznych,
 - opracowanie programu zmniejszenia istniejących uciążliwości poprzez zmiany organizacji ruchu drogowego i/lub budowę ekranów,
 - włączenie problematyki ochronnej przed hałasem do planów zagospodarowania przestrzennego,

- Ochrona przed niejonowym promieniowaniem elektromagnetycznym
- Zmniejszenie energochłonności gospodarki
 - racjonalizacja wykorzystania energii w powiecie,
 - zmniejszenie energochłonności procesów wytwórczych, świadczenie usług oraz konsumpcji,
 - zwiększenie udziału odnawialnych źródeł energii w bilansie paliwowo-energetycznym,
- Gospodarka odpadami
 - wspólna organizacja gmin w celu powołania do życia zintegrowanego systemu gospodarki odpadami,
 - osiągnięcie poziomu 100% zorganizowanego odbioru odpadów komunalnych z gospodarstw domowych,
 - organizacja selektywnej zbiórki surowców wtórnych, odpadów wielkogabarytowych i budowlanych oraz niebezpiecznych,
 - organizacja zbiórki selektywnej odpadów komunalnych „mokre”- „suche” w obszarze miasta Tomaszów Mazowiecki,
 - likwidacja i rekultywacja składowisk odpadów,
 - budowa Zakładu Zagospodarowania Odpadów i składowiska w Lubochni,
 - rozbudowa i modernizacja instalacji na terenie oczyszczalni ścieków w Tomaszowie Mazowieckim,
- Bezpieczeństwo chemiczne i biologiczne
 - Opracowanie programu kształcenia ekologicznego w zakresie problematyki bezpieczeństwa ekologicznego, biologicznego oraz przeciwdziałania nadzwyczajnym zagrożeniom środowiska,
 - Wzmocnienie regionalnego systemu ratowniczo-gaśniczego (zwiększenie mobilności i możliwości technicznych).

3.4. Harmonogram prac związanych z opracowaniem Programu Ochrony Środowiska

W ramach prac nad Gminnym Programem Ochrony Środowiska i Gminnym Planem Gospodarki Odpadami przeprowadzono szereg spotkań i konsultacji.

Lp.	Data	Działanie
1	30.04.2004	Rozpoczęcie prac nad Gminnym Programem Ochrony Środowiska i Gminnym Planem Gospodarki Odpadami - ustalenie harmonogramu prac
2	07.05.2004	Konsultacje w urzędzie gminy dotyczące diagnozy stanu obecnego środowiska naturalnego w gminie
3	25.05.2004	Konsultacje w urzędzie gminy dotyczące diagnozy stanu obecnego środowiska naturalnego w gminie
4	08.07.2004	Sesja planowania strategicznego ochrony środowiska w gminie Inowódz
5	16.07.2004	Konsultacje w urzędzie gminy dotyczące założeń programu ochrony środowiska (cele strategiczne, cele operacyjne, programy)
6	22.07.2004	Konsultacje w urzędzie gminy dotyczące założeń planu gospodarki odpadami
7	29.07.2004	Konsultacje w urzędzie gminy dotyczące założeń harmonogramu zadań
8	26.08.2004	Przedstawienie projektu programu ochrony środowiska i planu gospodarki odpadami do konsultacji

3.5. Analiza SWOT dla środowiska w gminie Inowódz

W ramach Warsztatów Planowania Strategicznego przeprowadzono analizę SWOT w sferze ekologicznej dla gminy Inowódz. W wyniku dyskusji ustalono:

Mocne strony:

Lp.	TEMAT
1	Walory przyrodnicze, w tym: duża lesistość gminy, rzeka, park krajobrazowy, rezerваты, pomniki przyrody, zabytki
2	Istniejąca baza wypoczynkowa
3	Korzystne, centralne położenie geograficzne (wzdłuż głównych szlaków drogowych)
4	Brak przemysłu uciążliwego dla środowiska
5	Zwodociągowanie całego terenu gminy (w tym ok. 70% po modernizacji)

Słabe strony:

Lp.	TEMAT
1	Brak kanalizacji i oczyszczalni ścieków
2	Niski poziom świadomości ekologicznej
3	Zła gospodarka odpadami, w tym: <ul style="list-style-type: none">• brak selektywnej zbiórki odpadów• „dzikie wysypiska” w lasach i przydrożnych rowach
4	Niewłaściwe zagospodarowanie brzegów rzeki Pilica (m.in. brak plaży)
5	Zanieczyszczenie rzeki
6	Zły stan nawierzchni dróg
7	Brak ścieżek rowerowych

Zagrożenia:

Lp.	TEMAT
1	Brak środków finansowych na inwestycje ekologiczne
2	Niespójne przepisy prawne
3	Brak rozwiązań w zakresie gospodarki odpadami
4	Bezrobocie i ubożenie społeczeństwa
5	Niski przyrost naturalny, starzenie się społeczeństwa

Szanse:

Lp.	TEMAT
1	Pozyskanie środków z UE na infrastrukturę drogową i techniczną
2	Podnoszenie poziomu edukacji ekologicznej
3	Tworzenie nowych miejsc pracy
4	Rozwój turystyki
5	Rozwój agroturystyki i rolnictwa ekologicznego

Główne zadania w zakresie:

* ochrony przyrody

zadania bieżące:

- likwidacja „dzikich wysypisk”
- podnoszenie świadomości ekologicznej
- opracowanie programu zagospodarowania terenów wokół rzeki

zadania perspektywiczne:

- wdrażanie programu zagospodarowania terenu wokół rzeki

- pozyskiwanie środków finansowych na konserwację i ekspozycję zabytków przyrody
- wykorzystanie walorów przyrodniczych dla rozwoju agroturystyki
- tworzenie ścieżek rowerowych

*** ochrony powietrza**

zadania bieżące:

- edukacja ekologiczna (wyeliminowanie spalania toksycznych odpadów w domowych piecach)
- popularyzacja termomodernizacji budynków i ekologicznego ogrzewania

zadania perspektywiczne:

- gazyfikacja obszaru gminy
- termomodernizacja budynków
- zmiana systemów ogrzewania z węglowego na ekologiczne

*** ochrony wód**

zadania bieżące:

- dalsza modernizacja sieci wodociągowej
- likwidacja nieuszczelnionych szamb
- dbałość o czystość i zagospodarowanie terenów położonych wzdłuż rzeki

zadania perspektywiczne:

- budowa sieci kanalizacyjnych na obszarze całej gminy
- budowa oczyszczalni ścieków
- budowa przydomowych oczyszczalni ścieków

*** gospodarki odpadami**

zadania bieżące:

- budowa składowiska odpadów
- wprowadzenie sprawnie działającej selektywnej zbiórki odpadów
- edukacja ekologiczna (likwidacja „dzikich wysypisk”)
- podnoszenie świadomości społecznej o konieczności segregacji odpadów

zadania perspektywiczne:

- docelowe rozwiązanie problemu zbierania i unieszkodliwiania odpadów komunalnych
- rozwój recyklingu

*** zmniejszenie hałasu**

zadania bieżące:

- poprawa stanu nawierzchni dróg

zadania perspektywiczne:

- budowa obwodnicy

*** zmniejszenie zagrożeń komunikacyjnych**

zadania bieżące:

- poprawa stanu nawierzchni dróg
- budowa chodników, ścieżek rowerowych

zadania perspektywiczne:

- budowa dróg dojazdowych do pól i lasów
- budowa obwodnicy
- zwiększenie bezpieczeństwa ruchu pieszych przy trasach szybkiego ruchu

3.6. Konsultacje społeczne dotyczące oceny obecnego stanu środowiska w gminie Inowłódz oraz zadań, które powinny być realizowane w latach 2004-2006 oraz 2007-2011 - ankieta

Ocena stanu środowiska w gminie Inowłódz – główne problemy:

Ochrona przyrody	Ogólna ocena stanu środowiska kształtuje się na dobrym poziomie: Spalski Park Krajobrazowy, duża ilość zwierzyny leśnej, gmina rolnicza – brak zanieczyszczeń przemysłowych. Za czynniki negatywne uznano: - niską świadomość w zakresie ochrony przyrody po stronie mieszkańców i turystów - „dzikie wysypiska” - brak dostatecznej infrastruktury technicznej - niedostateczny nadzór w zakresie ochrony środowiska
Gospodarka surowcami naturalnymi	- oszczędne gospodarowanie oraz uzupełnianie drzewostanu
Ochrona powietrza	Według ankietowanych należy zmniejszyć emisję zanieczyszczeń poprzez: - stopniowe zastępowanie kotłowni węglowych kotłowniami na paliwa ekologiczne - ograniczenie spalania toksycznych odpadów w domowych piecach - budowę obwodnicy (eliminacja dużej ilości spalin samochodowych)
Ochrona wód	- brak pełnego systemu kanalizacji i oczyszczalnia ścieków - możliwość przedostawania się ścieków do wód powierzchniowych (obecność nieszczelnych szamb, odprowadzanie ścieków do przydrożnych rowów) - zanieczyszczenie brzegów rzeki i niewłaściwe jej zagospodarowanie - nie w pełni zmodernizowana sieć wodociągów

Gospodarka odpadami	Zdaniem ankietowanych na terenie gminy brak jest rozwiązań w zakresie szeroko pojętej gospodarki odpadami: - nielegalne składowiska odpadów na terenach leśnych i przydrożnych rowach - brak segregacji odpadów i możliwości pozyskiwania surowców wtórnych (niedostateczna edukacja w tym zakresie)
Hałas	- hałas ze strony pojazdów samochodowych poruszających się po drogach o zniszczonej nawierzchni - brak obwodnicy, która odciążałaby drogi gminne od ruchu przelotowego, - częste i niskie loty helikopterów (bliskie sąsiedztwo jednostki wojskowej)
Inne	- brak możliwości współfinansowania zamierzeń inwestycyjnych gminy przez jej mieszkańców (wysoki poziom bezrobocia) - niewłaściwe wykorzystywanie walorów turystycznych gminy - brak dostatecznej infrastruktury drogowej zapewniającej bezpieczeństwo pieszych i rowerzystów (chodniki, ścieżki rowerowe)

Najważniejsze – zdaniem uczestników Warsztatów – zadania z zakresu ochrony środowiska do zrealizowania w latach 2004–2006 oraz 2007–2011:

Ochrona przyrody	
Zadania bieżące (2004–2006)	- edukacja ekologiczna społeczeństwa, - likwidacja „dzikich wysypisk”, - prowadzenie kontroli w zakresie ochrony środowiska, - oznakowanie istniejących pomników przyrody
Zadania perspektywiczne (2007–2011)	- rozbudowa bazy turystycznej

Gospodarka surowcami naturalnymi	
Zadania bieżące (2004–2006)	- kontrola gospodarki leśnej - kontrola pozyskiwania surowców naturalnych
Zadania perspektywiczne (2007–2011)	- program zalesiania nieużytków rolnych

Ochrona powietrza	
Zadania bieżące (2004–2006)	<ul style="list-style-type: none">- upowszechnianie nowoczesnych systemów ciepłowniczych i termomodernizacji budynków,- podnoszenie świadomości ekologicznej mieszkańców (szkodliwość spalania odpadów toksycznych w domowych piecach)- poprawa stanu nawierzchni dróg
Zadania perspektywiczne (2007–2011)	<ul style="list-style-type: none">- gazyfikacja gminy,- budowa obwodnicy- popularyzacja filtrów ochrony powietrza

Ochrona wód	
Zadania bieżące (2004–2006)	<ul style="list-style-type: none">- kontynuacja modernizacji wodociągów- oczyszczanie brzegów rzeki- ochrona wód Pilicy przed zanieczyszczeniami ściekowymi- uszczelnianie szamb- kontrola gospodarki ściekowej- dbałość o czystość terenów wzdłuż rzeki i odpowiednie ich zagospodarowanie
Zadania perspektywiczne (2007–2011)	<ul style="list-style-type: none">- kanalizacja całego obszaru gminy- budowa przyzagrodowych oczyszczalni ścieków

Gospodarka odpadami	
Zadania bieżące (2004–2007)	<ul style="list-style-type: none">- edukacja w zakresie zbiórki odpadów- wprowadzenie selektywnej zbiórki odpadów- ustawienie koszy na odpady na terenach najczęściej odwiedzanych przez turystów- pozyskiwanie surowców wtórnych- kontrola legalności wywozu odpadów (przeciwdziałanie powstawaniu „dzikich wysypisk”)
Zadania perspektywiczne (2008–2015)	<ul style="list-style-type: none">- kontynuacja selektywnej zbiórki odpadów- recykling odpadów

Inne	
Zadania bieżące (2004–2006)	- poprawa stanu dróg gminnych - pozyskiwanie zewnętrznych źródeł finansowania inwestycji ekologicznych
Zadania perspektywiczne (2007–2011)	- budowa chodników i ścieżek rowerowych - ograniczanie bezrobocia - tworzenie gospodarstw agroturystycznych - pozyskiwanie alternatywnych źródeł energii

3.7. Cele strategiczne, cele operacyjne i programy w zakresie ochrony środowiska w gminie Inowłódz

Analiza stanu środowiska w gminie Inowłódz oraz wnioski wynikające z cyklu spotkań warsztatowych organizowanych w ramach prac nad Gminnym Programem Ochrony Środowiska umożliwiają sformułowanie Celów Strategicznych (głównych) gminy:

I. Inowłódz – gmina ekologiczna

II. Rozwój bazy turystyczno-rekreacyjnej i rolnictwa oparty na walorach przyrodniczych gminy

Realizacja celów strategicznych polityki ekologicznej gminy wymaga zdefiniowania celów operacyjnych oraz opracowania programów działania w poszczególnych obszarach. Programom zostaną przyporządkowane szczegółowe zadania, planowane do realizacji jako zadania priorytetowe (na lata 2004-2006) oraz zadania długofalowe (na lata 2007-2011)

CELE STRATEGICZNE (Główne)	CELE OPERACYJNE (Szczegółowe)	PROGRAMY (Działania)
I Inowłódz – gmina ekologiczna	Wysoka świadomość ekologiczna społeczeństwa	<ul style="list-style-type: none"> • Program edukacji ekologicznej dla dzieci i młodzieży • Popularyzacja inwestycji proekologicznych i wspierania lokalnych inicjatyw społecznych
	Zmniejszenie zagrożeń wpływających na czystość powietrza	<ul style="list-style-type: none"> • Gazyfikacja gminy • Modernizacja systemów elektroenergetycznych • Modernizacja systemów grzewczych w budynkach użyteczności publicznej • Popularyzacja termomodernizacji budynków • Popularyzacja ekologicznych źródeł energii

II Czyste środowisko	Poprawa stanu czystości wód powierzchniowych	<ul style="list-style-type: none"> • Rozbudowa systemów kanalizacji i oczyszczania ścieków • Popularyzacja przydomowych oczyszczalni ścieków • Modernizacja systemów melioracyjnych
	Sprawny system zbierania i unieszkodliwiania odpadów	<ul style="list-style-type: none"> • Program wprowadzenia selektywnej zbiórki odpadów • Likwidacja i rekultywacja terenu składowisk w Inowłodzu i Brzustowie • Likwidacja „dzikich” wysypisk • Współpraca międzygminna w zakresie gospodarki odpadami • Likwidacja azbestu
	Komunikacja drogowa – zmniejszeni zagrożeń dla środowiska	<ul style="list-style-type: none"> • Program budowy i modernizacji dróg • Program modernizacji mostów
II Rozwój bazy turystyczno-rekreacyjnej i rolnictwa oparty na walorach przyrodniczych gminy	Racjonalna gospodarka leśna i wodna – ochrona istniejących zasobów	<ul style="list-style-type: none"> • Program zwiększenia lesistości gminy • Program rozwoju małej retencji
	Gospodarka zgodna z ekologią	<ul style="list-style-type: none"> • Program racjonalnej gospodarki surowcami naturalnymi
	Rozwój turystyki i agroturystyki	<ul style="list-style-type: none"> • Program rozbudowy bazy turystyczno-rekreacyjnej • Program rozwoju agroturystyki
	Rozwój nowoczesnego rolnictwa i przetwórstwa rolno-spożywczego	<ul style="list-style-type: none"> • Program popularyzacji ekologicznego rolnictwa • Program rozwoju przetwórstwa rolno-spożywczego

Cele strategiczne (C.S.) i cele operacyjne(C.O.):

I C.S. Inowódz– gmina ekologiczna

Realizacja celu strategicznego umożliwi uzupełnienie brakujących sieci infrastruktury technicznej, gospodarkę odpadami w sposób zgodny z wymogami ochrony środowiska, stworzenie gminy ekologicznej i atrakcyjnej turystycznie. Osiągnięcie celu strategicznego warunkowane jest realizacją celów operacyjnych, które można zdefiniować następująco:

- wysoka świadomość ekologiczna społeczeństwa
- zmniejszenie zagrożeń wpływających na czystość powietrza
- poprawa stanu czystości wód powierzchniowych
- sprawny system zbierania i unieszkodliwiania odpadów
- komunikacja drogowa - zmniejszenie zagrożeń dla środowiska

C.O. Wysoka świadomość ekologiczna społeczeństwa

Poziom wiedzy ekologicznej mieszkańców gminy w znacznym stopniu wpływa na skuteczność realizacji programów ochrony środowiska. Działania edukacyjne powinny zmierzać w kierunku kształtowania wysokiej świadomości oraz zmiany nawyków i codziennych postaw społeczeństwa. Do realizacji tego celu należy opracować i wdrażać programy:

- program edukacji ekologicznej dla dzieci i młodzieży
- program popularyzacji inwestycji proekologicznych i wspieranie lokalnych inicjatyw społecznych

❖ Program edukacji ekologicznej dla dzieci i młodzieży

Edukację ekologiczną adresowaną do dzieci i młodzieży w szkołach można realizować poprzez wprowadzenie w ramach programu nauczania dodatkowych zajęć z ekologii, organizowanie konkursów, obozów dla dzieci (Zielona szkoła), prowadzenie akcji proekologicznych (Sprzątania świata), itp. Opracowane programy edukacyjne przez placówki oświatowe we współpracy z samorządem gminy mają szansę uzyskania wsparcia finansowego (środki pomocowe, fundacje i fundusze ochrony środowiska).

❖ Program popularyzacji inwestycji proekologicznych i wspieranie lokalnych inicjatyw społecznych

Celem samorządu gminy przy realizacji programu popularyzacji inwestycji proekologicznych i wspierania lokalnych inicjatyw społecznych jest udostępnienie mieszkańcom wszelkich informacji dotyczących ich współudziału w realizowanych inwestycjach związanych z budową sieci infrastrukturalnych (np. o możliwości pozyskania środków zewnętrznych, wyboru optymalnych technologii). Współpraca mieszkańców i organizacji pozarządowych z urzędem gminy zwiększa szanse pozyskania wsparcia finansowego z zewnątrz na realizację programów proekologicznych.

C.O. Zmniejszenie zagrożeń wpływających na czystość powietrza

Realizacja celu powinna polegać na eliminacji (zmniejszeniu) emisji zanieczyszczeń gazowych i pyłowych. Podejmowane działania powinny umożliwić odchodzenie od przestarzałych, nieefektywnych i zanieczyszczających środowisko sposobów ogrzewania. Upowszechnienie alternatywnych źródeł ciepła umożliwi realizacja następujących programów:

- program gazyfikacji gminy
- program modernizacji systemów elektroenergetycznych

- program modernizacji systemów grzewczych w budynkach użyteczności publicznej
- program popularyzacji termomodernizacji budynków
- program popularyzacji ekologicznych źródeł energii

❖ Program gazyfikacji gminy

Ustawa „Prawo energetyczne” nakłada na gminę obowiązek sporządzenia wieloletniego planu zaopatrzenia w nośniki energetyczne, m.in. paliwa gazowe. Realizacja programu gazyfikacji gminy Inowłódz uzależniona jest przede wszystkim od możliwości technicznych oraz zainteresowania mieszkańców gminy.

❖ Program modernizacji systemów elektroenergetycznych

Ustawa „Prawo energetyczne” nakłada na samorzady gminne obowiązek opracowania wieloletniego planu zaopatrzenia w nośniki energii, m.in. w energię elektryczną. W ramach planu określa się zadania, które zapewniają gminie bezpieczeństwo energetyczne oraz umożliwiają rozwój owych terenów inwestycyjnych (budownictwo mieszkaniowe, letniskowe, działalność gospodarcza itp.).

❖ Program modernizacji systemów grzewczych w budynkach użyteczności publicznej

Program modernizacji systemów grzewczych oraz termomodernizacja budynków użyteczności publicznej ma na celu nie tylko zmniejszenie zapotrzebowania na energię i ograniczenie zanieczyszczenia środowiska, ale działania w tym zakresie powinny stanowić pewien wzór i źródło informacji dla mieszkańców.

❖ Program popularyzacji termomodernizacji budynków

Termomodernizacja budynków zmniejsza straty ciepła oraz zwiększa opłacalność ogrzewania paliwami ekologicznymi (m.in. ogrzewanie gazowe). Ustawa o termomodernizacji budynków umożliwia korzystanie z preferencji kredytowych na ocieplanie budynków również właścicielom domów prywatnych. Zadaniem samorządu gminy jest upowszechnianie informacji na ten temat.

❖ Program popularyzacji ekologicznych źródeł energii

Strategia Rozwoju Energetyki Odnawialnej – dokument Ministerstwa Ochrony Środowiska – zakłada zwiększenie udziału energii ze źródeł odnawialnych w bilansie paliwowo-energetycznym kraju do 7,5% w roku 2010 i do 14% w roku 2020 (obecnie udział ten wynosi około 5%). Samorządy lokalne mogą uczestniczyć w popularyzacji nowoczesnych rozwiązań technicznych w tym zakresie.

C.O. Poprawa stanu czystości wód powierzchniowych

W celu poprawy jakości wód na terenie gminy konieczne jest podjęcie działań w zakresie gospodarki wodno-ściekowej. Należy opracować i realizować następujące programy:

- program rozbudowy systemów kanalizacji i oczyszczania ścieków
- program popularyzacji przydomowych oczyszczalni ścieków
- program modernizacji sieci wodociągowej
- program modernizacji systemów melioracyjnych

❖ Program budowy systemów kanalizacji i oczyszczania ścieków

Jednym z najważniejszych zadań gminy jest rozbudowa istniejącej sieci kanalizacyjnej i systemu oczyszczania ścieków. W latach 2004-2006 gmina planuje budowę kanalizacji sanitarnej i burzowej w miejscowości Spała oraz budowę oczyszczalni ścieków i głównej sieci kanalizacji sanitarnej w Inowłodzu i Zakościelu (I etap).

❖ Program popularyzacji przydomowych oczyszczalni ścieków

Dla terenów o rozproszonej budowie rozwiązaniem problemu oczyszczania ścieków jest budowa przydomowych oczyszczalni ścieków. Samorząd gminy powinien opracować i wdrażać program popularyzacji przydomowych oczyszczalni ścieków, jak również wspierać tego typu indywidualne inwestycje.

❖ Program modernizacji sieci wodociągowej

Celem programu jest zapewnienie wszystkim mieszkańcom gminy dostępu do wody o odpowiednim standardzie jakościowym. Realizacja inwestycji w zakresie rozbudowy i modernizacji sieci wodociągowej na terenie gminy wymaga współdziałania mieszkańców i starania się przez samorząd gminny o pozyskanie środków zewnętrznych.

❖ Program modernizacji systemów melioracyjnych

Funkcjonowanie systemów melioracyjnych ma znaczący wpływ na prawidłową gospodarkę wodną w gminie. Program zakłada renowację urządzeń melioracyjnych na terenie gminy.

C.O. Sprawny system zbierania i unieszkodliwiania odpadów

Zasadniczym celem gospodarki odpadami jest zmniejszenie ilości wytwarzanych odpadów oraz zwiększenie stopnia ich wykorzystania (poprzez odzysk surowców wtórnych oraz przeróbkę odpadów). Spowoduje to, że mniejsza ilość odpadów trafi na składowisko. Stworzenie takiego systemu gospodarki odpadami wymaga realizacji następujących programów:

- program wprowadzenia selektywnej zbiórki odpadów
- program likwidacji i rekultywacji terenu składowisk w Inowłodzu i Brzustowie
- program likwidacji „dzikich” wysypisk
- program współpracy międzygminnej w zakresie gospodarki odpadami
- program likwidacji azbestu

❖ Program wprowadzenia selektywnej zbiórki odpadów

Celem programu jest wprowadzenie powszechnego systemu selektywnej zbiórki odpadów, działania te zmniejszą strumień odpadów kierowanych na składowisko i zwiększą odzysk surowców wtórnych.

❖ Program likwidacji i rekultywacji terenu składowisk w Inowłodzu i Brzustowie

W chwili obecnej na istniejącym na terenie gminy składowisko odpadów komunalnych w Inowłodzu nie są składowane odpady (zamknięte składowisko). Teren składowiska należy zrehabilitować oraz monitorować przez okres 30 lat po zamknięciu. W latach 2007-2011 gmina planuje realizację zadania związanego z zamknięciem, rekultywacją oraz monitoringiem składowiska w Brzustowie.

❖ Program likwidacji „dzikich” wysypisk

Program likwidacji „dzikich” wysypisk powinien objąć lokalizację nieformalnych składowisk i opracowanie harmonogramu ich likwidacji. Zadanie to powinno być realizowane do całkowitej likwidacji problemu.

❖ Program współpracy międzygminnej w zakresie gospodarki odpadami

Zgodnie z Powiatowym Programem Ochrony Środowiska na terenie powiatu tomaszowskiego planowane jest utworzenie Zakładu Zagospodarowania Odpadów, zawierającego linię do segregacji odpadów zmieszanych, wydzielone miejsce gromadzenia odpadów niebezpiecznych typu akumulatory, opony, baterie, świetlówki itp., odpadów budowlanych zawierających azbest (m.in. eternit) oraz kompostownię płytową. Analiza możliwości utworzenia takiego Zakładu Zagospodarowania Odpadów terenie powiatu sugeruje lokalizację na terenie składowiska w Lubochni, które dysponuje możliwościami obszarowymi i infrastrukturalnymi. Planowana jest również rozbudowa i modernizacja instalacji na terenie Oczyszczalni Ścieków w Tomaszowie Mazowieckim (budowa suszarni osadów na terenie oczyszczalni lub wykorzystanie istniejącego pieca półkowego; budowa instalacji do wytwarzania paliwa z odpadów – termiczne przekształcenie paliwa z odpadów oraz wysuszonej osadów ściekowych z odzyskaniem energii). W związku z powyższym może zostać utworzony związek międzygminny w zakresie gospodarki odpadami, który wspólnie ubiegać się będzie o środki pomocowe do realizacji inwestycji.

❖ Program likwidacji azbestu

Na terenie gminy Inowódz została przeprowadzona inwentaryzacja eternitowych pokryć dachowych budynków mieszkalnych i gospodarskich, która wykazała iż na terenie gminy znajduje się 155 tys. m² eternitu. Należy opracować harmonogram usuwania azbestu na terenie gminy, program likwidacji azbestu na terenie gminy, a następnie realizować zadania zapisane w programie. Przewiduje się, że likwidacja azbestu będzie realizowana przy znacznym udziale środków zewnętrznych (fundusze ochrony środowiska, środki pomocowe). Zadaniem gminy będzie koordynacja realizacji programu.

C.O. Komunikacja drogowa – zmniejszenie zagrożeń dla środowiska

Cel ten zakłada doprowadzenie do odpowiednich parametrów technicznych dróg na terenie gminy oraz budowę (rozbudowę) niezbędnych elementów infrastruktury drogowej – mostów, chodników, ścieżek rowerowych, parkingów itp.

❖ Program budowy i modernizacji dróg

Poprawa stanu nawierzchni dróg gminnych i powiatowych oraz modernizacja systemu drogowego na terenie gminy wpłynie na zmniejszenie natężenia hałasu i emisję zanieczyszczeń powietrza. Dobry stan nawierzchni dróg zmniejszy

zagrożenia drogowe wynikające z przewożenia przez teren gminy ładunków niebezpiecznych..

❖ Program modernizacji mostów

Na terenie gminy zlokalizowane są mosty, stanowiące ważny element systemu komunikacyjnego gminy. Sprawny system komunikacji drogowej wymaga podjęcia działań w kierunku poprawy stanu technicznego tych mostów.

II C.S. Rozwój bazy turystyczno-rekreacyjnej i rolnictwa oparty na walorach przyrodniczych gminy

Cel ten wymaga działań w sferze gospodarki leśnej i gospodarki wodnej oraz ochrony istniejących ekosystemów. Działania chroniące przyrodę mają na celu zachowanie zasobów przyrodniczych w jak najlepszym stanie oraz umożliwienie korzystania z terenów o wysokich walorach przyrodniczych bez pogarszania ich stanu. Zwiększenie walorów przyrodniczych będzie miało wpływ na atrakcyjność turystyczną i rekreacyjną (rozwój rolnictwa ekologicznego i agroturystyki). Do osiągnięcia tego celu należy zdefiniować cele operacyjne:

- racjonalna gospodarka leśna i wodna – ochrona istniejących zasobów
- gospodarka zgodna z ekologią
- rozwój turystyki i rekreacji
- rozwój nowoczesnego rolnictwa i przetwórstwa rolno-spożywczego

C.O. Racjonalna gospodarka leśna i wodna – ochrona istniejących zasobów

Warunki środowiska naturalnego i położenie gminy dają możliwość rozwoju turystyki i rekreacji. Zwiększenie lesistości gminy (zagospodarowanie nieużytków i gruntów rolnych nieprzydatnych dla rolnictwa), budowa zbiorników wodnych, utworzenie szlaków turystycznych i ścieżek rowerowych oraz pełna infrastruktura techniczna zwiększy atrakcyjność gminy dla turystów.

❖ Zwiększenie lesistości gminy

Działania podejmowane w ramach realizacji programu powinny polegać na opracowaniu harmonogramu zalesień oraz współpracy samorządu gminy, samorządu powiatowego z rolnikami (właścicielami gruntów) oraz instytucjami państwowymi w celu osiągnięcia zakładanego poziomu lesistości powiatu. Realizacja programu zwiększy atrakcyjność rekreacyjno-turystyczną gminy.

❖ Rozwój małej retencji

Inwestycje w zakresie systemów retencyjnych muszą być poprzedzone gruntowną analizą możliwości technicznych, geologicznych i prawnych. Realizacja programu wymaga współdziałania mieszkańców (inwestorów) i samorządu gminy oraz podjęcia starań o pozyskanie środków zewnętrznych na realizację inwestycji.

C.O. Gospodarka zgodna z ekologią

Rozwój gospodarczy gminy powinien być przyjazny dla środowiska. Eksploatacja surowców mineralnych powinna odbywać się zgodnie z przepisami w tym zakresie, a tereny poeksploatacyjne należy rekultywować. Samorządy gminne powinny wykorzystać swoje możliwości kontaktu z mieszkańcami (strony internetowe, tablice ogłoszeń, biuletyny informacyjne) do popularyzacji najnowszych rozwiązań technologicznych, zwłaszcza z dziedziny oczyszczania ścieków, unieszkodliwiania odpadów, alternatywnych źródeł energii itp. Samorządy gminne mogą wspierać technologie przyjazne środowisku stosując ulgi podatkowe, ułatwienia w pozyskaniu terenów pod inwestycje.

❖ Program racjonalnej gospodarki surowcami naturalnymi

Na terenie gminy eksploatowane są surowce naturalne (chalcedonity) w złożu „Teofilów”. Eksploatacja musi odbywać się zgodnie z przepisami prawnymi w tym zakresie. Służby kontrolujące działalność gospodarczą w zakresie pozyskiwania surowców naturalnych powinny być wyposażone w odpowiednie środki dla skutecznej kontroli oraz możliwościami przeciwdziałania „dzikiej” eksploatacji. Istniejące na terenie gminy wyrobiska poeksploatacyjne powinny być rekultywowane. Konieczne jest opracowanie programu, który umożliwi wykorzystanie w tym celu kompostu otrzymywanego z organicznych odpadów komunalnych oraz zalesianie tych terenów.

C.O. Rozwój turystyki i agroturystyki

Warunki środowiska naturalnego i położenie gminy dają możliwość rozwoju turystyki i rekreacji. Zwiększenie lesistości gminy (zagospodarowanie nieużytków i gruntów rolnych nieprzydatnych dla rolnictwa), budowa zbiorników wodnych, utworzenie szlaków turystycznych i ścieżek rowerowych oraz pełna infrastruktura techniczna zwiększy atrakcyjność gminy dla turystów.

❖ Program rozbudowy bazy turystyczno-rekreacyjnej

Położenie gminy w centrum kraju na ważnych szlakach komunikacyjnych, bliskość dużych miast oraz walory przyrodnicze m.in.: rzeka Pilica, Spalski Park Krajobrazowy, duże kompleksy leśne i rezerваты czynią gminę Inowłódz atrakcyjną turystycznie. W celu zwiększenia atrakcyjności terenów gminy dla turystów, wczasowiczów i mieszkańców planowana jest budowa ścieżek rowerowych Tomaszów – Spała – Inowłódz oraz Królowa Wola – Spała .

❖ Program rozwoju agroturystyki

Ponieważ gmina Inowłódz ma charakter turystyczno-rolniczy szansą dla mieszkańców regionu i dodatkowym źródłem dochodów może stać się agroturystyka. Samorząd gminy powinien wspierać organizacyjnie rozwój agroturystyki (dostęp do informacji, pomoc organizacyjna w utworzeniu „sieci gospodarstw agroturystycznych” itp.).

C.O. Rozwój nowoczesnego rolnictwa i przetwórstwa rolno-spożywczego

Wiodącą gałęzią gospodarki gminy jest rolnictwo, które jest źródłem utrzymania większości mieszkańców. Należy podjąć działania umożliwiające rozwój konkurencyjnego rolnictwa ekologicznego. Samorząd gminy powinien podjąć działania organizacyjne w zakresie popularyzacji ekologicznego rolnictwa oraz agroturystyki, bezpośrednim realizatorem zadań niezbędnych dla realizacji tego celu są rolnicy.

❖ Program popularyzacji rolnictwa ekologicznego

Popularyzacja ekologicznego rolnictwa wśród rolników oraz pomoc organizacyjna w działalności (tworzenie grup producenckich, promocja itp.) powinna być wpisana w strategię rozwoju gminy. Instytucjami współpracującymi będą m.in. Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa.

❖ Program rozwoju przetwórstwa rolno-spożywczego

W ramach realizacji tego zadania konieczne jest podjęcie działań zwiększających konkurencyjność lokalnej produkcji, współpracy rolników w dziedzinie poszukiwania nowych rynków zbytu, przetwarzanie lokalnych produktów i promocji zdrowej żywności.

IV PLAN DZIAŁAŃ NA LATA 2004-2006

4.1. Założenia planu działań na lata 2004-2006

Działania priorytetowe Gminnego Programu Ochrony Środowiska zostały zdefiniowane po przeprowadzeniu:

- analizy stanu obecnego środowiska naturalnego w gminie
- analizy stanu infrastruktury technicznej wpływającej na środowisko
- konsultacji z samorządem gminy

Gminne plany inwestycyjne obejmują szereg działań z zakresu gospodarki wodno-ściekowej, gospodarki odpadami, termomodernizacji budynków – inwestycje te zostały uwzględnione w programie. Skalę działań inwestycyjnych warunkują możliwości finansowe gminy, dlatego konieczne jest podjęcie intensywnych starań o pozyskanie środków zewnętrznych na te zadania. Priorytetowym zadaniem dla samorządu gminnego będzie podjęcie działań zwiększających świadomość ekologiczną mieszkańców – działanie te powinny być podjęte niezwłocznie i prowadzone w sposób ciągły.

4.2. Poprawa jakości środowiska

Działania poprawiające stan środowiska naturalnego na terenie gminy będą prowadzone jako:

- Działania inwestycyjne – realizowane przez samorząd gminy, dotyczące przede wszystkim rozbudowy sieci infrastruktury technicznej,
- Działania organizacyjne – realizowane przez samorząd gminy we współpracy z instytucjami działającymi w sektorze gospodarki komunalnej, placówkami oświatowymi, organizacjami pozarządowymi.

4.2.1. Ochrona powietrza

Stan powietrza na terenie gminy został oceniony jako dobry. Działania z zakresu ochrony powietrza, jakie powinny być prowadzone w latach 2004-2006 dotyczą przede wszystkim przeciwdziałania niskiej emisji:

- zmniejszenie zapotrzebowania na energię – termomodernizacja budynków, modernizacja źródeł ciepła,
- popularyzacja ekologicznych źródeł energii - modernizacja sieci elektroenergetycznych, popularyzacja odnawialnych źródeł energii.

4.2.2. Ochrona wód

Działania poprawiające stan wód powierzchniowych w latach 2004-2006 obejmują:

- budowę kanalizacji sanitarnej i burzowej w miejscowości Spała,
- budowę oczyszczalni ścieków i głównej sieci kanalizacji sanitarnej w Inowłodzu i Zakościelu (I etap),
- popularyzację przydomowych oczyszczalni ścieków,
- modernizację hydroforni w Królowej Woli wraz z budowa sieci wodociągowej,
- rozbudowę i modernizację sieci wodociągowej na terenie gminy.

4.2.3. Gospodarka odpadami

Działania na lata 2004-2007 obejmują:

- wprowadzenie selektywnej zbiórki odpadów,
- nawiązanie współpracy międzygminnej w zakresie gospodarki odpadami (w celu utworzenia na terenie powiatu Zakładu Zagospodarowania Odpadów - lokalizacja przy składowisku w Lubochni),
- podjęcie działań w celu likwidacji „dzikich” wysypisk odpadów,
- likwidację i rekultywację terenu składowiska odpadów w Inowłodzu,
- opracowanie harmonogramu i likwidacją azbestu na terenie gminy.

4.2.4. Zmniejszenie hałasu

Podstawowym źródłem hałasu na terenie gminy jest transport drogowy. Działania podejmowane w celu zmniejszenia uciążliwości hałasu dotyczą modernizacji dróg powiatowych i gminnych (poprawa stanu nawierzchni) oraz tworzenia pasów zieleni ochronnej wzdłuż szlaków komunikacyjnych (koordynacja działań wynikających z programu zalesień). Na terenie gminy w latach 2004-2006 planowana jest modernizacja dróg: Teofilów-Królowa Wola, nr 33 Żądłowice – droga wojewódzka do Rzeczycy, modernizacja ulic na terenie Inowłodza, Konewki, Spały, budowa drogi o nawierzchni bitumicznej przez wis Dąbrowa.

4.2.5. Ochrona przyrody

Działania w zakresie ochrony przyrody powinny obejmować:

- realizację programu rekultywacji wyrobisk po eksploatacji,
- realizację programu ochrony istniejących zbiorników wodnych,

- realizację programu wykorzystania terenów o znaczących walorach przyrodniczych dla rozwoju turystyki i agroturystyki oraz rolnictwa ekologicznego,
- podjęcie działań w celu likwidacji „dzikich wysypisk” odpadów komunalnych,
- podjęcie działań w celu likwidacji składowisk w Inowłodzu i Brzustowie.

V ZARYS PLANU DZIAŁAŃ NA LATA 2007-2011

5.1. Założenia planu działań na lata 2007-2011

Znaczna część zadań, przewidzianych do realizacji w latach 2004-2006 to faza wstępna inwestycji – przygotowanie dokumentacji, niezbędnych pozwoleń oraz zabezpieczenie środków na realizację (własnych i zewnętrznych). Plan działań na lata 2007-2011 zakłada kontynuację realizacji celów strategicznych i celów operacyjnych, rozpoczętą w okresie 2004-2006.

5.2. Poprawa jakości środowiska

Dla poprawy stanu środowiska na terenie gminy będą kontynuowane działania z zakresu: ochrony powietrza, ochrony wód, racjonalizacji gospodarki odpadami, zmniejszenia hałasu oraz ochrony zasobów przyrody.

5.2.1. Ochrona powietrza

Działania z zakresu ochrony powietrza, przewidywane na lata 2007-2011 obejmuje kontynuację zadań:

- termomodernizacja budynków użyteczności publicznej i budynków prywatnych, modernizacja źródeł ciepła,
- budowa sieci gazociągowych, modernizacja sieci elektroenergetycznych, popularyzacja odnawialnych źródeł energii,
- budowa i modernizacja nawierzchni dróg gminnych i powiatowych w celu zmniejszenia emisji spalin,
- modernizacja mostów na terenie gminy.

5.2.2. Ochrona wód

Działania inwestycyjne, planowane na lata 2007-2011 przewidują rozbudowę sieci kanalizacji sanitarnej na terenie gminy oraz modernizację sieci wodociągowej. Kontynuowana będzie popularyzacja i budowa przydomowych oczyszczalni ścieków w gminie.

5.2.3. Gospodarka odpadami

Plan zadań na lata 2008-2015 przewiduje kontynuację selektywnej zbiórki odpadów, likwidację i rekultywację terenu składowiska w Brzustowie oraz uruchomienie poprzez porozumienie międzygminne Zakładu Zagospodarowania Odpadów na terenie powiatu tomaszowskiego (sugerowana lokalizacja na terenie składowiska w Lubochni). Przy ZZO w Lubochni przewiduje się budowę kompostowni przyjmującej odpady wydzielone z odpadków domowych na drodze selektywnej zbiórki odpadów „mokrych” oraz z sortowania (przesiewania) odpadów zmieszanych. Planowana jest również rozbudowa i modernizacja instalacji na terenie Oczyszczalni Ścieków w Tomaszowie Mazowieckim (budowa suszarni osadów na terenie oczyszczalni lub wykorzystanie istniejącego pieca półkowego; budowa instalacji do wytwarzania paliwa z odpadów – termiczne przekształcenie paliwa z odpadów oraz wysuszonych osadów ściekowych z odzyskaniem energii).

5.2.4. Zmniejszenie hałasu

Program przewiduje kontynuację inwestycji budowy i modernizacji dróg powiatowych i gminnych na terenie gminy oraz modernizację mostu w Spale.

5.2.5. Ochrona przyrody

Działania w zakresie ochrony przyrody będą obejmować kontynuację:

- realizację programu rekultywacji wyrobisk po eksploatacji,
- realizacji programu zalesień,
- realizacji programu ochrony istniejących zbiorników wodnych i budowy, nowych zbiorników retencyjnych,
- realizacji programu wykorzystania walorów przyrodniczych dla rozwoju turystyki, agroturystyki i przetwórstwa rolno-spożywczego.

Zestawienie zadań priorytetowych na lata 2004-2006 i zadań na lata 2007-2011 w zakresie celów strategicznych i celów operacyjnych.

I C.S. Inowłódz – gmina ekologiczna

C.O. Wysoka świadomość ekologiczna społeczeństwa

➤ *Program edukacji ekologicznej dla dzieci i młodzieży*

Zadania priorytetowe na lata 2004 – 2006				
Lp.	Zadanie	Realizacja	Źródła środków	Koszty realizacji
1	Opracowanie i wdrażanie ekologicznych programów edukacyjnych dla dzieci w szkołach podstawowych i gimnazjum	Wójt Gminy	Budżet gminy Budżet państwa Fundusze Ochrony Środowiska Środki UE	5 000
2	Organizowanie konkursów, seminariów, warsztatów z zakresu wiedzy ekologicznej	Zarząd Powiatu Wójt Gminy	Budżet powiatu Budżet gminy Budżet państwa Fundusze Ochrony Środowiska Środki UE	5 000

Zadania na lata 2007 – 2011				
Lp.	Zadanie	Realizacja	Źródła środków	Koszty realizacji
1	Realizacja ekologicznych programów edukacyjnych dla dzieci w szkołach podstawowych i gimnazjum	Wójt Gminy	Budżet gminy Budżet państwa Fundusze Ochrony Środowiska Środki UE	10 000
2	Organizowanie konkursów, seminariów, warsztatów z zakresu wiedzy ekologicznej	Zarząd Powiatu Wójt Gminy	Budżet powiatu Budżet gminy Budżet państwa Fundusze Ochr. Środowiska Środki UE	10 000

➤ **Program popularyzacji inwestycji proekologicznych i wspierania lokalnych inicjatyw społecznych**

Zadania priorytetowe na lata 2004 – 2006				
Lp.	Zadanie	Realizacja	Źródła środków	Koszty realizacji
1	Opracowanie i wdrażanie programu popularyzacji inwestycji poprawiających stan środowiska, realizowanych z udziałem mieszkańców	Zarząd Powiatu Wójt Gminy	Budżet powiatu Budżet gminy Budżet państwa Fundusze Ochrony Środowiska Środki UE	5 000
2	Opracowanie i wdrażanie programu przeciwdziałania wypalaniu traw	Zarząd Powiatu Wójt Gminy	Budżet powiatu Budżet gminy Budżet państwa Fundusze Ochrony Środowiska Środki UE	5 000
3	Podjęcie działań w celu pozyskania wsparcia zewnętrznego na realizację programu ochrony środowiska	Zarząd Powiatu Wójt Gminy	Budżet powiatu Budżet gminy Budżet państwa Fundusze Ochrony Środowiska Środki UE	5 000

Zadania na lata 2007 – 2011				
Lp.	Zadanie	Realizacja	Źródła środków	Koszty realizacji
1	Realizacja programu popularyzacji inwestycji poprawiających stan środowiska, realizowanych z udziałem mieszkańców	Zarząd Powiatu Wójt Gminy	Budżet gminy Budżet państwa Fundusze Ochrony Środowiska Środki UE	10 000
2	Realizacja programu przeciwdziałania wypalaniu traw	Zarząd Powiatu Wójt Gminy	Budżet gminy Budżet państwa Fundusze Ochr. Środowiska Środki UE	5 000
3	Podjęcie działań w celu pozyskania wsparcia zewnętrznego na realizację programu ochrony środowiska	Zarząd Powiatu Wójt Gminy	Budżet gminy Budżet państwa Fundusze Ochr. Środowiska Środki UE	10 000

C.O. Zmniejszenie zagrożeń wpływających na czystość powietrza

➤ *Program gazyfikacji gminy*

Zadania priorytetowe na lata 2004 – 2006				
Lp.	Zadanie	Realizacja	Źródła środków	Koszty realizacji
1	Budowa sieci gazociągowej od Tomaszowa Mazowieckiego do Spały (8 km)	Zakład Gazowniczy	Budżet państwa Fundusze Ochrony Środowiska Środki UE	Koszty ponoszą Zakłady Gazownicze

Zadania na lata 2007 – 2011				
Lp.	Zadanie	Realizacja	Źródła środków	Koszty realizacji
1	Budowa sieci gazociągowej od Spały do Inowłódza	Zakład Gazowniczy	Budżet gminy Budżet państwa Fundusze Ochrony Środowiska Środki UE	Koszty ponoszą Zakłady Gazownicze

➤ *Program modernizacji systemów elektroenergetycznych*

Zadania priorytetowe na lata 2004 – 2006				
Lp.	Zadanie	Realizacja	Źródła środków	Koszty realizacji
1	Opracowanie gminnego programu energetycznego	Wójt Gminy	Budżet gminy Budżet państwa Fundusze Ochrony Środowiska Środki UE	5 000

Zadania na lata 2007 - 2011				
Lp.	Zadanie	Realizacja	Źródła środków	Koszty realizacji
1	Realizacja zadań ujętych w gminnym programie energetycznym	Wójt Gminy	Budżet gminy Budżet państwa Fundusze Ochrony Środowiska Środki UE	100 000

➤ **Program modernizacji systemów grzewczych w budynkach użyteczności publicznej**

Zadania na lata 2007 - 2011				
Lp.	Zadanie	Realizacja	Źródła środków	Koszty realizacji
1	Modernizacja systemu grzewczego z węglowego na olejowe lub gazowe w budynkach użyteczności publicznej	Wójt Gminy	Budżet gminy Budżet państwa Fundusze Ochrony Środowiska Środki UE	1 500 000

➤ **Program popularyzacji termomodernizacji budynków**

Zadania priorytetowe na lata 2004 – 2006				
Lp.	Zadanie	Realizacja	Źródła środków	Koszty realizacji
1	Popularyzacja termomodernizacji budynków w indywidualnych gospodarstwach	Wójt Gminy	Budżet gminy Budżet państwa Fundusze Ochrony Środowiska Środki UE	4 000
2	Termomodernizacja budynków prywatnych	Właściciele	Budżet właścicieli Budżet państwa Fundusze Ochrony Środowiska Środki UE	Właściciele

Zadania na lata 2007 – 2011				
Lp.	Zadanie	Realizacja	Źródła środków	Koszty realizacji
1	Popularyzacja termomodernizacji budynków w indywidualnych gospodarstwach	Wójt Gminy	Budżet gminy Budżet państwa Fundusze Ochrony Środowiska Środki UE	4 000
2	Termomodernizacja budynków prywatnych	Właściciele	Budżet właścicieli Budżet państwa Fundusze Ochr. Środowiska Środki UE	Właściciele

➤ *Program popularyzacji ekologicznych źródeł energii*

Zadania priorytetowe na lata 2004 – 2006				
Lp.	Zadanie	Realizacja	Źródła środków	Koszty realizacji
1	Popularyzacja ekologicznych źródeł energii	Wójt Gminy	Budżet gminy Budżet państwa Fundusze Ochrony Środowiska Środki UE	5 000

Zadania na lata 2007 - 2011				
Lp.	Zadanie	Realizacja	Źródła środków	Koszty realizacji
1	Popularyzacja ekologicznych źródeł energii	Wójt Gminy	Budżet gminy Budżet państwa Fundusze Ochrony Środowiska Środki UE	5 000

C.O. Poprawa stanu czystości wód powierzchniowych

➤ *Program rozbudowy systemów kanalizacji i oczyszczania ścieków*

Zadania priorytetowe na lata 2004 – 2006				
Lp.	Zadanie	Realizacja	Źródła środków	Koszty realizacji
1	Budowa kanalizacji sanitarnej i burzowej w Spale	Wójt Gminy	Budżet gminy Budżet państwa Fundusze Ochrony Środowiska Środki UE	1 366 000
2	Budowa kanalizacji sanitarnej i burzowej w Spale – Osiedle Ogród	Wójt Gminy	Budżet gminy Budżet państwa Fundusze Ochrony Środowiska Środki UE	2 025 000
3	Budowa oczyszczalni ścieków oraz głównej sieci kanalizacji sanitarnej w Inowłodzu i Zakościelu – I etap	Wójt Gminy	Budżet gminy Budżet państwa Fundusze Ochrony Środowiska Środki UE	4 050 000 całość inwestycji w latach 2004-2011

4	Budowa kanalizacji burzowej w Spale, ul. Nadpiliczna i ul. Hubala	Wójt Gminy	Budżet gminy Budżet państwa Fundusze Ochrony Środowiska Środki UE	90 000
---	---	------------	--	--------

Zadania na lata 2007 – 2011

Lp.	Zadanie	Realizacja	Źródła środków	Koszty realizacji
1	Budowa oczyszczalni ścieków oraz głównej sieci kanalizacji sanitarnej w Inowłodzu i Zakościelu – II etap	Wójt Gminy	Budżet gminy Budżet państwa Fundusze Ochrony Środowiska Środki UE	4 050 000 całość inwestycji w latach 2004-2011
2	Budowa kanalizacji sanitarnej w miejscowościach: Liciężna i Żądłowice	Wójt Gminy	Budżet gminy Budżet państwa Fundusze Ochrony Środowiska Środki UE	Koszty zostaną oszacowane w czasie realizacji inwestycji
3	Budowa oczyszczalni ścieków Brzustów i sieci kanalizacyjnej Brzustów, Dąbrowa	Wójt Gminy	Budżet gminy Budżet państwa Fundusze Ochrony Środowiska Środki UE	Koszty zostaną oszacowane w czasie realizacji inwestycji
4	Budowa oczyszczalni ścieków w miejscowości Konewka i sieci kanalizacyjnej: Konewka, Królowa Wola i Poświętne	Wójt Gminy	Budżet gminy Budżet państwa Fundusze Ochrony Środowiska Środki UE	Koszty zostaną oszacowane w czasie realizacji inwestycji

➤ *Program popularyzacji przydomowych oczyszczalni ścieków*

Zadania priorytetowe na lata 2004 – 2006

Lp.	Zadanie	Realizacja	Źródła środków	Koszty realizacji
1	Opracowywanie i wdrażanie programu popularyzacji przydomowych oczyszczalni ścieków	Wójt Gminy	Budżet gminy Budżet państwa Fundusze Ochrony Środowiska Środki UE	5 000
2	Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków	Wójt Gminy	Budżet gminy Budżet państwa Fundusze Ochrony Środowiska Środki UE	50 000

Zadania na lata 2007 – 2011				
Lp.	Zadanie	Realizacja	Źródła środków	Koszty realizacji
1	Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków	Wójt Gminy	Budżet gminy Budżet państwa Fundusze Ochrony Środowiska Środki UE	100 000

➤ *Program modernizacji systemów wodociagowych*

Zadania priorytetowe na lata 2004 – 2006				
Lp.	Zadanie	Realizacja	Źródła środków	Koszty realizacji
1	Modernizacja hydroforni w Królowej Woli wraz z budową sieci wodociagowej do Konewki	Wójt Gminy	Budżet gminy Budżet państwa Fundusze Ochrony Środowiska Środki UE	400 000
2	Budowa sieci wodociagowej na Osiedlu Konewka	Wójt Gminy	Budżet gminy Budżet państwa Fundusze Ochrony Środowiska Środki UE	420 000
3	Budowa sieci wodociagowej w Spale (centrum) wraz z zasilaniem osiedla PGR	Wójt Gminy	Budżet gminy Budżet państwa Fundusze Ochrony Środowiska Środki UE	530 000
4	Budowa sieci wodociagowej w Spale – osiedle PGR	Wójt Gminy	Budżet gminy Budżet państwa Fundusze Ochrony Środowiska Środki UE	415 000
5	Budowa odcinka wodociagu w Liciężnej	Wójt Gminy	Budżet gminy Budżet państwa Fundusze Ochrony Środowiska Środki UE	10 000

Zadania na lata 2007 – 2011				
Lp.	Zadanie	Realizacja	Źródła środków	Koszty realizacji
1	Modernizacja hydroforni Brzustów	Wójt Gminy	Budżet gminy Budżet państwa Fundusze Ochrony Środowiska Środki UE	2 000 000

➤ *Program modernizacji systemów melioracyjnych*

Zadania priorytetowe na lata 2004 – 2006			
Lp.	Zadanie	Realizacja	Źródła Środków
1	Modernizacja systemów melioracyjnych	Wójt Gminy	Budżet gminy Budżet państwa Fundusze Ochrony Środowiska Środki UE

Zadania na lata 2007 – 2011			
Lp.	Zadanie	Realizacja	Źródła środków
1	Modernizacja systemów melioracyjnych	Wójt Gminy	Budżet gminy Budżet państwa Fundusze Ochrony Środowiska Środki UE
2	Regulacja brzegów rzeki Pilicy na terenie gminy	Wójt Gminy	Budżet gminy Budżet państwa Fundusze Ochrony Środowiska Środki UE

C.O. Sprawny system zbierania i unieszkodliwiania odpadów

(*zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Środowiska z dn. 09.04.2003r. w sprawie sporządzania planów gospodarki odpadami – Dz. U. Nr 66, poz.620, zadania priorytetowe zostaną przedstawione na lata 2004-2007, natomiast długoterminowe na lata 2008-2015)

➤ Program wprowadzenia selektywnej zbiórki odpadów

Zadania priorytetowe na lata 2004 – 2007				
Lp.	Zadanie	Realizacja	Źródła środków	Koszty realizacji
1	Wprowadzenie selektywnej zbiórki odpadów	Wójt Gminy	Budżet gminy Budżet państwa Fundusze Ochrony Środowiska Środki UE	20 000

Zadania na lata 2008 – 2015				
Lp.	Zadanie	Realizacja	Źródła środków	Koszty realizacji
1	Zwiększenie odzysku surowców wtórnych w wyniku wstępnej segregacji	Wójt Gminy	Budżet gminy Budżet państwa Fundusze Ochrony Środowiska Środki UE	Koszty zostaną oszacowane w czasie realizacji inwestycji
2	Kontynuacja selektywnej zbiórki odpadów	Wójt Gminy	Budżet gminy Budżet państwa Fundusze Ochrony Środowiska Środki UE	30 000

➤ Program likwidacji i rekultywacji terenu składowisk w Inowłodzu i Brzustowie

Zadania priorytetowe na lata 2004 – 2007				
Lp.	Zadanie	Realizacja	Źródła środków	Koszty realizacji
1	Likwidacja składowiska w Inowłodzu	Wójt Gminy	Budżet gminy Budżet państwa Fundusze Ochrony Środowiska Środki UE	

2	Rekultywacja terenu składowiska w Inowłodzu	Wójt Gminy	Budżet gminy Budżet państwa Fundusze Ochrony Środowiska Środki UE	300 000
3	Monitoring składowiska Inowłódz	Wójt Gminy	Budżet gminy Budżet państwa Fundusze Ochrony Środowiska Środki UE	

Zadania na lata 2008 – 2015

Lp.	Zadanie	Realizacja	Źródła środków	Koszty realizacji
1	Likwidacja składowiska w miejscowości Brzustów	Wójt Gminy	Budżet gminy Budżet państwa Fundusze Ochrony Środowiska Środki UE	300 000
2	Rekultywacja składowiska w miejscowości Brzustów	Wójt Gminy	Budżet gminy Budżet państwa Fundusze Ochrony Środowiska Środki UE	
3	Monitoring składowisk w miejscowościach Brzustów i Inowłódz	Wójt Gminy	Budżet gminy Budżet państwa Fundusze Ochrony Środowiska Środki UE	

➤ *Program likwidacji „dzikich” wysypisk*

Zadania priorytetowe na lata 2004 – 2007

Lp.	Zadanie	Realizacja	Źródła środków	Koszty realizacji
1	Likwidacja „dzikich” wysypisk	Wójt Gminy	Budżet gminy Budżet państwa Fundusze Ochrony Środowiska Środki UE	10 000

Zadania na lata 2008 – 2015				
Lp.	Zadanie	Realizacja	Źródła środków	Koszty realizacji
2	Likwidacja „dzikich” wysypisk i rekultywacja terenu wysypisk	Wójt Gminy	Budżet gminy Budżet państwa Fundusze Ochrony Środowiska Środki UE	15 000

➤ *Program współpracy międzygminnej w zakresie gospodarki odpadami*

Zadania priorytetowe na lata 2004 – 2007			
Lp.	Zadanie	Realizacja	Źródła środków
1	Nawiązanie współpracy międzygminnej w zakresie budowy Zakładu Zagospodarowania Odpadów	Zarząd Powiatu Wójtowie Gmin	Budżet powiatu Budżet gminy Budżet państwa Fundusze Ochrony Środowiska Środki UE

Zadania na lata 2008 – 2015			
Lp.	Zadanie	Realizacja	Źródła środków
1	Budowa Zakładu Zagospodarowania Odpadów na terenie powiatu (sugerowana lokalizacja – składowisko w Lubochni) – partycypacja w kosztach	Zarząd Powiatu Wójtowie Gmin	Budżet powiatu Budżet gminy Budżet państwa Fundusze Ochrony Środowiska Środki UE
2	Budowa kompostowni płytowej przy Zakładzie Zagospodarowania Odpadów w Lubochni	Zarząd Powiatu Wójtowie Gmin	Budżet powiatu Budżet gminy Budżet państwa Fundusze Ochrony Środowiska Środki UE
3	Utworzenie przy ZZO w Lubochni punktu: rozbiórki odpadów wielkogabarytowych i segregacji i przemiału odpadów budowlanych oraz zbiórki odpadów niebezpiecznych	Zarząd Powiatu Wójtowie Gmin	Budżet powiatu Budżet gminy Budżet państwa Fundusze Ochrony Środowiska Środki UE

5	Budowa suszarni osadów na terenie oczyszczalni ścieków w Tomaszowie Mazowieckim; budowa instalacji do wytwarzania paliwa z odpadów na terenie w/w oczyszczalni.	Zarząd Powiatu Wójtowie Gmin	Budżet powiatu Budżet gminy Budżet państwa Fundusze Ochrony Środowiska Środki UE
---	---	---------------------------------	--

➤ *Program likwidacji azbestu*

Zadania priorytetowe na lata 2004 – 2007				
Lp.	Zadanie	Realizacja	Źródła środków	Koszty realizacji
1	Opracowanie harmonogramu usuwania azbestu. Realizacja programu usuwania azbestu na terenie gminy	Starostwo Powiatowe Wójt Gminy	Budżet państwa Fundusze Ochrony Środowiska Środki UE	2 300 000

Zadania na lata 2008 – 2015				
Lp.	Zadanie	Realizacja	Źródła środków	Koszty realizacji
1	Kontynuacja usuwania azbestowych pokryć dachowych na terenie gminy	Starostwo Powiatowe Wójt Gminy	Budżet państwa Fundusze Ochrony Środowiska Środki UE	5 500 000

C.O. Komunikacja drogowa – zmniejszenie zagrożeń dla środowiska

➤ *Program budowy i modernizacji dróg*

Zadania priorytetowe na lata 2004 – 2006				
Lp.	Zadanie	Realizacja	Źródła środków	Koszty realizacji
1	Modernizacja drogi Teofilów – Królowa Wola	Wójt Gminy	Budżet gminy Budżet państwa Fundusze Ochrony Środowiska Środki UE	270 000

2	Modernizacja drogi Nr 33 Żądłowice – droga wojewódzka do Rzeczycy	Wójt Gminy	Budżet gminy Budżet państwa Fundusze Ochrony Środowiska Środki UE	170 000
3	Modernizacja ul. Piaskowej w Inowłodzu	Wójt Gminy	Budżet gminy Budżet państwa Fundusze Ochrony Środowiska Środki UE	210 000
4	Budowa dróg osiedlowych w Konewce	Wójt Gminy	Budżet gminy Budżet państwa Fundusze Ochrony Środowiska Środki UE	180 000
5	Budowa dróg osiedlowych w Spale (oś. PGR)	Wójt Gminy	Budżet gminy Budżet państwa Fundusze Ochrony Środowiska Środki UE	190 000
6	Modernizacja ul. Hubala w Spale na odcinku od mostu do oś. PGR	Wójt Gminy	Budżet gminy Budżet państwa Fundusze Ochrony Środowiska Środki UE	35 000
7	Modernizacja drogi w Królowej Woli do Kolonijki	Wójt Gminy	Budżet gminy Budżet państwa Fundusze Ochrony Środowiska Środki UE	270 000
8	Budowa drogi o nawierzchni bitumicznej przez wieś Dąbrowa	Wójt Gminy	Budżet gminy Budżet państwa Fundusze Ochrony Środowiska Środki UE	300 000
9	Przebudowa wschodniej strony Pl. Kazimierza Wlk. w Inowłodzu	Wójt Gminy	Budżet gminy Budżet państwa Fundusze Ochrony Środowiska Środki UE	90 000

Zadania na lata 2007 – 2011

Lp.	Zadanie	Realizacja	Źródła środków	Koszty realizacji
1	Modernizacja drogi: -Żądłowice (3 km) -Inowłódz-Poświętne (1,5 km)	Wójt Gminy	Budżet gminy Budżet państwa Fundusze Ochr. Środowiska Środki UE	500 000 300 000

2	Modernizacja ulic w miejscowościach: -Inowłódz (5 km) - Brzustów (1km)	Wójt Gminy	Budżet gminy Budżet państwa Fundusze Ochr. Środowiska Środki UE	1 250 000 200 000
---	--	---------------	---	----------------------

➤ *Program modernizacji mostów*

Zadania na lata 2007 – 2011				
Lp.	Zadanie	Realizacja	Źródła środków	Koszty realizacji
1	Modernizacja mostu w Spale	Wójt Gminy	Budżet gminy Budżet powiatu Budżet województwa Budżet państwa Fundusze Ochrony Środowiska Środki UE	8 000 000

II C.S. Rozwój bazy turystyczno-rekreacyjnej i rolnictwa oparty na walorach przyrodniczych gminy

C.O. Racjonalna gospodarka leśna i wodna– ochrona istniejących zasobów

➤ *Program zwiększania lesistości gminy*

Zadania priorytetowe na lata 2004 – 2006				
Lp.	Zadanie	Realizacja	Źródła środków	Koszty realizacji
1	Zalesienie gruntów o niskich klasach bonitacyjnych (ok. 100 ha)	Starostwo Powiatowe Wójt Gminy	Budżet powiatu Budżet gminy Budżet państwa Fundusze Ochrony Środowiska Środki UE	250 000

Zadania na lata 2007 – 2011				
Lp.	Zadanie	Realizacja	Źródła środków	Koszty realizacji
1	Zalesienie gruntów o niskich klasach bonitacyjnych (ok. 300 ha)	Starostwo Powiatowe Wójt Gminy	Budżet powiatu Budżet gminy Budżet państwa Fundusze Ochrony Środowiska Środki UE	750 000

➤ *Program rozwoju małej retencji*

Zadania priorytetowe na lata 2004 – 2006				
Lp.	Zadanie	Realizacja	Źródła środków	Koszty realizacji
1	Analiza możliwości budowy zbiorników retencyjnych na terenie gminy	Wójt Gminy	Budżet gminy Budżet państwa Fundusze Ochrony Środowiska Środki UE	Koszty zostaną oszacowane w czasie realizacji inwestycji

Zadania na lata 2007 – 2011				
Lp.	Zadanie	Realizacja	Źródła środków	Koszty realizacji
1	Renowacja zbiornika wodnego „Gać” i zagospodarowanie terenów	Wójt Gminy	Budżet gminy Budżet państwa Fundusze Ochr. Środowiska Środki UE	Koszty zostaną oszacowane w czasie realizacji inwestycji
2	Budowa małych zbiorników retencyjnych na terenie gminy	Wójt Gminy Inwestorzy	Budżet gminy Budżet państwa Fundusze Ochr. Środowiska Środki UE	Koszty zostaną oszacowane w czasie realizacji inwestycji

C.O. Gospodarka zgodna z ekologią

➤ Program racjonalnej gospodarki surowcami naturalnymi

Zadania priorytetowe na lata 2004 – 2006			
Lp.	Zadanie	Realizacja	Źródła środków
1	Sporządzenie inwentaryzacji istniejących wyrobisk poeksploatacyjnych	Zarząd Powiatu Wójt Gminy	Budżet powiatu Budżet gminy Budżet państwa Fundusze Ochrony Środowiska Środki UE
2	Opracowanie harmonogramów rekultywacji wyrobisk	Zarząd Powiatu Wójt Gminy	Budżet powiatu Budżet gminy Budżet państwa Fundusze Ochrony Środowiska Środki UE
3	Pozyskanie środków na rekultywację	Wójt Gminy	Budżet gminy Budżet państwa Fundusze Ochrony Środowiska Środki UE

Zadania na lata 2007 – 2011			
Lp.	Zadanie	Realizacja	Źródła środków
1	Rekultywacja nieczynnych wyrobisk na terenie gminy	Wójt Gminy	Budżet gminy Budżet państwa Fundusze Ochrony Środowiska Środki UE

C.O. Rozwój turystyki i agroturystyki

➤ Program rozbudowy bazy turystyczno-rekreacyjnej

Zadania na lata 2007 – 2011			
Lp.	Zadanie	Realizacja	Źródła środków
1	Budowa ścieżki rowerowej: Tomaszów-Spała-Inowłódz (16 km) Królewa Wola-Spała (7 km)	Wójt Gminy	Budżet gminy Budżet państwa Fundusze Ochrony Środowiska Środki UE

➤ *Program rozwoju agroturystyki*

Zadania priorytetowe na lata 2004 – 2006			
Lp.	Zadanie	Realizacja	Źródła środków
1	Opracowanie gminnych programów rozwoju agroturystyki	Wójt Gminy	Budżet gminy Budżet państwa Fundusze Ochrony Środowiska Środki UE
2	Tworzenie baz agroturystyki w gospodarstwach rolnych	Rolnicy	Środki rolników Budżet gminy Budżet państwa Fundusze Ochrony Środowiska Środki UE

Zadania na lata 2007 –2011			
Lp.	Zadanie	Realizacja	Źródła środków
1	Realizacja gminnych programów rozwoju agroturystyki	Rolnicy	Budżet rolników Budżet gminy Budżet państwa Fundusze Ochrony Środowiska Środki UE
2	Tworzenie baz agroturystyki w gospodarstwach rolnych	Wójt Gminy Rolnicy	Środki rolników Budżet gminy Budżet państwa Fundusze Ochr. Środowiska Środki UE

C.O. Rozwój nowoczesnego rolnictwa i przetwórstwa rolno-spożywczego

➤ *Program popularyzacji ekologicznego rolnictwa*

Zadania priorytetowe na lata 2004 – 2006			
Lp.	Zadanie	Realizacja	Źródła środków
1	Popularyzacja ekologicznego rolnictwa	Gmina Rolnicy	Środki rolników Budżet gminy Budżet państwa Fundusze Ochrony Środowiska Środki UE

2	Poprawa jakości produktów w gospodarstwach ekologicznych – uzyskanie odpowiednich certyfikatów	Gmina Rolnicy	Środki rolników Budżet gminy Budżet państwa Fundusze Ochrony Środowiska Środki UE
---	--	------------------	---

Zadania na lata 2007 – 2011		
Zadanie	Realizacja	Źródła środków
Poprawa jakości produktów w gospodarstwach ekologicznych – uzyskanie odpowiednich certyfikatów	Gmina Rolnicy	Środki rolników Budżet gminy Budżet państwa Fundusze Ochrony Środowiska Środki UE

➤ *Program rozwoju przetwórstwa rolno-spożywczego*

Zadania priorytetowe na lata 2004 – 2006			
Lp.	Zadanie	Realizacja	Źródła środków
1	Promocja gospodarstw ekologicznych, popularyzacja walorów zdrowej żywności	Gmina Rolnicy	Środki rolników Budżet gminy Budżet państwa Fundusze Ochrony Środowiska Środki UE

Zadania na lata 2007 – 2011			
Lp.	Zadanie	Realizacja	Źródła środków
1	Promocja gospodarstw ekologicznych, popularyzacja walorów zdrowej żywności	Gmina Rolnicy	Środki rolników Budżet gminy Budżet państwa Fundusze Ochrony Środowiska Środki UE

VI ZARZĄDZANIE OCHRONĄ ŚRODOWISKA

6.1. Ogólne zasady zarządzania ochroną środowiska

Zarządzanie ochroną środowiska powinno opierać się na następujących zasadach, wynikających z polityki ekologicznej Polski i Unii Europejskiej:

- zasada przezorności,
- zasada integracji polityki ekologicznej z politykami sektorowymi,
- zasada równego dostępu do środowiska przyrodniczego,
- zasada regionalizacji,
- zasada uspołecznienia,
- zasada „zanieczyszczający płaci”,
- zasada prewencji,
- zasada stosowania najlepszych dostępnych technik,
- zasada subsydiarności,
- zasada skuteczności ekologicznej i efektywności ekonomicznej.

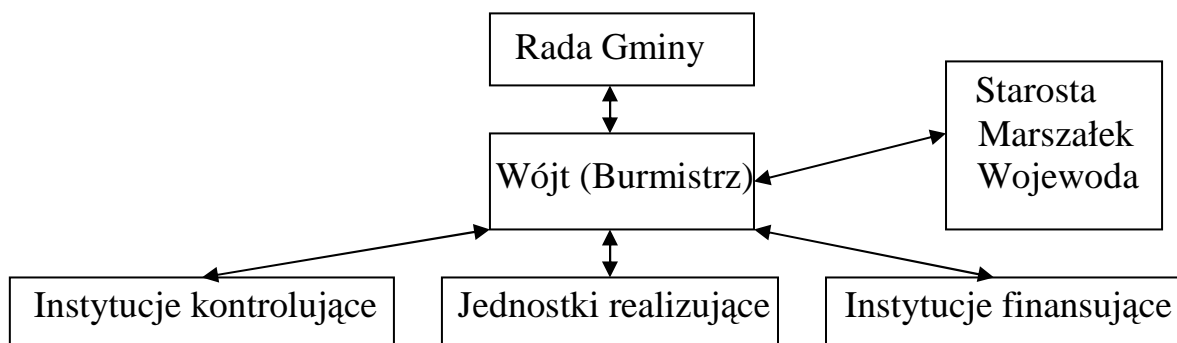
Zarządzanie ochroną środowiska na szczeblu gminy dotyczy zadań własnych gminy oraz koordynacji zadań realizowanych przez gminę, jednostki organizacyjne, podmioty gospodarcze – uznanych za ważne dla stanu środowiska naturalnego w gminie.

W realizacji programu uczestniczą:

- podmioty prowadzące działania organizacyjne i zarządzające programem,
- podmioty uczestniczące w realizacji poszczególnych zadań,
- jednostki kontrolujące realizację programu oraz efekty,
- mieszkańcy gminy, jako końcowy beneficjent programu.

Organem odpowiedzialnym za realizację programu jest Wójt Gminy, zobowiązany do składania cyklicznych raportów Radzie Gminy. Realizacja programu wymaga współdziałania z organami administracji rządowej i samorządowej (szczebla wojewódzkiego, powiatowego), administracji specjalnej, w kompetencjach której znajdują się sprawy kontroli stanu środowiska.

Ogólny schemat zarządzania ochroną środowiska w gminie przedstawia schemat:

6.2. Kompetencje organów gminy w zakresie ochrony środowiska

Ustawy regulujące sprawy związane z ochroną środowiska dają szczegółowe kompetencje organom gminy. Ważniejsze uprawnienia Wójta (Burmistrza, Prezydenta) oraz Rady Gminy przedstawiono poniżej:

Do zadań gminy należy zaspokajanie zbiorowych potrzeb wspólnoty.

W szczególności zadania własne obejmują sprawy (art. 7 ustawy):

- 1) ładu przestrzennego, gospodarki nieruchomościami, ochrony środowiska i przyrody oraz gospodarki wodnej,
- 2) gminnych dróg, ulic, mostów, placów oraz organizacji ruchu drogowego,
- 3) wodociągów i zaopatrzenia w wodę, kanalizacji, usuwania i oczyszczania ścieków komunalnych, utrzymania czystości i porządku oraz urządzeń sanitarnych, wysypisk i unieszkodliwiania odpadów komunalnych, zaopatrzenia w energię elektryczną i ciepłą oraz gaz,
- 4) lokalnego transportu zbiorowego,
- 5) ochrony zdrowia,
- 6) pomocy społecznej, w tym ośrodków i zakładów opiekuńczych,
- 7) gminnego budownictwa mieszkaniowego,
- 8) edukacji publicznej,
- 9) kultury, w tym bibliotek gminnych i innych placówek upowszechniania kultury,
- 10) kultury fizycznej i turystyki, w tym terenów rekreacyjnych i urządzeń sportowych,
- 11) targowisk i hal targowych
- 12) zieleni gminnej i zadrzewień,
- 13) cmentarzy gminnych
- 14) porządku publicznego i bezpieczeństwa obywateli oraz ochrony przeciwpożarowej i przeciwpowodziowej,
- 15) utrzymania gminnych obiektów i urządzeń użyteczności publicznej oraz obiektów administracyjnych,
- 16) polityki prorodzinnej, w tym zapewnienia kobietom w ciąży opieki socjalnej, medycznej i prawnej,
- 17) wspierania i upowszechniania idei samorządowej,
- 18) promocji gminy,
- 19) współpracy ze społecznościami lokalnymi i regionalnymi innych państw.

Kompetencje Wójta (Burmistrza, Prezydenta):

Kompetencje wynikające z ustawy z dnia 8 marca 1990 r. Ustawa o samorządzie gminnym:

- wójt przygotowuje projekty uchwał rady gminy i określa sposób ich realizacji,
- wójt opracowuje plan operacyjny ochrony przed powodzią oraz ogłasza i odwołuje pogotowie i alarm przeciwpowodziowy.

Kompetencje wynikające z ustawy z dnia 13 września 1996 r. Ustawa o utrzymaniu czystości i porządku w gminach:

- wydaje zezwolenia na prowadzenie przez przedsiębiorców działalności w zakresie:
 1. zbierania i transportu, odzysku lub unieszkodliwiania odpadów komunalnych,
 2. opróżniania zbiorników bezodpływowych i transportu nieczystości ciekłych,
 3. prowadzenia ochrony przed bezdomnymi zwierzętami,
 4. prowadzenia schronisk dla bezdomnych zwierząt, a także grzebowisk i spalarni zwłok zwierzęcych i ich części
- określa i podaje do publicznej wiadomości wymagania, jakie powinien spełniać przedsiębiorca ubiegający się o uzyskanie zezwolenia na świadczenie usług, wójt gminy może określić obszar, na którym usługi te mają być świadczone.

Kompetencje wynikające z ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska:

- w celu realizacji polityki ekologicznej państwa sporządza gminne programy ochrony środowiska, uwzględniające:
 - cele ekologiczne,
 - priorytety ekologiczne,
 - rodzaj i harmonogram działań proekologicznych,
 - środki niezbędne do osiągnięcia celów, w tym mechanizmy prawno-ekonomiczne i środki finansowe,
- realizuje uchwalony przez radę gminy program ochrony środowiska.

Kompetencje wynikające z ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. o odpadach:

- sporządza projekt gminnego planu gospodarki odpadami,
- przekazuje projekt gminnego planu gospodarki odpadami do zaopiniowania przez zarząd województwa i zarząd powiatu,
- realizuje uchwalony przez radę gminy plan gospodarki odpadami,
- opiniuje program gospodarki odpadami niebezpiecznymi,

- opiniuje wydawane zezwolenia na prowadzenie działalności w zakresie odzysku lub unieszkodliwiania odpadów,
- opiniuje wydawane zezwolenia na prowadzenie działalności w zakresie zbierania lub transportu odpadów,
- wydaje decyzje w sprawie usunięcia odpadów z miejsc nieprzeznaczonych do ich składowania lub magazynowania.

Kompetencje wynikające z Ustawy z dnia 18 lipca 2001r. Prawo wodne:

- jeżeli spowodowane przez właściciela gruntu zmiany stanu wody na gruncie szkodliwie wpływają na grunty sąsiednie, wójt, burmistrz lub prezydent miasta może, w drodze decyzji, nakazać właścicielowi gruntu przywrócenie stanu poprzedniego lub wykonanie urządzeń zapobiegających szkodom;

Kompetencje Rady Gminy

Kompetencje wynikające z ustawy z dnia 8 marca 1990 r. Ustawa o samorządzie gminnym:

- uchwalanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego,
- uchwalanie programów gospodarczych,
- ustalanie zakresu działania jednostek pomocniczych, zasad przekazywania im składników mienia do korzystania oraz zasad przekazywania środków budżetowych na realizację zadań przez te jednostki.

Kompetencje wynikające z ustawy z dnia 13 września 1996 r. Ustawa o utrzymaniu czystości i porządku w gminach:

- zatwierdza, po zasięgnięciu opinii państwowego terenowego inspektora sanitarnego, ustala, w drodze uchwały, szczegółowe zasady utrzymania czystości i porządku na terenie gminy dotyczące:
 1. wymagań w zakresie utrzymania czystości i porządku na terenie nieruchomości obejmujących:
 1. prowadzenie we wskazanym zakresie selektywnej zbiórki odpadów komunalnych,
 2. uprzątnięcie błota, śniegu, lodu i innych zanieczyszczeń z części nieruchomości służących do użytku publicznego,
 3. mycie i naprawy pojazdów samochodowych poza myjniami i warsztatami naprawczymi.
 2. rodzaju urządzeń przeznaczonych do zbierania odpadów komunalnych na terenie nieruchomości oraz na drogach publicznych, a także wymagań dotyczących ich rozmieszczenia

- oraz utrzymywania w odpowiednim stanie sanitarnym, porządkowym i technicznym,
3. częstotliwości i sposobu pozbywania się odpadów komunalnych lub nieczystości ciekłych z terenu nieruchomości oraz z terenów przeznaczonych do użytku publicznego,
 4. obowiązków osób utrzymujących zwierzęta domowe, mających na celu ochronę przed zagrożeniem lub uciążliwością dla ludzi oraz przed zanieczyszczeniem terenów przeznaczonych do wspólnego użytku,
 5. wymagań utrzymywania zwierząt gospodarskich na terenach wyłączonych z produkcji rolniczej, w tym także zakazu ich utrzymywania na określonych obszarach lub w poszczególnych nieruchomościach,
 6. wyznaczania obszarów podlegających obowiązkowej deratyzacji i terminów jej przeprowadzania.

Kompetencje wynikające z ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska:

- uchwała gminny program ochrony środowiska,
- może, w drodze uchwały, ustanawiać ograniczenia co do czasu funkcjonowania instalacji lub korzystania z urządzeń, z których emitowany hałas może negatywnie oddziaływać na środowisko.

Kompetencje wynikające z ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. o odpadach

- uchwała gminny plan gospodarki odpadami

Kompetencje wynikające z Ustawy z dnia 7 czerwca 2001 r. o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków

- po dokonaniu analizy projektów regulaminów dostarczania wody i odprowadzania ścieków, opracowanych przez przedsiębiorstwa wodociągowo-kanalizacyjne, uchwała regulamin dostarczania wody i odprowadzania ścieków,
- uchwała wieloletnie plany rozwoju i modernizacji urządzeń wodociągowych i urządzeń kanalizacyjnych.

6.3. Instrumenty zarządzania środowiskiem

Zarządzenie środowiskiem opiera się na wykorzystaniu:

- instrumentów prawnych – ustaw i rozporządzeń, dających odpowiednie kompetencje organom administracji rządowej i samorządowej oraz organom administracji specjalnej,
- instrumentów finansowych – opłat za gospodarcze korzystanie ze środowiska, administracyjnych kar pieniężnych, funduszy celowych,
- instrumentów społecznych – współdziałania i partnerstwa, edukacji ekologicznej, komunikacji społecznej,
- instrumentów strukturalnych – strategii i programów wdrożeniowych.

VII WDRAŻANIE PROGRAMU

7.1. Środki finansowe na realizację programu

Na wdrażanie programu ochrony środowiska i planu gospodarki odpadami mogą być przeznaczone:

- środki własne,
- kredyty i pożyczki udzielane w bankach komercyjnych,
- kredyty i pożyczki o oprocentowaniu preferencyjnym udzielane przez instytucje wspierające rozwój gminy,
- obligacje
- dotacje z funduszy krajowych i zagranicznych

Podstawowymi źródłami środków zewnętrznych, z których mogą korzystać samorządy dla realizacji programów ochrony środowiska to:

- Fundusze Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (Narodowy, Wojewódzki, Powiatowy, Gminny)
- Fundusze przedakcesyjne (Ispa, Sapard, Phare)
- Zintegrowany Program Operacyjnego Rozwoju Regionalnego (ZPORR)
- Fundusz Spójności
- Fundusze strukturalne
- Fundusze sektorowych programów pomocowych (m.in. LIFE)
- Fundacje i fundusze wspierające ochronę środowiska (EkoFundusz, Fundacja Poszanowania Energii, Narodowa Fundacja Ochrony Środowiska i inne)
- Fundusze zagranicznych instytucji finansowych (m.in. Bank Światowy, Europejski Bank Odbudowy i Rozwoju, Europejski Bank Inwestycyjny)

Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej

Zasady funkcjonowania funduszu określa *ustawa z dn. 27.04.2001 r. – Prawo ochrony Środowiska (Dz.U. Nr 62, poz. 672 z późn. zm.)*. Szczegółowe zasady gospodarki finansowej NFOŚiGW określa *Rozp.M.Ś. z dn. 20.12.2002r. (Dz.U. Nr 230, poz.1934)*. Zasadniczym zadaniem NFOŚiGW jest wspieranie finansowe przedsięwzięć podejmowanych dla poprawy jakości środowiska. W zakresie ochrony powierzchni ziemi, w tym ochrony przed odpadami fundusz udziela pożyczek, dotacji i dopłat, dofinansowuje inwestycje związane m.in. z likwidacją uciążliwości zamkniętych składowisk odpadów, unieszkodliwianiem odpadów powstających w związku z transportem samochodowym oraz zbiórką i wykorzystaniem olejów, przeciwdziałaniem i unieszkodliwianiem odpadów przemysłowych i niebezpiecznych, realizacją międzygminnych i regionalnych programów zagospodarowania odpadów komunalnych.

Zgodnie z *m.in.406 w/w ustawy* środki z gminnych funduszy przeznaczane są m.in. na: edukację ekologiczną oraz propagowanie działań proekologicznych i zadań zrównoważonego rozwoju, realizowanie zadań modernizacyjnych i inwestycyjnych, służących ochronie środowiska i gospodarce wodnej, w tym instalacji lub urządzeń ochrony przeciwpożarowej i obiektów małej retencji, wspieranie wykorzystania lokalnych źródeł energii odnawialnej oraz pomoc dla wprowadzenia bardziej przyjaznych dla środowiska nośników energii, działania z zakresu rolnictwa ekologicznego oddziałujące na stan gleby oraz innych zasady zrównoważonego rozwoju, ustalonych przez gminę.

Korzystanie z większości zewnętrznych źródeł finansowania wymaga udziału własnego od 25 – 50% kosztów inwestycji.

ISPA

Podstawę prawną programu ISPA stanowi *Rozporządzenie Rady UE Nr 1267 z 21 czerwca 2000 r.* Podstawowym celem funduszu ISPA jest współfinansowanie projektów inwestycyjnych z dziedziny ochrony środowiska i transportu, a w szczególności wspieranie przedsięwzięć umożliwiających dostosowanie się do wspólnotowego prawa ochrony środowiska oraz do celów Partnerstwa dla Członkostwa oraz wspieranie zrównoważonych przewozów, a w szczególności przedsięwzięć, które wchodzi w skład projektów o wspólnym interesie. Umożliwi to stworzenie połączeń sieci krajowej z transeuropejską oraz umożliwi ujednoczenie warunków wykorzystania tych sieci (zwalczanie problemów spowodowanych zanieczyszczeniem wód i powietrza w zakresie unieszkodliwiania odpadów).

Z chwilą przystąpienia Polski do Unii Europejskiej, zgodnie z załącznikiem II do Traktatu Akcesyjnego, wszystkie projekty, które były przedmiotem decyzji Komisji w sprawie pomocy na podstawie *Rozporządzenia (WE) Nr 1267/99* ustanawiającego Instrument Przedakcesyjnej Polityki Strukturalnej,

a które nie zostały ukończone, będą realizowane w ramach działającego na zbliżonych zasadach Funduszu Spójności.

SAPARD

Podstawę prawną programu SAPARD stanowi *Rozporządzenie Rady UE Nr 1268/99*. Program ten może wspierać inwestycje z zakresu ochrony środowiska w ramach działań 3 i 5. W działaniu 3 – „Rozwój o poprawa infrastruktury obszarów wiejskich”, obszarami wsparcia są: gospodarka odpadami, odprowadzanie i oczyszczanie ścieków, zaopatrzenie gospodarstw wiejskich w wodę oraz jej uzdatnianie. Działanie 5 – „Programy rolno-środowiskowe i zalesianie”, dotyczy stosowania metod rolnictwa ekologicznego, w tym zapewnianie rolnikom dodatkowych źródeł dochodów za wykonanie usługi na rzecz ochrony środowiska.

PHARE

Obecnie w ramach programu PHARE dostępne są tylko tzw. środki miękkie, m.in. na edukację ekologiczną. Jest możliwość również uruchomienia środków w ramach funduszu na inwestycje w zakresie ochrony środowiska.

Zintegrowany Program Operacyjnego Rozwoju Regionalnego (ZPORR)

W ramach Zintegrowanego Programu Operacyjnego Rozwoju Regionalnego (ZPORR) możliwe jest finansowanie inwestycji z zakresu ochrony środowiska. W tym zakresie wsparcie finansowe przeznaczone będzie przede wszystkim na inwestycje związane z:

- gospodarką wodno-ściekową:
 - budowa lub modernizacja oczyszczalni ścieków przemysłowych,
 - stosowanie najlepszych dostępnych technik (BAT) w celu ograniczenia ilości substancji niebezpiecznych odprowadzanych wraz ze ściekami,
- ochroną powietrza:
 - modernizacja i rozbudowa systemów ciepłowniczych i wyposażenie ich w instalacje do ograniczenia emisji zanieczyszczeń pyłowych i gazowych,
 - zamiana palenisk węglowych na rozwiązania bardziej przyjazne środowisku (gazowe, eliminacja węgla niskiej jakości),
 - przedsięwzięcia na rzecz wykorzystania alternatywnych źródeł energii, w tym m.in. energetyczne wykorzystanie biomasy i inne,
 - proekologiczne inwestycje w systemach transportowych (zastosowanie paliw o niskiej emisji zanieczyszczeń, w tym gazu),
 - wprowadzenie BAT w celu ograniczenia emisji zanieczyszczeń do powietrza,
- gospodarką odpadami komunalnymi i przemysłowymi oraz niebezpiecznymi:

- tworzenie systemów gospodarki odpadami poprzez prowadzenie selektywnej zbiórki odpadów oraz budowę i modernizację instalacji do odzysku i recyklingu odpadów,
- budowa instalacji unieszkodliwiania odpadów,
- wykorzystaniem BAT:
 - ograniczanie zanieczyszczeń przemysłowych,
 - modernizacja procesów produkcyjnych, technologii,
 - zmniejszanie energochłonności i materiałochłonności procesów.

Fundusz Spójności

Z Funduszu Spójności możliwe jest wspieranie realizacji zadań inwestycyjnych władz publicznych w zakresie ochrony środowiska wynikających z wdrażania prawa obowiązującego w UE, a dotyczących przede wszystkim:

- poprawy jakości wód powierzchniowych (wodociągi i kanalizacja),
- zwiększenia dostępności do wody do picia i poprawa jej jakości (wodociągi i uzdatnianie wód do celów komunalnych),
- ograniczenie emisji zanieczyszczeń do powietrza,
- racjonalizacji gospodarki odpadami,
- rekultywacji obszarów zdegradowanych.

LIFE

W zakresie ochrony przyrody dostępne są środki z Funduszu LIFE, którego głównym celem jest wspieranie działań mających na celu wdrażanie prawa unijnego i polityki ekologicznej UE oraz wskazywanie nowych rozwiązań związanych z wdrażaniem i realizacją tej polityki. Program LIFE składa się z trzech podprogramów: LIFE-Nature, LIFE-Środowisko i LIFE-Kraje Trzecie. Środki dostępne w ramach Programu LIFE-Nature przeznaczone są na finansowanie działań wymaganych dla zachowania lub odtworzenia naturalnych siedlisk i populacji gatunków dzikiej fauny i flory tzn. wdrażanie Dyrektyw: Ptasiej i Siedliskowej oraz w tworzeniu Europejskiej Sieci Ekologicznej specjalnych obszarów ochrony – NATURA 2000.

Fundusze Programu LIFE-Środowisko przeznaczone są na finansowanie innowacyjnych działań o charakterze pilotażowym, których celem jest m.in.: zminimalizowanie wpływu działalności gospodarczej na środowisko, promowanie zrównoważonego zarządzania zasobami wód podziemnych i powierzchniowych a także włączenie zagadnień środowiskowych w planowanie przestrzenne oraz recykling i racjonalna gospodarka odpadami.

EkoFundusz

Z EkoFunduszu udzielane jest wsparcie finansowe w formie bezzwrotnych dotacji. Priorytetowymi dziedzinami tego funduszu są m.in.: ochrona różnorodności biologicznej, gospodarka odpadami i rekultywacja gleb

zanieczyszczonych, unieszkodliwianie odpadów komunalnych i niebezpiecznych, ograniczanie emisji gazów powodujących zmiany klimatu ziemi (ochrona klimatu) oraz eliminacja niskich źródeł emisji (ochrona powietrza). Dotacje mogą uzyskać jedynie dotyczące inwestycji związanych bezpośrednio z ochroną środowiska, a w dziedzinie przyrody również projekty nieinwestycyjne.

7.2. Koszty realizacji przedsięwzięć

Kalkulacja szacunkowych kosztów realizacji programów została przeprowadzona w oparciu o plany inwestycyjne samorządu gminnego i koszty porównywalnych inwestycji i działań realizowanych przez tę jednostkę.

Cele operacyjne Programy	Szacunkowe koszty realizacji 2004-2006	Szacunkowe koszty realizacji 2007-2011	Potencjalne źródła środków
Wysoka świadomość ekologiczna społeczeństwa			
Program edukacji ekologicznej dla dzieci i młodzieży	10 000	20 000	Środki własne Budżet państwa FOŚiGW Środki pomocowe
Popularyzacja inwestycji proekologicznych i wspierania lokalnych inicjatyw społecznych	15 000	25 000	Środki własne Budżet państwa FOŚiGW Środki pomocowe
Zmniejszenie zagrożeń wpływających na czystość powietrza			
Gazyfikacja gminy	Koszty Zakładów Gazowniczych	Koszty Zakładów Gazowniczych	Zakłady Gazownicze FOŚiGW Środki pomocowe
Modernizacja systemów elektroenergetycznych	5 000	100 000	Środki własne Zakłady Energetyczne FOŚiGW Środki pomocowe
Modernizacja systemów grzewczych w budynkach użyteczności publicznej	-	1 500 000	Środki własne FOŚiGW Budżet państwa Środki pomocowe
Popularyzacja termomodernizacji budynków	4 000	4 000	Środki własne Właściciele budynków FOŚiGW Budżet państwa Środki pomocowe
Popularyzacja ekologicznych źródeł energii	5 000	5 000	Środki własne FOŚiGW Budżet państwa Środki pomocowe
Poprawa stanu czystości wód powierzchniowych			
Rozbudowa systemów kanalizacji i oczyszczania ścieków	4 500 000	3 0000	Środki własne Środki mieszkańców Budżet państwa Środki pomocowe

Program Ochrony Środowiska i Plan Gospodarki Odpadami dla Gminy Inowódz

Popularyzacja przydomowych oczyszczalni ścieków	55 000	100 000	Środki własne Środki mieszkańców FOŚiGW Środki pomocowe
Modernizacja sieci wodociągowej	1 775 000	2 000 000	Środki własne Budżet państwa FOŚiGW Środki pomocowe
Modernizacja systemów melioracyjnych	Koszty zostaną oszacowane w czasie realizacji inwestycji	Koszty zostaną oszacowane w czasie realizacji inwestycji	Środki własne Budżet państwa FOŚiGW Środki pomocowe
Sprawny system zbierania i unieszkodliwiania odpadów			
2004-2007		2008-2015	
Program wprowadzenia selektywnej zbiórki odpadów	20 000	30 000	Środki własne Budżet państwa FOŚiGW Środki pomocowe
Likwidacja i rekultywacja terenu składowisk w Inowłodzu i Brzustowie	300 000	300 000	Środki własne Budżet państwa FOŚiGW Środki pomocowe
Likwidacja „dzikich” wysypisk	10 000	15 000	Środki własne Budżet państwa FOŚiGW Środki pomocowe
Współpraca międzygminna w zakresie gospodarki odpadami	10 000 000 (partycypacja w kosztach)		Środki własne Budżet państwa FOŚiGW Środki pomocowe
Likwidacja azbestu	2 300 000	5 500 000	Budżet państwa FOŚiGW Środki pomocowe
Komunikacja drogowa – zmniejszenie zagrożeń dla środowiska			
Budowa i modernizacja dróg	1 715 000	2 250 000	Środki własne Budżet państwa FOŚiGW Środki pomocowe
Modernizacja mostów	-	8 000 000	Środki własne Budżet państwa FOŚiGW Środki pomocowe
Racjonalna gospodarka leśna i wodna – ochrona istniejących zasobów			
Zwiększanie lesistości gminy	250 000	750 000	Środki własne Środki powiatu Budżet państwa FOŚiGW Środki pomocowe
Rozwój małej retencji	Koszty zostaną oszacowane w czasie realizacji inwestycji	Koszty zostaną oszacowane w czasie realizacji inwestycji	Środki własne Środki inwestorów Budżet państwa FOŚiGW Środki pomocowe

Gospodarka zgodna z ekologią			
Racjonalna gospodarka surowcami naturalnymi	Koszty zostaną oszacowane w czasie realizacji inwestycji	Koszty zostaną oszacowane w czasie realizacji inwestycji	Środki własne FOŚiGW Budżet państwa Środki pomocowe
Rozwój turystyki i agroturystyki			
Rozbudowa bazy turystyczno-rekreacyjnej	Koszty zostaną oszacowane w czasie realizacji inwestycji	Koszty zostaną oszacowane w czasie realizacji inwestycji	Środki własne Budżet państwa Środki pomocowe
Rozwój agroturystyki	Koszty zostaną oszacowane w czasie realizacji inwestycji	Koszty zostaną oszacowane w czasie realizacji inwestycji	Środki własne Środki rolników Budżet państwa Środki pomocowe
Rozwój nowoczesnego rolnictwa i przetwórstwa rolno-spożywczego			
Popularyzacja ekologicznego rolnictwa	Koszty zostaną oszacowane w czasie realizacji inwestycji	Koszty zostaną oszacowane w czasie realizacji inwestycji	Środki własne Środki rolników Budżet państwa Środki pomocowe
Rozwój przetwórstwa rolno-spożywczego	Koszty zostaną oszacowane w czasie realizacji inwestycji	Koszty zostaną oszacowane w czasie realizacji inwestycji	Środki własne Środki rolników Budżet państwa Środki pomocowe

VIII MONITORING

Osiągnięcie celów, wyznaczonych w Programie Ochrony Środowiska wymaga prowadzenia bieżącego monitoringu przebiegu realizacji programu. Stały monitoring umożliwi ocenę skuteczności podejmowanych działań oraz wprowadzanie – w razie wystąpienia takiej konieczności – odpowiednich korekt. Harmonogram działań monitorujących program przedstawia schemat:

Działanie	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Monitoring stanu środowiska	x	x	x	x	x	x	x	x
Raporty z realizacji programu		x		x		x		x
Aktualizacja programu				x				x

Dla oceny realizacji programu konieczne jest ustalenie systemu wskaźników, określających skuteczność poszczególnych działań. Wskaźniki te można podzielić na grupy:

- wskaźniki ekologiczne – pozwolą określić efekt ekologiczny podejmowanych działań (jakość wód powierzchniowych i podziemnych, wskaźniki zanieczyszczenia powietrza, długość sieci infrastruktury,

wskaźniki lesistości, ilość odpadów wytwarzanych przez 1 mieszkańca, stopień odzysku surowców wtórnych itp.),

- wskaźniki ekonomiczne – koszt jednostkowy osiągnięcia określonego efektu ekologicznego,
- wskaźniki społeczne – zaangażowanie mieszkańców w działania związane z ochroną środowiska, udział w realizacji sieci infrastruktury technicznej, skuteczność selektywnej zbiórki odpadów itp.

Ocena skuteczności wdrażania programu będzie prowadzona m.in. przez porównanie wskaźników charakteryzujących stan środowiska oraz stan infrastruktury technicznej, wpływającej na stan środowiska:

- jakość wód powierzchniowych (klasy czystości),
- jakość wód podziemnych,
- stężenie zanieczyszczeń gazowych i pyłowych,
- zawartość metali ciężkich w glebach,
- wskaźnik lesistości,
- powierzchnia terenów objętych ochroną prawną,
- udział komunalnych ścieków nieczyszczonych,
- długość sieci kanalizacyjnej,
- stosunek długości sieci wodociągowej do sieci kanalizacyjnej,
- ilość odpadów komunalnych wytworzonych przez 1 mieszkańca,
- udział odpadów posegregowanych w ogólnej ilości odpadów,
- nakłady inwestycyjne na ochronę środowiska,

oraz wskaźniki społeczne:

- udział społeczeństwa w realizacji działań z zakresu ochrony środowiska,
- uspołecznienie procesów decyzyjnych,
- lokalne inicjatywy proekologiczne,
- ilość działań prawnych związanych z zanieczyszczeniem środowiska.

CZĘŚĆ II

Gminny Plan Gospodarki Odpadami

Przepisy prawne

Opracowanie planu gospodarki odpadami dla gminy jest realizacją przepisów uchwalonej przez Sejm RP ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. o odpadach (Dz. U. Nr 62/01, poz. 628 oraz z 2002 r. Nr 41, poz. 365 i Nr 113, poz. 984), która w rozdziale 3, art. 14-16 wprowadza obowiązek opracowania planu na szczeblu gminnym. Określone w ustawie o odpadach w rozdziale 2 art. 5 zasady postępowania z odpadami, stanowią podstawę do formułowania zadań w planie gospodarki odpadami. Zasada gospodarowania odpadami brzmi: „Kto podejmuje działania powodujące lub mogące powodować powstawanie odpadów, powinien takie działania planować, projektować i prowadzić tak aby:

- zapobiegać powstawaniu odpadów lub ograniczać ilość odpadów i ich negatywne oddziaływanie na środowisko przy wytwarzaniu produktów, podczas i po zakończeniu ich użytkowania,
- zapewniać zgodny z zasadami ochrony środowiska odzysk, jeżeli nie udało się zapobiec ich powstaniu,
- zapewniać zgodne z zasadami ochrony środowiska unieszkodliwianie odpadów, których powstaniu nie udało się zapobiec lub których nie udało się poddać odzyskowi”.

Gospodarka odpadami regulowana jest następującymi aktami prawnymi:

- Ustawą o odpadach (Dz. U. Nr 62, poz. 628 z późn. zm.) z dnia 27 kwietnia 2001 roku
- Ustawą – Prawo ochrony środowiska (Dz. U. Nr 62. poz. 627 z późn. zm.) z dnia 27 kwietnia 2001 roku
- Ustawą o wprowadzeniu ustawy – Prawo ochrony środowiska, ustawy o odpadach oraz o zmianie niektórych ustaw (Dz. U. Nr 100, poz. 1085) z dnia 27 lipca 2001 roku
- Ustawą o opakowaniach i odpadach opakowaniowych (Dz. U. Nr 63, poz. 638) z dnia 11 maja 2001 roku
- Ustawą o zmianie ustawy o odpadach oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 7 poz. 78 z 2003 roku) z dnia 19 grudnia 2002 roku
- Ustawą o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków (Dz. U. Nr 72, poz. 747 z 2001r. i Dz. U. Nr 113, poz. 984 z 2002 r.) z dnia 7 czerwca 2001 roku
- Ustawą o przewozie drogowym towarów niebezpiecznych (Dz. U. Nr 199, poz. 1671) z dnia 28 października 2002 roku

oraz szeregiem rozporządzeń wydanych do ustaw:

- Rozporządzeniem Ministra Środowiska w sprawie sporządzania planów gospodarki odpadami (Dz. U. 03.66.620 z dnia 17 kwietnia 2003 r.) z dnia 9 kwietnia 2003 roku
- Rozporządzeniem Ministra Środowiska w sprawie wzorów dokumentów stosowanych na potrzeby ewidencji odpadów (Dz. U. Nr 152, poz. 1736) z 2001 roku
- Obwieszczenie Ministra Środowiska z dnia 15 października 2003r. w sprawie wysokości stawek opłat za korzystanie ze środowiska na rok 2004 (M.P. Nr.50 poz.782)
- Rozporządzeniem Rady Ministrów w sprawie opłat za korzystanie ze środowiska (Dz. U. Nr 55, poz. 477) z 18 marca 2003 r.
- Rozporządzeniem Ministra Gospodarki w sprawie rodzajów odpadów, które mogą być składowane w sposób nieselektywny (Dz. U. Nr 191, poz. 1595) z dnia 30 października 2002 roku
- Rozporządzeniem Ministra Gospodarki w sprawie sposobów bezpiecznego użytkowania oraz warunków usuwania wyrobów zawierających azbest (Dz. U. Nr 71, poz. 649) z 2004 roku
- Rozporządzeniem Ministra Środowiska w sprawie komunalnych osadów ściekowych (Dz. U. Nr 134, poz. 1140) z 1 sierpnia 2002 roku
- Rozporządzeniem Ministra Środowiska w sprawie katalogu odpadów (Dz. U. Nr 112, poz. 1206 z 2001 r.) z dnia 27 września 2001 roku.

W związku z wejściem Polski do struktur państw UE istnieje konieczność spełnienia jej wymagań w zakresie ochrony środowiska, w tym dotyczących gospodarki odpadami. Dyrektywa UE nr 91/156 EEC zabrania od 2002 roku deponowania na składowiskach odpadów nie przetworzonych (o zawartości substancji organicznych powyżej 5% i kaloryczności powyżej 6000 kJ/kg). Podstawowymi kierunkami działań będą: zmniejszanie ilości odpadów do wywiezienia poprzez selektywną zbiórkę i zagospodarowanie odpadów oraz stworzenie nowoczesnych zakładów wykorzystujących i unieszkodliwiających odpady. Odpady organiczne powinny być w całości kompostowane. Długość okresu dostosowawczego dla spełnienia przez Polskę wszystkich wymagań UE, dotyczących ochrony środowiska można optymistycznie szacować na 5 do 10 lat. Po tym okresie będziemy musieli spełnić wszystkie wymogi prawa UE, a w tym również wymogi w/w dyrektywy.

I Analiza stanu obecnego gospodarki odpadami w gminie

W gminie Inowłódz nie były dotychczas prowadzone kompleksowe analizy gospodarki odpadami. Organizację systemu zbiórki i składowania odpadów gmina prowadzi w ramach realizacji zadań własnych. Na terenie gminy w miejscowościach: Brzustów i Inowłódz znajdują się składowiska odpadów komunalnych. W roku 2003 opracowano projekty prac geologicznych na wykonanie lokalnego monitoringu składowisk odpadów w miejscowościach Brzustów i Inowłódz. Nie prowadzono analizy składu odpadów.

1.1. Zakres i metodyka prac rozpoznawczych

Wstępna analiza stanu obecnego gospodarki odpadami na terenie gminy Inowłódz została przeprowadzona w oparciu o:

- ankiety sporządzone przez Urząd Gminy
- informacje uzyskane z Urzędu Gminy

W ramach prac nad Gminnym Programem Ochrony Środowiska i Gminnym Planem Gospodarki Odpadami zorganizowano cykl spotkań warsztatowych

1.2. Opis infrastruktury związanej z gospodarką odpadami

Na terenie gminy Inowłódz niesegregowane odpady komunalne gromadzone są w pojemnikach i wywożone na:

- składowisko odpadów w Brzustowie przez Zakład Usług Komunalnych „HAK” w Warszawie z siedzibą w Piotrkowie Trybunalskim. Składowisko administrowane jest przez Zakład Usług Komunalnych w Inowłodzu z siedzibą w Spale,
- składowisko odpadów w Lubochni przez firmę ALVATER SULO Sp. z o.o. z Warszawy z Oddział w Tomaszowie Mazowieckim, które odbiera kontenery od mieszkańców z poszczególnych miejscowości i transportuje je na składowisko w Lubochni.

Mieszkańcy zobowiązani są do podpisania umów na odbiór odpadów komunalnych z jedną z w/w wyspecjalizowanych firm działających na terenie gminy.

Składowisko w Inowłodzu

Składowisko odpadów komunalnych w Inowłodzu zostało oddane do eksploatacji w 1992 roku. Składowisko położone jest w miejscowości Inowłódz, w odległości ok. 1,5 km na północny-zachód od centrum Inowłodza i ok. 300 m na zachód od drogi Inowłódz - Królowa Wola. Najbliższe zabudowania znajdują się w odległości ok. 1,0 km na zachód – wieś Stegna, ok. 1,2 km na północny-wschód – wieś Poświętne. Składowisko znajduje się w otoczeniu: od zachodu

i południa – pola uprawne, od wschodu i północy – nieużytki, w odległości 300 m na zachód – las sosnowy. Składowisko jest ogrodzone płotem z płyt betonowych pełnych o wysokości 2,5 m, a jego powierzchnia czynna wynosi 1,10 ha. Na terenie składowiska brak jest budynku i pomieszczenia sanitarnego oraz brodzika dezynfekcyjnego dla pojazdów. Składowisko nie ma zabezpieczonego dna, nie wykonano rowów opaskowych i drenażu dla odprowadzania odcieków. Zarządzającym składowiskiem w Inowłodzu jest Zakład Usług Komunalnych w Inowłodzu z siedzibą w Spale. Obecnie składowisko jest już nieczynne i odpady nie są przyjmowane. Teren składowiska zostanie poddany procesowi rekultywacji oraz monitorowaniu przez okres 30 lat.

Składowisko w Brzustowie

Składowisko odpadów komunalnych w miejscowości Brzustów zostało oddane do eksploatacji w 1992 roku. Składowisko położone jest w miejscowości Brzustów, w odległości ok. 1.0 km na południe od zabudowań wsi. Składowisko od strony północno-wschodniej, wschodniej i południowo-wschodniej otoczone jest lasem sosnowym, natomiast od strony północnej zlokalizowane są pola uprawne. Łączna powierzchnia składowiska w granicach ogrodzenia wynosi 0,356 ha. Składowisko jest ogrodzone płotem z płyt betonowych pełnych o wysokości 2,5 m. Wewnątrz ogrodzonego składowiska brak jest budynku i pomieszczenia sanitarnego oraz brodzika dezynfekcyjnego dla pojazdów. Składowisko nie ma zabezpieczonego dna, nie wykonano rowów opaskowych i drenażu dla odprowadzania odcieków. Składowisko w Brzustowie będące w zarządzie Zakładu Usług Komunalnych w Inowłodzu z siedzibą w Spale czynne jest dwa razy w tygodniu, w środy i soboty. Odpady przywożone są przez firmy świadczące usługi w zakresie transportu odpadów. Ilość przyjmowanych odpadów określana jest w oparciu o pojemność samochodów i kontenerów dostarczających odpady. Prowadzona jest ewidencja odpadów przez pracownika zatrudnionego na składowisku.

1.3. Charakterystyka wytwarzanych odpadów

ODPADY KOMUNALNE

Głównymi źródłami powstawania odpadów komunalnych są gospodarstwa domowe i obiekty użyteczności publicznej.

W wielu gospodarstwach domowych odpady segregowane są z przeznaczeniem na kompost – odpady kuchenne, z uprawy polowej, przydomowych działek i do spalania w warunkach domowych – odpady z tworzyw sztucznych, tkaniny, papier itp.. Do grupy odpadów komunalnych zalicza się również odpady z budowy i remontów, wielkogabarytowe oraz odpady niebezpieczne typu:

opakowania po lekach, środki medyczne, opatrunkowe, opakowania i resztki środków chemicznych i ochrony roślin. Ich unieszkodliwianie w sposób gospodarski, w przydomowych kotłowniach, ma degradujący wpływ na środowisko. Niewielka część odpadów komunalnych – gospodarskich (puszki, metal, szkło itp.) około 10 – 15% jest wywożona na zbiorowe punkty deponowania.

Podstawową metodą unieszkodliwiania odpadów komunalnych jest ich składowanie na składowiskach. Na terenie gminy istnieją składowiska odpadów komunalnych w Inowłodzu (nieczynne) oraz w miejscowości Brzustów.

W 2003 roku z terenu gminy na składowiska wywiezionych zostało ok. 270 ton odpadów

Firma Z.P.H.U. „ADMA” Anna Miniak, Zakościele zajmuje się skupem złomu.

Wskaźniki wytwarzania odpadów na statystycznego mieszkańca (kg/M/rok) – wg Krajowego Planu Gospodarki Odpadami:

Rodzaje odpadów	Przyjęty wskaźnik nagromadzenia (kg/M/rok)		
	Duże miasta	Małe miasta	Wieś
Odpady z gospod. Domowych	224	210	116
Odpady z obiektów infrastrukturalnych	110	90	45
Odpady wielkogabarytowe	20	15	15
Odpady z budowy, remontów	40	30	30
Odpady z ogrodów i parków	12	12	5
Odpady z czyszczenia ulic i placów	15	8	-
Odpady niebezpieczne wchodzące w skład odpadów komunalnych	3	2	2
Razem	424	367	223

Szacunkową (liczoną wskaźnikowo) strukturę i ilość odpadów powstających na terenie gminy Inowłódz w roku 2002 przedstawia tabela:

Składniki odpadów	Ilość w Mg
Odpady kuchenne ulegające biodegradacji	232,7
Odpady zielone	28,7
Papier i tektura (nieopakowaniowe)	80,1
Opakowania z papieru i tektury	116,2
Opakowania wielomateriałowe	13,0
Tworzywa sztuczne (nieopakowaniowe)	140,4
Opakowania z tworzyw sztucznych	45,1
Odpady tekstylne	34,1
Szkło nieopakowaniowe	6,0
Opakowania ze szkła	93,3
Metale	35,4
Opakowania z blachy stalowej	12,6
Opakowania z aluminium	3,5
Odpady mineralne	53,9
Drobna frakcja popiołowa	50,3
Odpady wielkogabarytowe	66,8
Odpady budowlane	43,1
Odpady niebezpieczne	10,1
RAZEM	1065,3

Szacunkowe dane wytwarzanych na terenie gminy odpadów są dużo większe niż ilości zbierane z terenu gminy i wywożone na składowiska. Na składowisko docelowe w Inowłodzu i Brzustowie trafiło w roku 2002 ok. 400 Mg odpadów komunalnych (wg Planu Gospodarki Odpadami dla Powiatu Tomaszowskiego), szacunek na ten rok wynosi – 1065,3 Mg. Dane szacunkowe są bliższe prawdy. W gminach wiejskich część odpadów wytwarzanych w gospodarstwach domowych przeznaczają się na kompost, część jest spalana, a część trafia na „dzikie wysypiska”.

ODPADY NIEBEZPIECZNE

W określonych przez prawo warunkach i czasie, wytwórcy lub odbiorcy odpadów mogą tymczasowo magazynować na swoim terenie odpady, przeznaczone do wykorzystania lub unieszkodliwienia (bez składowania). Na podstawie art. 35 us.1 i 2 ustawy z dnia 27 lipca 2001r o wprowadzeniu

ustawy – Prawo Ochrony Środowiska, Ustawy o odpadach oraz o zmianie niektórych ustaw (Dz.U.Nr100,poz.1085), art. 180 pkt. 3 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001r – Prawo ochrony środowiska (Dz. U .Nr 62, poz.627), art. 17 ust.1 pkt.2 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001roku o odpadach (Dz. U. r 62, poz. 628), rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 27 września 2001 rok w sprawie katalogu odpadów (Dz. U. Nr 112, poz.1206). Transport ma być zgodny z przepisami dotyczącymi transportu materiałów niebezpiecznych. Ewidencja odpadów powinna być prowadzona zgodnie z rozporządzeniem MŚ z 2001r w sprawie wzorów dokumentów na potrzeby ewidencji odpadów oraz służących do przekazania informacji o rodzaju i ilości odpadów oraz o czasie ich składowania (Dz. U. nr 152, poz. 1736).

Odpady niebezpieczne zgodnie z definicją podaną w ustawie o odpadach z dnia 27 kwietnia 2001 roku (Dz.U. Nr 62, poz. 628 z późn. zm.) są to odpady należące do kategorii lub rodzajów odpadów określonych na liście A załączniku nr 2 do ustawy o odpadach oraz posiadające właściwości wymienione w załączniku nr 4 i nr 2 do ustawy i zawierające którykolwiek ze składników wymienionych w załączniku nr 3 do ustawy o odpadach.

Źródłem powstawania odpadów niebezpiecznych są procesy przemysłowe, rolnictwo i część odpadów komunalnych. Odpady niebezpieczne pochodzące z gospodarstw domowych trafiają prawie w całości na składowiska odpadów komunalnych lub na „dzikie” wysypiska.

Głównymi źródłami powstawania odpadów niebezpiecznych na terenie gminy Inowłódz są:

- stacja paliw płynnych – odpady z oczyszczania zbiorników i separatora,
- odpady w postaci materiałów budowlanych i izolacyjnych zawierających azbest z rozbiórki lub remontów budynków,
- używanie urządzeń typu: baterie, akumulatory, świetlówki, sprzęt gospodarstwa domowego, radiowo – telewizyjny, komputery, telefony komórkowe.

Odpady niebezpieczne z terenu gminy są wywożone poza teren gminy celem unieszkodliwienia. Szacunkowa ilość odpadów niebezpiecznych w strumieniu odpadów komunalnych w 2002 roku wyniosła 10,1 Mg.

Ilość poszczególnych rodzajów odpadów niebezpiecznych, które można wysegregować ze strumienia odpadów komunalnych (wg badań IMBIGS) przedstawia poniższe zestawienie:

Lp.	Rodzaj odpadu	%-towa zawartość odpadu w strumieniu odpadów komunalnych (wg badań IMBIGS)	Ilość odpadów niebezpiecznych w strumieniu odpadów komunalnych (Mg)
1	Baterie i akumulatory	12	1,212
2	Detergenty zawierające substancje niebezpieczne	5	0,505
3	Odczynniki fotograficzne	2	0,202
4	Farby, tusze, farby drukarskie, kleje, lepiszcza	35	3,535
5	Kwasy i alkalia	1	0,101
6	Rozpuszczalniki	3	0,303
7	Lampy fluoroscencyjne i inne odpady zawierające rtęć	5	0,505
8	Leki cytotoksyczne i cytostatyczne	4	0,404
9	Oleje i tłuszcze	10	1,01
10	Środki ochrony roślin	5	0,505
11	Zużyte urządzenia elektryczne i elektroniczne	10	1,01
12	Drewno zawierające substancje niebezpieczne	5	0,505
13	Urządzenia zawierające freony	3	0,303
Razem			10,1

* obliczenia własne wg badań IMBIGS

Odpady medyczne

Zgodnie z definicją zamieszczoną w ustawie o odpadach (Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 roku, Dz.U. Nr 62 poz. 628 art.3) przez:

- odpady medyczne rozumie się odpady powstające w związku z udzielaniem świadczeń zdrowotnych oraz prowadzeniem badań i doświadczeń naukowych w zakresie medycyny
- odpady weterynaryjne rozumie się odpady powstające w związku z badaniem, leczeniem zwierząt lub świadczeniem usług weterynaryjnych, a także w związku z prowadzeniem badań naukowych i doświadczeń na zwierzętach.

Odpady powstające w placówkach medycznych, podobnie jak w placówkach weterynaryjnych reprezentują materiał o bardzo zróżnicowanym poziomie zagrożenia chemicznego i sanitarnego, jak również właściwościami fizycznymi. Aktualnie brak jest wiarygodnych danych dotyczących ilości i składu morfologicznego odpadów powstających w placówkach weterynaryjnych.

Według danych ośrodka zdrowia na terenie gminy Inowódz powstaje rocznie 54 kg odpadów medycznych. Odpady te są zabierane i transportowane przez wyspecjalizowane firmy poza teren gminy do spalarni w Bełchatowie celem ich unieszkodliwienia.

Baterie i akumulatory

Obecnie na terenie gminy nie ma zorganizowanego systemu zbiórki baterii i akumulatorów. Część odpadów typu akumulatory jest oddawana w punktach sprzedaży (oddanie starego akumulatora przy zakupie nowego). Firmy zajmujące się usługami handlowymi mają podpisane umowy z firmami dotyczące odbioru zużytych akumulatorów i transportu ich w celu unieszkodliwienia. Szacunkowo na terenie gminy Inowódz wytwarzanych jest 1,212 Mg odpadów typu baterie i akumulatory.

Wraki samochodowe i opony

Ilość wraków samochodowych i opon jest trudna do oszacowania. Trudność ta wynika z braku obowiązku rejestrowania w Polsce liczby złomowanych rocznie samochodów, wieku samochodów, liczby i lokalizacji przedsiębiorstw zajmujących się skupem i unieszkodliwianiem wyeksploatowanych samochodów. Posługując się informacjami zawartymi w Krajowym Planie Gospodarki Odpadami można oszacować roczną ilość wraków samochodowych powstających na terenie gminy Inowódz na około 8 szt. Przyjmując średnią masę samochodu 940 kg, uzyskuje się roczną masę złomu samochodowego na poziomie 7,52 Mg. Wycofane z eksploatacji samochody stanowią duże zagrożenie dla środowiska, bowiem zawierają oprócz złomu stalowego także inne substancje, w tym niebezpieczne tj. zużyty olej, płyny chłodnicze, zużyte akumulatory, zużyte opony, szkło i tworzywa sztuczne. Większość tych elementów może być wykorzystanych jako surowiec wtórny. Około 85,3% ogólnej masy złomu samochodowego stanowią materiały przeznaczone do recyklingu.

Przy założeniu wymiany opon średnio co 5 lat szacuje się, że rocznie na terenie gminy powstaje około 2500 szt. opon różnych rozmiarów.

Przyjmując, że średnio w samochodzie wymieniany jest olej po przejechaniu 10 000 km, szacuje się że 1 samochód wytwarza ok. 10 kg zużytych olejów rocznie. Z powyższego zapisu wynika, iż na terenie gminy wytwarzanych jest około 25-30 Mg olejów odpadowych rocznie.

Odpady budowlane

Odpady tego typu powstają w trakcie prac budowlanych, remontowych i rozbiórkowych. Odpady te powstają w wielu dziedzinach gospodarki komunalnej, budowlanej, w przemyśle, w rolnictwie i w wielu innych sektorach gospodarczych. Z uwagi na rozproszenie źródeł powstawania odpadów budowlanych, ich ilość jest trudna do zbilansowania. Do oszacowania ilości

odpadów budowlanych w odpadach komunalnych posłużono się wskaźnikami wg KPGO – wskaźnik nagromadzenia odpadów budowlanych wynosi 40 kg/M/rok. Przy założeniu powyższego wskaźnika ilość odpadów budowlanych w sektorze komunalnym na terenie gminy wynosi 157,2 Mg. Struktura odpadów z sektora budowlanego przedstawia się następująco:

Lp.	Wyszczególnienie	% udział	Ilość odpadów w Mg/a
1	Cegła	40	62,88
2	Beton	20	31,44
3	Tworzywa sztuczne	1	1,57
4	Bitumiczna powierzchnia dróg	8	12,57
5	Drewno	7	11,0
6	Metale	5	7,86
7	Piasek	15	23,58
8	Inne	4	6,28
	Razem	100	157,2

* obliczenia własne wg KPGO

Odpady wielkogabarytowe

Odpady wielkogabarytowe są to odpady o dużych rozmiarach, tj. meble, zużyty sprzęt AGD i RTV, opakowania, skrzynie itp. Szacunkowa ilość wytworzonych na terenie gminy odpadów wielkogabarytowych wg wskaźnika nagromadzenia 15 kg/M/rok (wg KPGO) wynosi 58,95 Mg.

Osady ściekowe

Osad stały z gminnej oczyszczalni ścieków w Spale (oczyszczalnia mechaniczno-biologiczna o przepustowości 200 m³/dobę) w ilości 2,5 ton rocznie (dane z 2003 roku) wywożony jest na gminne składowisko w Inowłodzu i wykorzystywany jako warstwa przesypowa.

ODPADY PRZEMYSŁOWE

Na terenie gminy Inowódz nie ma składowiska odpadów przemysłowych, odpady wywożone są poza teren gminy. Każdy wytwórca odpadów przemysłowych, we własnym zakresie zajmuje się organizacją ich wykorzystania lub odbioru. Najczęściej odpady są odbierane, odzyskiwane lub unieszkodliwiane przez uprawnionych odbiorców, którzy posiadają odpowiednie zezwolenie. Niestety brak jest szczegółowych danych dotyczących ilości wszystkich wytworzonych odpadów przemysłowych na terenie gminy. Największym wytwórcą odpadów z sektora gospodarczego (wg Planu Gospodarki Odpadami dla Powiatu Tomaszowskiego) jest Zakład Drzewny „Paged” w Konewce (masa wytworzonych odpadów – 1482 Mg/rok).

1.4. Instalacje oraz podmioty zajmujące się przetwarzaniem i unieszkodliwianiem odpadów

Na terenie gminy Inowódz nie są zlokalizowane instalacje do unieszkodliwiania odpadów innych niż komunalne – odpady te są wywożone poza teren gminy przez wyspecjalizowane firmy.

Podmioty gospodarcze, posiadające zezwolenia na wytwarzanie lub transport odpadów z terenu powiatu tomaszowskiego:

- odpady zawierające azbest:
 - EKOCHEM – EKOSERVISE Sp. z o.o. w Łodzi, ul. Kościuszki
 - Zakład Remontowo-Budowlany Stanisław Karolczak w Łodzi, ul. Przełajowa 10/56
 - Przedsiębiorstwo Handlowo-Usługowe „FERT” inż. Witold Karolczak, Łódź, ul. Racjonalizatorów 2/3
 - Firma Usługowo-Handlowa „WOD-PRZEM” w Toruniu, ul. Sokoła 34, Oddział Płock ul. M. Konopnickiej 28
 - Firma Budowlana „DANBUD” Tadeusz Bykowski w Ujeździe, ul. Zgodna 9
 - Przedsiębiorstwo Robót Termoizolacyjnych i Antykorozyjnych TERMOEXPORT w Warszawie, ul. Żurawia 24/7
 - Przedsiębiorstwo Usługowo-Handlowe Export-Import „PEWJOL” w Opocznie, ul. Kopernika 8/5
 - Centrum Gospodarki Odpadami, Azbestu i Recyklingu „CARO” w Zamościu, ul. Bohaterów Monte Cassino 4/12
 - Plettac Serwis Sp. z o.o., ul. Kościuszki 19 w Ostrzeszowie
 - P.P.H.U. „GRAMA” Piotr Grabowski, Os. Gen. Maczka 17/5 w Łańcucie
- oleje odpadowe, odpady stałe z piaskowców i odwadniania olejów w separatorach, szlamy itp.:
 - AWAS-POLSKA Sp. z o.o. z siedzibą w Warszawie, ul. Marszałkowska 89/92
 - AWAS-Serwis Sp. Z o.o. w Warszawie, ul. Egejska 1/34
 - P.P.H.U. „GRAMA” Piotr Grabowski, Os. Gen. Maczka 17/5 w Łańcucie
- osady z zakładowych oczyszczalni ścieków zawierające substancje niebezpieczne:
 - Firma Handlowo-Usługowa „EKAN”, Serwis Usług Komunalno-Kanalizacyjnych, Henryk Andrzej Przywara w Tomaszowie Mazowieckim, ul. Wiejska 48/19
 - Separator Setwice Sp. z o.o., ul. Gen. Okulickiego 4 w Piasecznie

Na terenie gminy Inowłódz nie są zlokalizowane instalacje do odzysku odpadów.

1.5. Ocena aktualnego stanu gospodarki odpadami

Gospodarka odpadami komunalnymi w gminie Inowłódz prowadzona jest w sposób typowy dla takich jednostek administracyjnych. Niesegregowane odpady komunalne gromadzone są w miejscu powstania i wywożone na składowiska w miejscowości Brzustów oraz Lubochnia.

1.6. Wnioski

Analiza stanu obecnego gospodarki odpadami pozwala na przedstawienie wniosków:

1. Konieczne jest wprowadzenie systemu selektywnej zbiórki odpadów
2. Konieczne jest wprowadzenie systemu odpłatności związanej z opróżnianiem pojemników i wywożeniem odpadów („zanieczyszczający płaci”)
3. Należy podjąć działania w celu lokalizacji i likwidacji „dzikich wysypisk” istniejących na terenie gminy
4. Celowym byłoby podjęcie działań z zakresu edukacji proekologicznej, adresowanej do dzieci oraz dorosłych
5. Teren nieczynnego obecnie składowiska w miejscowości Inowłódz powinien zostać poddany procesowi rekultywacji; teren składowiska powinien być monitorowany przez okres 30 lat
6. Istniejące składowisko w miejscowości Brzustów powinno zostać zamknięte w przewidywanym terminie, a teren po składowisku powinien zostać poddany rekultywacji.

II Plan Gospodarki Odpadami

2.1. Prognozowane zmiany wpływające na gospodarkę odpadami

Najistotniejszy wpływ na gospodarkę odpadami w regionie będą miały: zmiany demograficzne, budownictwo mieszkaniowe, rozwój gospodarczy oraz zmiany struktury odpadów komunalnych.

2.1.1. Demografia

Wg stanu na 31 grudnia 2003 roku w gminie Inowódz zameldowanych było 3931 mieszkańców.

Liczba mieszkańców gminy w latach 1999 – 2003 przedstawia tabela:

Rok	1999	2000	2001	2002	2003
Inowódz	4021	3990	3979	3884	3930

* wg danych Rocznika Statystycznego Województwa Łódzkiego i danych Urzędu Gminy

W latach 1999 –2002 liczba mieszkańców gminy spada. W 2003 roku nastąpił wzrost liczby ludności gminy Inowódz. Prognoza GUS, w odniesieniu do gmin wiejskich powiatu tomaszowskiego przewiduje wzrost liczby ludności.

Prognozowana liczba mieszkańców gminy Inowódz w latach 2004–2011 w stosunku do roku 2003 wyniesie wg GUS:

Rok	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Liczba ludności	3938	3946	3957	3968	3979	3990	4006	4021

2.1.2. Rozwój gospodarczy

Strategia Rozwoju Gminy Inowódz przewiduje rozwój turystyki i wypoczynku oraz rolnictwa na terenie gminy. Walory przyrodnicze i rekreacyjne gminy „przyciągać” będą coraz większą liczbę turystów i wczasowiczów. Związane jest to z wytwarzaniem większej ilości odpadów, głównie opakowaniowych. Rozwój rolnictwa jak również rekreacji wiąże się z większym zapotrzebowaniem na wodę, co w konsekwencji zwiększy ilość ścieków i osadów ściekowych. Projektowana budowa nowego lotniska międzynarodowego w Rawie Mazowieckiej zwiększy znacznie zapotrzebowania w zakresie transportu towarowego i osobowego, nastąpi wzrost zapotrzebowania

na usługi z tym związane. Rejon gminy, jak również powiatu tomaszowskiego i powiatów sąsiadujących uznaje się obecnie jako rejon przyszłego rozwoju gospodarczego. Te kierunki rozwoju wskazują na potrzebę rozwoju systemu gospodarki odpadami komunalnymi, a brak infrastruktury w zakresie odbioru i zagospodarowania odpadów z bytowania i usług komunalnych stanowić może istotną przeszkodę dla inwestorów. Wszelka działalność prowadzona na terenie gminy ma być nieuciążliwa dla środowiska.

2.1.3. Mieszkalnictwo

Liczbę mieszkań i ich powierzchnię użytkową w latach 1999 –2001 przedstawia tabela:

Rok	1999		2000		2001	
Gmina Inowłódz	Liczba mieszkań	Powierzchnia (tys. m ²)	Liczba mieszkań	Powierzchnia (tys. m ²)	Liczba mieszkań	Powierzchnia (tys. m ²)
	1317	79,6	1317	79,6	1326	80,4

wg Rocznika Statystycznego Województwa Łódzkiego

* wg danych Powszechnego Spisu Ludności i Mieszkań 2002

Prognozę rozwoju mieszkalnictwa, przy założeniu utrzymania obecnego tempa wzrostu i zwiększenia liczby oddawanych rocznie mieszkań przedstawia tabela:

Rok	2006		2011	
Gmina Inowłódz	Liczba mieszkań	Powierzchnia (m ²)	Liczba mieszkań	Powierzchnia (m ²)
	1381	84,8	1428	89,4

2.1.4. Prognoza ilości i struktury odpadów

Na terenie gminy Inowłódz w 2002 roku wytworzono ok. 400 Mg odpadów komunalnych. Są to ilości odpadów z terenu gminy składowanych na składowisku w Brzustowie. Dane szacunkowe ilości wytwarzanych odpadów komunalnych (2002 rok) w „Planie gospodarki odpadami dla powiatu tomaszowskiego na lata 2002-2014” liczone na podstawie wskaźników ilości odpadów wytwarzanych rocznie przez jednego mieszkańca wynoszą 1065,3 Mg.

Szacunkowe ilości odpadów komunalnych w 2002 roku oraz prognoza (w Mg):

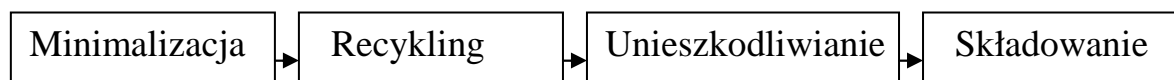
Rodzaj odpadów	2002	2005	2010	2014
Odpady kuchenne podlegające biodegradacji	232,7	233,5	233,8	233,1
Odpady zielone	28,7	28,6	29,1	29,2
Papier karton nieopakowaniowe	80,1	80,6	80,5	80,1
Opakowania z papieru i tektury	116,2	120,9	125,9	132,8
Opakowania wielomateriałowe	13,0	13,5	14,1	14,9
Tworzywa sztuczne nieopakowaniowe	140,4	140,4	139,1	135,5
Opakowania z tworzyw sztucznych	45,1	46,9	48,8	50,9
Odpady tekstylne	34,1	34,4	34,8	34,3
Szkło nieopakowaniowe	6,0	6,1	6,1	6,1
Opakowania ze szkła	93,3	95,2	97,7	100,4
Metale	35,4	33,7	33,4	33,2
Opakowania z blachy stalowej	12,6	12,8	13,1	13,4
Opakowania z aluminium	3,5	3,6	4,6	4,8
Odpady mineralne	53,9	53,2	53,3	53,6
Drobna frakcja popiołowa	50,3	48,7	47,1	45,7
Odpady wielkogabarytowe	66,8	67,0	67,0	66,4
Odpady budowlane	43,1	101,6	167,3	176,6
Odpady niebezpieczne	10,1	10,5	9,9	9,8
RAZEM	1065,3	1131,2	1205,6	1220,8

* wg Planu Gospodarki Odpadami dla Powiatu Tomaszowskiego na lata 2004-2014

2.2. Warunki segregacji, gromadzenia i składowania odpadów

Podstawowym warunkiem racjonalnej gospodarki odpadami jest selektywna zbiórka i pozyskiwanie surowców wtórnych – pozwala zmniejszyć strumień odpadów trafiających na składowiska (dłuższa eksploatacja składowisk), umożliwia odzysk surowców wtórnych bez nadmiernego obciążania linii w sortowniach, umożliwia tworzenie stabilnego rynku surowców wtórnych i przemysłu przetwarzającego te surowce.

Schemat racjonalnego gospodarowania odpadami:

Minimalizacja ilości odpadów – osiągana przez wstępną segregację

Recykling – odzysk odpadów, który polega na powtórnym przetwarzaniu substancji lub materiałów zawartych w odpadach w procesie produkcyjnym w celu uzyskania substancji lub materiału o przeznaczeniu pierwotnym lub

o innym przeznaczeniu, w tym też recykling organiczny, z wyjątkiem odzysku energii.

Recykling organiczny – obróbka tlenowa (w tym kompostowanie) lub beztlenowa odpadów, które ulegają rozkładowi biologicznemu w kontrolowanych warunkach przy wykorzystaniu mikroorganizmów, w wyniku której powstaje materia organiczna lub metan; składowanie na składowisku odpadów nie jest traktowane jako recykling organiczny.

Unieszkodliwianie odpadów – poddanie odpadów procesom przekształceń biologicznych, fizycznych lub chemicznych określonych w załączniku nr 6 ustawy o odpadach w celu doprowadzenia do takiego stanu, który nie stwarza zagrożenia dla życia, zdrowia ludzi lub dla środowiska.

Składowanie – ustawa o odpadach definiuje składowiska jako obiekty budowlane przeznaczone do składowania odpadów. Wyróżnia się następujące typy składowisk odpadów: składowisko odpadów niebezpiecznych (na których nie mogą być składowane odpady inne niż niebezpieczne), składowisko odpadów obojętnych (na którym mogą być składowane wyłącznie odpady obojętne), składowisko odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne (na wydzielonych częściach składowisk odpadów innych niż niebezpieczne i obojętnych mogą być składowane stałe odpady niebezpieczne; składowiska te powinny spełniać wymagania dotyczące lokalizacji, budowy, eksploatacji i zamknięcia określone dla składowisk odpadów niebezpiecznych).

Zgodnie z art. 55 ustawy o odpadach zakazuje się składowania odpadów:

- 1) występujących w postaci ciekłej, w tym odpadów zawierających wodę w ilości powyżej 95% masy całkowitej, z wyłączeniem szlamów,
- 2) o właściwościach wybuchowych, żrących, utleniających, wysoce łatwopalnych lub łatwopalnych,
- 3) medycznych i weterynaryjnych,
- 4) powstających w wyniku prac naukowo-badawczych, rozwojowych lub działalności dydaktycznej, które nie są zidentyfikowane lub są nowe i których oddziaływanie na środowisko jest nieznane,
- 5) opon i ich części, z wyłączeniem opon rowerowych i opon o średnicy zewnętrznej większej niż 1400 mm,
- 6) w śródlądowych wodach powierzchniowych i podziemnych,
- 7) w polskich obszarach morskich,
- 8) w przypadkach określonych w przepisach odrębnych.

Odpady powinny być składowane w sposób selektywny. Dopuszcza się składowanie określonych rodzajów odpadów w sposób nieselektywny (mieszanie), jeżeli w wyniku takiego składowania nie nastąpi zwiększenie negatywnego oddziaływania tych odpadów na środowisko. W celu zmniejszenia ilości lub objętości odpadów komunalnych kierowanych na składowisko oraz ograniczenia zagrożenia dla życia i zdrowia lub dla środowiska ma służyć

obowiązek poddawania odpadów procesom przekształcenia fizycznego, chemicznego lub biologicznego oraz segregacji. Obowiązki te nie dotyczą odpadów obojętnych oraz odpadów, w stosunku do których w/w procesy nie spowodują ograniczenia zagrożenia dla życia i zdrowia ludzi lub dla środowiska ani ograniczenia ilości lub objętości składowanych odpadów (art.56 ustawy o odpadach).

Podstawowymi systemami selektywnej zbiórki odpadów są:

- **System zbiorczych punktów selektywnego gromadzenia** (tzw. kontener w sąsiedztwie) polega na ustawieniu w wybranych punktach specjalnie oznakowanych kontenerów przeznaczonych do zbierania szkła, papieru, tworzyw sztucznych, metali. Odpady zmieszane (frakcja mikra) gromadzone są w osobnych pojemnikach. System stosuje się w rejonach o wysokim stopniu urbanizacji.
- **System zbiórki „u źródła”** polegający na rozstawieniu pojemników na poszczególne frakcje odpadów w miejscu ich powstawania (gospodarstwa domowe, posesje przy punktach usługowych itp.). Rozróżnia się systemy:
 - dwupojemnikowy (pojemnik na frakcję suchą i frakcję moką)
 - trójpojemnikowy (pojemnik na surowce wtórne, pojemnik na odpady do kompostowania, pojemnik na pozostałe odpady)
 - wielopojemnikowy (pojemniki na: szkło, papier, tworzywa sztuczne, odpady do kompostowania oraz pozostałe odpady)
- **System centralnych punktów selektywnego gromadzenia**, polegający na stworzeniu ogrodzonych, nadzorowanych miejsc wyposażonych w zestawy kilku pojemników i kontenerów obsługujących skupiska ludności około 20 tys. mieszkańców. Punkty te mogą odbierać również odpady wielkogabarytowe, odpady niebezpieczne, motoryzacyjne, budowlane.

Zgodnie z przepisami, regulującymi składowanie odpadów komunalnych konieczne będzie uzyskanie tzw. pozwolenia zintegrowanego, co w praktyce oznacza, że za kilka lat nie będzie możliwe docelowe składowanie odpadów na istniejącym składowisku na terenie gminy. Instalacja (składowisko) wymagająca pozwolenia zintegrowanego powinna spełniać wymagania ochrony środowiska wynikające z najlepszej dostępnej techniki (art. rozdz. 4 art. 201-219 ustawy z dn. 27.04.2001r. Prawo Ochrony Środowiska).

Wojewódzki Plan Gospodarki Odpadami przewiduje utworzenie Regionalnych Zakładów Unieszkodliwiania Odpadów (RZUO), posiadających wymagane pozwolenia i spełniających wymogi ochrony środowiska. Jeden RZUO obsługiwałby kilka powiatów. Proponuje się aby w zakresie unieszkodliwiania odpadów komunalnych strefę tę obsługiwała jedna instalacja termicznego przekształcania odpadów o wydajności ok. 200 000 Mg/a. Powiatowy Plan

Gospodarki Odpadami przewiduje utworzenie na terenie powiatu (sugerowana lokalizacja - Lubochnia) Zakładu Zagospodarowania Odpadów, na którym będzie prowadzona wtórna segregacja odpadów.

2.3. Możliwości wykorzystania i unieszkodliwiania odpadów

Rosnąca ilość wytwarzanych odpadów komunalnych powoduje konieczność zmniejszania ich objętości przed ostatecznym składowaniem z jednoczesnym odzyskaniem możliwych do odzyskania surowców i energii. Najpopularniejsze sposoby unieszkodliwiania pozostałych po segregacji odpadów komunalnych to:

- spalanie – termiczne unieszkodliwianie zmniejszające masę odpadów składowanych. Ciąg technologiczny do spalania składa się z urządzeń do przygotowania odpadów, pieca z systemem do odzysku ciepła, instalacji do oczyszczania spalin, systemu kontroli toksyczności spalin oraz urządzeń do usuwania popiołu i żużla
- wykorzystanie niektórych frakcji odpadów jako paliwa alternatywne – spalanie odpadów odbywa się nie w specjalnym piecu do spalania odpadów, ale w palenisku funkcjonującej instalacji przemysłowej (kotły fluidalne i paleniska rusztowe w zakładach energetycznych, siłowniach przemysłowych, cementowniach itp.). Paliwami mogą być np. guma, makulatura, tekstylia, odpady drewniane, plastiki, odpady organiczne. W tych systemach konieczny jest ciągły monitoring spalin.
- piroliza – polega na odgazowaniu różnego rodzaju odpadów i spalanie produktów gazowych procesu. Tą metodą można utylizować takie odpady jak: guma, makulatura, tekstylia, odpady drewniane, plastiki, odpady organiczne.
- ekobetonowanie – wykorzystanie niektórych rodzajów odpadów jako domieszki do betonów, stosowanych do budowy m.in. podbudowy dróg i ulic, budowy obwałowań wysypisk odpadów, budowy barier dźwiękochłonnych itp.
- kompostowanie – procesowi kompostowania mogą być poddane odpady organiczne z gospodarstw domowych, placów targowych, pielęgnacji zieleni miejskiej itp. Kompostowanie może być prowadzone w warunkach naturalnych (pryzmy) lub w bioreaktorach.
- pryzma energetyczna – odpady ulegające biodegradacji składowane są w pryzmach, w których odbywa się beztlenowy proces rozkładu. Wykorzystuje się powstający w wyniku procesu rozkładu biogaz do wytwarzania energii cieplnej lub elektrycznej.

Powiatowy Program Gospodarki Odpadami przewiduje możliwość utworzenia na terenie składowiska w Lubochni kompostowni płytowej o przepustowości 4 000 Mg/rok, przyjmującej odpady wydzielone z odpadów domowych w drodze selektywnej zbiórki odpadów „mokrych” oraz sortowania odpadów

zmieszanych. Kompost wytworzony w takiej kompostowni mógłby być wykorzystany przez firmy zajmujące się terenami zielonymi oraz do sprzedaży.

2.4. Cele strategiczne i system gospodarki odpadami

Główne rodzaje odpadów, jakie powstają na terenie gminy można podzielić na:

- komunalne: stałe i ciekłe odpady z gospodarstw domowych i obiektów użyteczności publicznej, odpady z ogrodów i parków, odpady uliczne (tzw. zmiotki), nieczystości ze zbiorników bezodpływowych,
- inne (w tym niebezpieczne): wraki samochodowe, odpady z zakładów opieki zdrowotnej i weterynaryjnej, baterie, świetlówki, odpady ropopochodne, eternit, odpady budowlane (gruz, ziemia), odpady z działalności usługowej i produkcyjnej itp.

Główne cele planu gospodarki odpadami to:

- zapobieganie powstawaniu odpadów,
- zapewnienie bezpiecznego dla środowiska unieszkodliwienia powstałych odpadów.

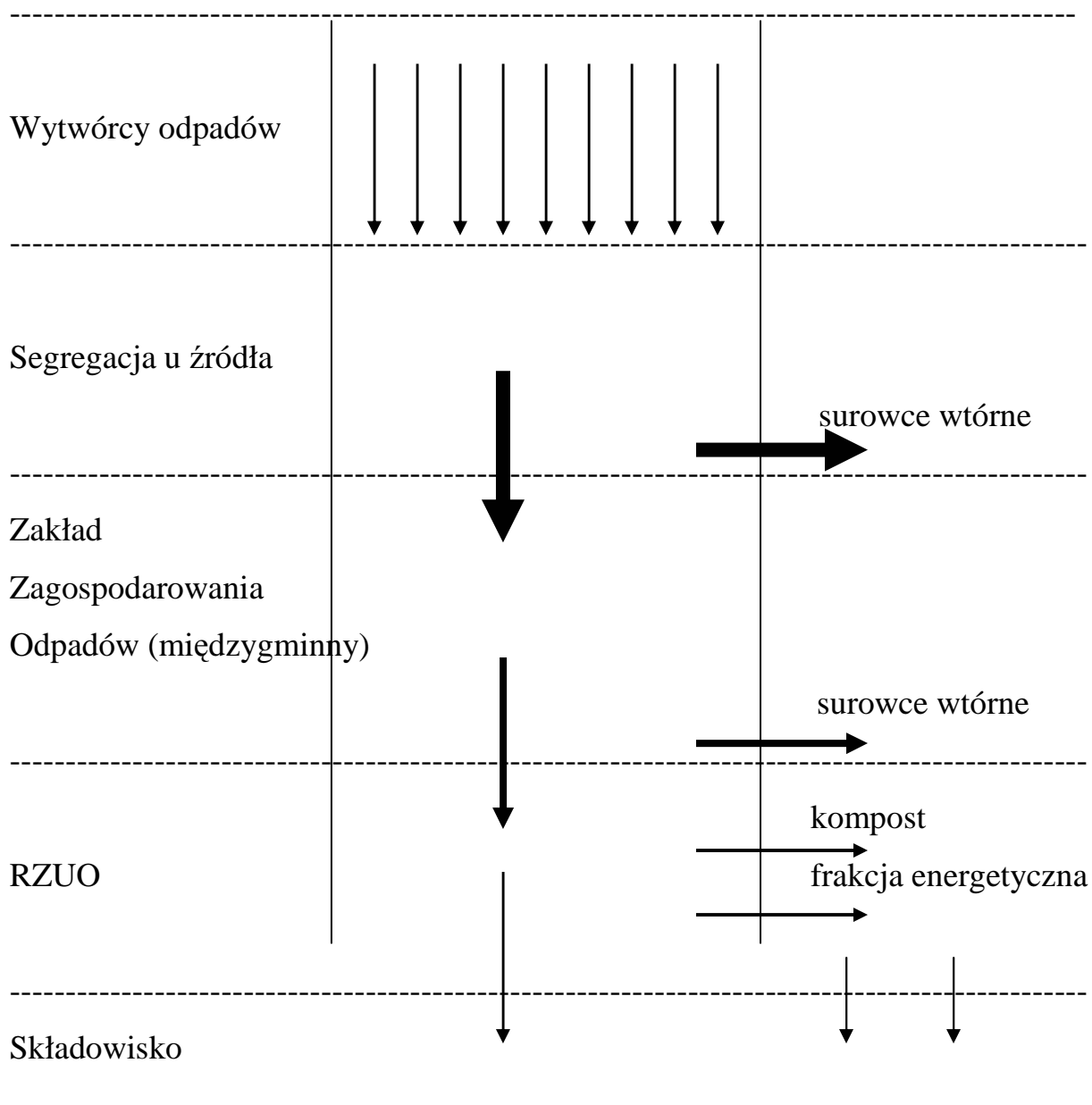
Realizacja głównych celów wymaga podjęcia szeregu działań, m.in.:

- podniesienia świadomości ekologicznej mieszkańców,
- kontynuacja powszechnego systemu segregacji odpadów.

Odpady komunalne wytwarzane w gospodarstwach domowych oraz w jednostkach prowadzących działalność gospodarczą poddawane są wstępnej segregacji „u źródła”. W wyniku wstępnej segregacji oddzielana jest frakcja sucha (papier, szkło, plastik, metale), która będzie odbierana przez firmy, z którymi gmina podpisze odpowiednie umowy. Zgodnie z Powiatowym Planem Gospodarki Odpadami frakcja „mokra” przewożona będzie do powiatowego (międzygminnego) Zakładu Zagospodarowania Odpadów w Lubochni, gdzie będzie poddawana procesowi segregacji. Przy ZZO w Lubochni planowana jest budowa punktu rozbiórki odpadów wielkogabarytowych oraz segregacji i przemiału odpadów budowlanych, punktu czasowego gromadzenia odpadów niebezpiecznych. Odzyskane surowce wtórne będą odbierane przez firmy w celu ich zagospodarowania, odpad zostanie przewieziony do Regionalnego Zakładu Unieszkodliwiania Odpadów, w którym będzie oddzielana frakcja energetyczna (do spalania) oraz balast.

2.4.1. Schemat gospodarki odpadami na terenie gminy

Docelowy system zbierania, segregacji i unieszkodliwiania odpadów komunalnych przedstawia poniższy schemat:

Planowany system gospodarki odpadami na terenie gminy Inowłódz przewiduje trzy etapy działań, z których pierwszy realizowany jest na terenie gminy przez samorząd gminy, drugi etap na terenie powiatu przez gminy wchodzące w jego skład lub gminy ościennie, trzeci będzie etapem wspólnym dla gmin i powiatów województwa łódzkiego (wg Stref Zagospodarowania Odpadów); jedna strefa obejmować będzie kilka powiatów.

1. Segregacja „u źródła”

Wytwarzane w gospodarstwach domowych oraz w jednostkach prowadzących działalność gospodarczą odpady komunalne poddawane są wstępnej segregacji „u źródła”. W wyniku wstępnej segregacji oddzielona zostaje frakcja sucha (papier, szkło, plastik, metale), która będzie odbierana przez firmę, z którą gmina podpisze odpowiednią umowę w zakresie odbioru odpadów.

2. Segregacja w Zakładzie Zagospodarowania Odpadów (ZZO)

Frakcja mokra, odbierana z gospodarstw domowych, będzie przewożona do powiatowego (międzygminnego) Zakładu Zagospodarowania Odpadów (sugerowana lokalizacja w granicach składowiska w Lubochni), gdzie będzie poddana procesowi wtórnej segregacji. Odzyskane surowce wtórne będą odbierane przez firmy w celu ich zagospodarowania, odpad zostanie przewieziony do Regionalnego Zakładu Unieszkodliwiania Odpadów, w którym będzie oddzielana frakcja energetyczna (do spalania) oraz balast.

3. RZUO – Regionalny Zakład Unieszkodliwiania Opadów jako docelowe miejsce składowania i unieszkodliwiania odpadów

Wojewódzki Plan Gospodarki Odpadami zakłada utworzenie na terenie województwa kilku Zakładów Unieszkodliwiania Odpadów (jeden zakład obsługiwałby kilka powiatów), posiadających wymagane pozwolenia i spełniających wymogi ochrony środowiska. Proponuje się aby w zakresie unieszkodliwiania odpadów komunalnych strefę tę obsługiwała jedna instalacja termicznego przekształcania odpadów o wydajności ok. 200 000 Mg/a.

RZUO będzie wyposażone w instalacje i urządzenia, pozwalające na całkowite unieszkodliwienie dostarczonych odpadów. Podstawowe sekcje technologiczne obróbki odpadów zlokalizowane na terenie zakładu unieszkodliwiania to:

- sekcja przyjęć odpadów komunalnych zmieszanych,
- sekcja mechanicznego sortowania odpadów zmieszanych,
- sekcja ręcznego sortowania odpadów zmieszanych (w kabinie sortowniczej),
- sekcja przyjęć surowców wtórnych pochodzących z selektywnej zbiórki,
- sekcja doczyszczania surowców wtórnych,
- sekcja przyjęć masy organicznej i odpadów zielonych,
- sekcja przygotowania masy organicznej do unieszkodliwiania,
- sekcja unieszkodliwiania odpadów organicznych,
- sekcja unieszkodliwiania odpadów resztkowych,
- sekcja uzdatniania odpadów surowcowych (doczyszczanie),
- sekcja prasowania surowców wtórnych,

- sekcja przerobu odpadów budowlanych,
- sekcja czasowego składowania odpadów problemowych (niebezpiecznych),
- kwatery do składowania odpadów resztkowych (balastowych),
- sekcja odbioru i wstępnego przetworzenia zużytych opon samochodowych,
- sekcja przyjęcia i obróbki odpadów wielkogabarytowych,
- sekcja odbioru osadów ściekowych.

2.4.2. Działania zmierzające do poprawy sytuacji w zakresie gospodarki odpadami

Z analizy danych zbiórki, odzysku, recyklingu poszczególnych rodzajów odpadów wynika, że najgorsza sytuacja jest w sektorze odpadów komunalnych – większość tych odpadów składowana jest bez segregacji. Konieczne jest podjęcie działań, które zmienią tę sytuację. Działania powinny dotyczyć następujących obszarów:

- zapobieganiu powstawania odpadów, które realizowane może być poprzez:
 - stosowanie czystych technologii – celem opracowania czystszych technologii jest doskonalenie procesów wytwarzania podczas których powstaje niewiele odpadów lub nie powstają wcale. Czyste technologie znajdują zastosowanie przede wszystkim w przemyśle (opracowywanie procesów produkcji z użyciem odnawialnych, nieszkodliwych materiałów i źródeł energii, przy jednoczesnej ochronie różnorodności biologicznej) jak również w gminach, które na swoim terenie mogą podejmować wiele działań organizacyjnych stwarzających możliwości popularyzacji i stosowania zasad „Czystej produkcji”. „Czysta produkcja” daje możliwości zmiany dotychczasowego myślenia polegającego na podejmowaniu szerokich działań zmierzających do usuwania skutków i skupieniu się na działaniach zapobiegawczych, działaniach u źródła, które przynoszą największe efekty.
 - zapobieganie poprzez produkty – celem możliwości uczestniczenia w procesie „czystych produktów” jest dostarczenie konsumentom informacji o ekologicznej charakterystyce produktów i ich opakowań poprzez odpowiednie oznakowanie. Należy zapewnić, aby produkty wprowadzane na rynek, podczas wytwarzania, użytkowania i końcowego usuwania, w możliwie jak najmniejszym stopniu przyczyniały się do zwiększania ilości lub szkodliwości odpadów albo do powstania zanieczyszczeń.
 - recykling i ponowne wykorzystanie jest najlepszym sposobem zapobiegania lub zmniejszania wszelkich niekorzystnych wpływów na środowisko po powstaniu odpadów. Odpady mogą być poddane

recyklingowi albo ostatecznemu usunięciu, o wyborze formy powtórnego wykorzystania decydować będą względy ekonomiczne. Recykling i powtórne wykorzystanie odpadów może odbywać się różnymi metodami, np. poprzez regenerację oraz odzyskanie surowców i energii w innej postaci. Wybór powinien uwzględniać cel, jaki stanowi zmniejszenie ilości odpadów oraz oszczędność surowców i energii.

- poprawy gospodarki odpadami (optymalizacja transportu, intensyfikacja odzysku, unieszkodliwianie)
- optymalizacji sieci instalacji do unieszkodliwiania odpadów i docelowego składowiska (zamykanie składowisk, niespełniających wymogów ochrony środowiska, modernizacja i rozbudowa regionalnych składowisk odpadów).

2.4.2.1.Odpady komunalne

Odpady komunalne wytwarzane w gospodarstwach domowych po wprowadzeniu powszechnego systemu segregacji „u źródła”, będą poddawane wstępnej segregacji w miejscu wytworzenia (pojemniki lub worki). Na terenie gminy Inowłódz, gdzie występują rozległe tereny leśne, szczególną uwagę należy zwrócić na wyeliminowanie wywożenia odpadów komunalnych do lasów. W latach następnych powinien być kontynuowany proces upowszechniania segregacji „u źródła”, aż do osiągnięcia zakładanych w planach gospodarki odpadami limitów odzysku surowców wtórnych.

2.4.2.2.Odpady komunalne ulegające biodegradacji

Na terenie gminy Inowłódz dominują odpady z gospodarstw domowych. Odpady z gospodarstw domowych na terenach wiejskich w większości zagospodarowywane są w miejscu ich powstawania – jako pasze dla zwierząt oraz jako kompost. Zakłada się budowę, przy Zakładzie Zagospodarowania Odpadów w Lubochni, kompostowni płytowej o przepustowości 4 000 Mg/rok, gdzie przetwarzane będą odpady ulegające biodegradacji z gmin powiatu oraz odpadów z pielęgnacji terenów zielonych z miasta Tomaszów Mazowiecki. Kompost wykorzystywany będzie przez firmy komunalne i gminy do rekultywacji terenów wyrobisk, terenów po „dzikich wysypiskach” itp. Jednocześnie przewiduje się budowę małej płyty dla kompostowania odpadów rolniczych, a także osadów ściekowych z małych oczyszczalni ścieków i zbiorników bezodpływowych. Kompost z tej płyty będzie odbierany przez rolników, a jego wysoką jakość może zapewnić wysoki udział odpadów rolniczych. Ze względu na wiejski charakter gminy nie planowana jest zbiórka odpadów ulegających biodegradacji na terenie wsi. W przyszłości planuje się proponowanie mieszkańcom wsi wdrożenia systemu kompostowników przydomowych.

2.4.2.3. Odpady niebezpieczne

Odpady niebezpieczne będą czasowo gromadzone w Punkcie Zbiórki Odpadów Niebezpiecznych (PZON) zlokalizowanym przy zakładzie Zagospodarowania Odpadów (ZZO) lub odbierane bezpośrednio od wytwórców przez wyspecjalizowane firmy. W punkcie zbiórki odpadów niebezpiecznych powinny znajdować się odpowiednio przygotowane magazyny, przystosowane do przechowywania odpadów niebezpiecznych, takich jak: odpady zawierające azbest (rury i eternit), opony, baterie i akumulatory, zużyty sprzęt AGD itp.

- **Odpady medyczne i weterynaryjne** – odpady z Ośrodka Zdrowia, aptek oraz odpady weterynaryjne odbierane są przez wyspecjalizowane firmy na podstawie zawartych umów i wywożone do Bełchatowa celem ich unieszkodliwiania.
- **Opony** – przy założeniu wymiany opon średnio co 5 lat szacuje się, że rocznie wystąpi konieczność unieszkodliwienia około 2500 szt. opon różnych rozmiarów. Przewiduje się utworzenie punktu czasowego gromadzenia zużytych opon przy ZZO, skąd będą transportowane do wyspecjalizowanych firm prowadzących unieszkodliwianie odpadów gumowych.
- **Oleje** – odpadowe oleje, występujące w procesach produkcyjnych oraz zbierane w punktach obsługi samochodów, stacjach benzynowych itp. są odbierane od wytwórców przez wyspecjalizowane firmy. W PZON powinna być instalacja do czasowego gromadzenia odpadów olejowych. Szacuje się, że na terenie gminy wytwarzanych jest około 25 Mg olejów odpadowych rocznie.
- **Akumulatory** – przeciętny okres użytkowania akumulatora wynosi około 3,5 roku, przy liczbie pojazdów zarejestrowanych na terenie gminy szacuje się, że rocznie powstawać będzie około 1,2 Mg odpadów tego rodzaju. Część odpadów tego typu zostanie oddana w punktach sprzedaży (oddanie starego akumulatora przy zakupie nowego). Miejsce demontażu samochodów powinien posiadać magazyn do czasowego przechowywania zużytych akumulatorów i baterii.
- **Azbest** – przeprowadzona została inwentaryzacja materiałów zawierających azbest, użytkowanych aktualnie na terenie gminy. Według spisu na terenie gminy znajduje się 155 tys. m² eternitowych pokryć dachowych oraz ok. 500 mb azbestowych rur wodociągowych. Planowane działania informacyjne i edukacyjne przyczynią się do usuwania wyrobów azbestowych z budynków i instalacji – konieczne jest utworzenie magazynu, w którym możliwe będzie tymczasowe (przed transportem do punktów unieszkodliwiania) składowanie tych odpadów. Koniecznym działaniem jest również opracowanie programu likwidacji azbestu.

- **Odpady zawierające PCB** - obecnie w kraju realizowany jest program likwidacji PCB z terminem zakończenia w 2010 roku. Zgodnie z rozporządzeniem Ministra Gospodarki z dn. 24.06.2002 (Dz.U. Nr 96 poz.860) podmioty gospodarcze miały obowiązek przeprowadzenia inwentaryzacji urządzeń zawierających PCB (eksploatowanych i wycofanych z eksploatacji) oraz magazynowanych odpadów PCB w terminie do 31.12.2002 r., a następnie przedłożenia informacji o wynikach inwentaryzacji Wojewodzie. Obecnie brak jest pełnego rozeznania o ilości urządzeń zawierających PCB oraz magazynowanych odpadach PCB na terenie gminy Inowłódz. W związku z tym na terenie gminy należy zinwentaryzować lokalizacje wszelkich instalacji zawierających PCB, opracować harmonogram ich usunięcia oraz przeprowadzić likwidację i dekontaminację urządzeń zawierających PCB (przede wszystkim transformatory i kondensatory z olejem zawierającym domieszkę PCB). Do 2010 roku urządzenia zawierające PCB powinny zostać zlikwidowane i unieszkodliwione. Zbieraniem, dekontaminacją i unieszkodliwianiem urządzeń i odpadów z PCB zajmują się następujące posiadające uprawnienia podmioty gospodarcze:
 - Zakłady Azotowe ANWIL S.A. we Włocławku (posiadają instalacje do termicznego unieszkodliwiania płynów zawierających PCB),
 - Przedsiębiorstwo Usług Specjalistycznych i Projektowych CHEMEKO Sp. z o.o. we Włocławku (prowadzą dekontaminację transformatorów oraz organizację dostaw odpadów z PCB do unieszkodliwiania w instalacji Zakładów Azotowych ANWIL),
 - POFRABAT Sp. z o.o. w Warszawie (realizują zbiórkę kondensatorów z PCB z przekazaniem ich do całkowitego zniszczenia za granicą).
- Odpady niebezpieczne w strumieniu odpadów komunalnych – podstawowym działaniem, mającym na celu wyeliminowanie odpadów niebezpiecznych z odbieranych odpadów komunalnych będzie szeroka działalność edukacyjna i informacyjna, prowadzona w ramach edukacji ekologicznej społeczeństwa. Przewidywana wtórna segregacja w Zakładzie Zagospodarowania Odpadów pozwoli wydzielić część tych odpadów (m.in. zużyte baterie itp.).

Konieczne jest przeprowadzenie szerokiej akcji informacyjnej o utworzonym na terenie powiatu Punkcie Zbiórki Odpadów Niebezpiecznych – jego lokalizacja „w pobliżu”, tj. w odległości maksymalnie kilkunastu kilometrów powinna ułatwić mieszkańcom „pozbywanie się” niebezpiecznych odpadów w sposób zorganizowany (we własnym zakresie lub na telefon) i bezpieczny dla środowiska. Ponadto na terenie gminy przewiduje się funkcjonowanie tzw. mobilnego punktu zbiórki odpadów niebezpiecznych i wielkogabarytowych – przejazd specjalistycznych samochodów po uprzednim poinformowaniu

mieszkańców (np. w systemie kwartalnym), które będą odbierały odpady niebezpieczne i wielkogabarytowe wystawione przed posesję przez mieszkańców.

2.4.2.4.Odpady z sektora gospodarczego

Sytuacja w zakresie gospodarki odpadami przemysłowymi na terenie gminy Inowłódz jest relatywnie dobra – prawie cały strumień tych odpadów jest wywożony poza teren gminy w celu odzysku i unieszkodliwiania przez uprawnionych odbiorców (posiadających zezwolenia). Zmniejszenie ilości odpadów z tego sektora planuje się osiągnąć przez:

- promocję nowoczesnych „czystych” technologii,
- promocję termomodernizacji budynków i modernizacji systemów grzewczych w celu ograniczenia ilości powstających popiołów,
- wzmocnienie kontroli przestrzegania warunków postępowania z odpadami przez podmioty gospodarcze.

2.4.2.5.Osady ściekowe

Osad stały z gminnej oczyszczalni ścieków w Spale w ilości 2,5 ton rocznie (dane z 2003 roku) wywożony jest na gminne składowisko w Inowłodzu i wykorzystywany jako warstwa przesypowa.

Na terenie gminy Inowłódz w najbliższych latach przewidziana jest rozbudowa systemu kanalizacji i oczyszczania ścieków. Działania te spowodują powstanie większej ilości osadów ściekowych. W związku z powyższym konieczne jest opracowanie prognozy ilości osadów ściekowych oraz określenie ich charakterystyki w celu analizy możliwości ich wykorzystania lub unieszkodliwienia.

2.4.2.6.Odpady z rozbiórki obiektów budowlanych

Odpady powstające podczas rozbiórki lub remontów obiektów budowlanych, nadające się do zagospodarowania (gruz budowlany) planuje się gromadzić na specjalnie wydzielonym placu w Zakładzie Zagospodarowania Odpadów. Odpady te będą zagospodarowywane (sprzedawane) zainteresowanym osobom lub podmiotom gospodarczym. W odpadach z rozbiórki obiektów budowlanych mogą występować również odpady zawierające azbest (eternit). Odpady te będą wydzielane i deponowane w specjalnym magazynie przy ZZO.

2.4.2.7. Odpady opakowaniowe

Strategia gospodarki odpadami opakowaniowymi, przyjęta w krajowym planie gospodarki odpadami zakłada m.in.:

- *zrównoważony rozwój – realizowane działania proekologiczne dotyczą również sektora materiałów opakowaniowych,*
- *zapobieganie powstawaniu odpadów opakowaniowych (wprowadzenie instrumentów ekonomicznych, organizacyjnych i prawnych, przeciwdziałających powstawaniu odpadów, organizacja systemów zbiórki, promowanie opakowań wielokrotnego użytku, wspieranie produkcji opakowań zgodnych z wymogami ochrony środowiska),*
- *odzyskiwanie z materiałów opakowaniowych surowców i energii,*
- *ustalenie poziomu odzysku i recyklingu na szczeblu krajowym,*
- *stosowanie uzasadnionych ekonomicznie i ekologicznie metod odzysku.*

Realizacja powyższych założeń na szczeblu gminnym, powinna spowodować zmniejszenie ilości odpadów opakowaniowych trafiających na składowiska. Planuje się to osiągnąć przez wprowadzenie systemu segregacji odpadów „u źródła” w gminie. Opakowania szklane, plastikowe, papierowe i kartonowe będą zbierane systemem wielopojemnikowym. Dodatkowa segregacja odpadów zmieszanych w Zakładzie Zagospodarowania Odpadów pozwoli wydzielić znajdujące się w tych odpadach opakowania szklane i plastikowe. W celu większego odzysku surowców wtórnych (szkło, papier i plastik) konieczna jest szeroko pojęta działalność informacyjna w zakresie edukacji ekologicznej społeczeństwa.

2.4.2.8. Odpady wielkogabarytowe

Odpady wielkogabarytowe z uwagi na okresowość ich występowania w odpadach powinny być odbierane przez firmę wywozową, która ustali sposób ich gromadzenia i wywożenia w formie np. okresowych wystawek – tzw. mobilny punkt zbiórki odpadów lub odbiór w dowolnym terminie systemem „na telefon”. Na terenie gminy Inowódz odpady wielkogabarytowe odbierane są systemem „na telefon” za dodatkową opłatą przez firmę Altvater Sulo Sp. z o.o. w Warszawie, oddział w Tomaszowie Mazowieckim i składowane na terenie firmy. Odpady te zostaną poddane procesowi demontażu i unieszkodliwienia. Również na terenie Zakładu Zagospodarowania Odpadów w Lubochni planowana jest budowa stanowiska rozbiórki odpadów wielkogabarytowych.

2.5. Cele krótkookresowe gospodarki odpadami (na lata 2004–2007)

Podstawowym zadaniem samorządu gminy jest utworzenie sprawnego systemu zbierania i unieszkodliwiania odpadów.

CELE

- podnoszenie świadomości ekologicznej mieszkańców,
- popularyzacja selektywnej zbiórki odpadów komunalnych,
- organizacja zbiórki odpadów niebezpiecznych,
- organizacja zbiórki odpadów wielkogabarytowych,
- organizacja zbiórki odpadów budowlanych,
- stworzenie podstaw organizacyjno-prawnych dla utworzenia na terenie powiatu (międzygminnego) Zakładu Zagospodarowania Odpadów z segregacją odpadów komunalnych,
- stworzenie podstaw organizacyjno-prawnych dla utworzenia na terenie powiatu punktu czasowego magazynowania odpadów niebezpiecznych m.in. zawierających azbest (PZON).

DZIAŁANIA

- opracowanie programu informacyjnego o selektywnej zbiórce odpadów,
- upowszechnianie na terenie gminy systemu segregacji odpadów „u źródła”,
- opracowanie koncepcji i dokumentacji technicznej powiatowego (międzygminnego) Zakładu Zagospodarowania Odpadów, punktu magazynowania odpadów azbestowych,
- ustalenie zasad współfinansowania inwestycji przez samorządy lokalne
- opracowanie projektu umożliwiającego ubieganie się o środki zewnętrzne na realizację inwestycji (studium wykonalności, analiza oddziaływania na środowisko),
- utrzymanie kontroli nad organizacją gospodarki odpadami przez związek międzygminny i zarząd powiatu w celu zapewnienia właściwej strategii w gospodarce odpadami.

ZAKŁAD ZAGOSPODAROWANIA ODPADÓW

Zakład Zagospodarowania Odpadów, zlokalizowany na terenie powiatu, powinien posiadać następujące cechy:

- być położony w miejscu z dogodnym dojazdem ze wszystkich gmin,
- posiadać odpowiednie zaplecze i infrastrukturę
- posiadać możliwości rozbudowy,

oraz posiadać (docelowo) następujące urządzenia i obiekty:

- linię technologiczną do segregacji odpadów zmieszanych,

- magazyn do czasowego gromadzenia odpadów zawierających azbest,
- utwardzony plac do składowania i segregacji odpadów budowlanych,
- pomieszczenia do zbierania i czasowego przechowywania odpadów niebezpiecznych (GPZON).

LOKALIZACJA

Powiatowy Plan Gospodarki Odpadami przewiduje utworzenie poprzez porozumienie międzygminne Zakładu Zagospodarowania Odpadów (sugerowana lokalizacja na terenie istniejącego składowiska w Lubochni, który dysponuje bazą obszarową i infrastrukturalną). Lokalizacja na istniejącym składowisku nie będzie powodować sprzeciwu ze strony mieszkańców. Ze względu na znaczny udział kosztów transportu w cenie unieszkodliwiania lokalizacja składowiska w niewielkiej odległości od wytwórcy byłaby czynnikiem zmniejszającym obciążenia mieszkańców.

Z podobnych względów w tych samych miejscach będzie optymalne położenie punktu magazynowania odpadów niebezpiecznych, w tym azbestowych oraz kompostowni odpadów ulegających biodegradacji.

OCZEKIWANE EFEKTY

Realizacja planowanych działań powinna do roku 2007 doprowadzić do:

- w wyniku szerokiej akcji informacyjno-popularyzacyjnej – wprowadzenia spójnych zasad finansowania unieszkodliwiania odpadów komunalnych (zanieczyszczający płaci) i rozpowszechniania wstępnej segregacji odpadów w gminie,
- w efekcie współdziałania samorządów gminnych i samorządu powiatowego – przygotowania i rozpoczęcia inwestycji „powiatowy - międzygminny Zakład Zagospodarowania Odpadów”,
- osiągnięcie limitów odzysku i recyklingu na poziomie:
 - odpadów wielkogabarytowych – 20%
 - odpadów budowlanych – 15%
 - odpadów niebezpiecznych – 15%
 - odpadów opakowaniowych – odzysk 50%, recykling 25%.

2.6. Cele gospodarki odpadami na lata 2008–2015

Podstawowym celem planu gospodarki odpadami na lata 2008-2015 jest kontynuacja powszechnego systemu wstępnej segregacji odpadów oraz uruchomienie powiatowego (międzygminnego) Zakładu Zagospodarowania Odpadów.

CELE

- kontynuacja powszechnego systemu segregacji „u źródła” oraz odbioru odpadów posegregowanych i odpadów zmieszanych z terenu gminy,
- kontynuacja działań w kierunku podwyższania świadomości ekologicznej mieszkańców,
- uruchomienie powiatowego (międzygminnego) ZZO,
- uruchomienie punktu magazynowania odpadów niebezpiecznych m.in. zawierających azbest.

DZIAŁANIA

- kontynuacja działań informacyjnych na temat segregacji odpadów,
- opracowanie i wdrożenie programu wymiany pokryć dachowych zawierających azbest,
- budowa powiatowego (międzygminnego) Zakładu Zagospodarowania Odpadów,
- uruchomienie punktu gromadzenia odpadów niebezpiecznych, w tym azbestowych,
- podjęcie współpracy z innymi gminami i powiatami województwa łódzkiego (powiaty radomszczański piotrkowski, tomaszowski i opoczyński) w celu utworzenia zawiązku komunalnego gmin. Związek ten w przyszłości podjąłby się realizacji przewidzianego w wojewódzkim planie gospodarki odpadami dla województwa łódzkiego zadania w postaci wybudowania regionalnej instalacji termicznego przekształcania odpadów o wydajności ok. 200 000 Mg/a (Regionalny Zakład Unieszkodliwiania Odpadów).

OCZEKIWANE EFEKTY

- minimalizacja ilości odpadów poza systemem (składowanych na „dzikich wysypiskach”),
- zwiększenie zainteresowania mieszkańców gminy wymianą pokryć dachowych, zawierających azbest,
- osiągnięcie limitów odzysku i recyklingu na poziomie:
 - odpadów wielkogabarytowych – 55%
 - odpadów budowlanych – 45%
 - odpadów niebezpiecznych – 57%.

2.7. Zadania z zakresu gospodarki odpadami w Gminnym Programie Ochrony Środowiska

Gminny program ochrony środowiska definiuje cele strategiczne (główne) i cele operacyjne (szczegółowe). Dla realizacji celu strategicznego „Inowłódz – gmina ekologiczna” – definiuje się cel operacyjny – „Sprawny system zbierania i unieszkodliwiania odpadów”. Zakłada się opracowanie szczegółowych programów realizacyjnych, niezbędnych dla realizacji tego celu. Poniżej przedstawione są programy i odpowiadające im działania w układzie zadań priorytetowych (lata 2004-2007) i działań na lata 2008-2015.

Cel Operacyjny - Sprawny system zbierania i unieszkodliwiania odpadów

Zasadniczym celem gospodarki odpadami jest zmniejszenie ilości wytwarzanych odpadów oraz zwiększenie stopnia ich wykorzystania (poprzez odzysk surowców wtórnych oraz przeróbkę odpadów). Spowoduje to, że mniejsza ilość odpadów trafi na składowisko. Stworzenie takiego systemu gospodarki odpadami wymaga realizacji następujących programów:

- program wprowadzenia selektywnej zbiórki odpadów
- program likwidacji i rekultywacji terenu składowisk w Inowłodzu i Brzustowie
- program likwidacji „dzikich” wysypisk
- program współpracy międzygminnej w zakresie gospodarki odpadami
- program likwidacji azbestu

➤ Program wprowadzenia selektywnej zbiórki odpadów

Celem programu jest wprowadzenie powszechnego systemu selektywnej zbiórki odpadów, działania te zmniejszą strumień odpadów kierowanych na składowisko i zwiększą odzysk surowców wtórnych.

➤ Program likwidacji i rekultywacji terenu składowisk w Inowłodzu i Brzustowie

W chwili obecnej na istniejącym na terenie gminy składowisko odpadów komunalnych w Inowłodzu nie są składowane odpady (zamknięte składowisko). Teren składowiska należy zrehabilitować oraz monitorować przez okres 30 lat po zamknięciu. W latach 2008-2015 gmina planuje realizację zadania związanego z zamknięciem, rekultywacją oraz monitoringiem składowiska w Brzustowie.

➤ *Program likwidacji „dzikich” wysypisk*

Program likwidacji „dzikich” wysypisk powinien objąć lokalizację nieformalnych składowisk i opracowanie harmonogramu ich likwidacji. Zadanie to powinno być realizowane do całkowitej likwidacji problemu.

➤ *Program współpracy międzygminnej w zakresie gospodarki odpadami*

Zgodnie z Powiatowym Programem Ochrony Środowiska na terenie powiatu tomaszowskiego planowane jest utworzenie Zakładu Zagospodarowania Odpadów, zawierającego linię do segregacji odpadów zmieszanych, wydzielone miejsce gromadzenia odpadów niebezpiecznych typu akumulatory, opony, baterie, świetlówki itp., odpadów budowlanych zawierających azbest (m.in. eternit) oraz kompostownię płytową. Analiza możliwości utworzenia takiego Zakładu Zagospodarowania Odpadów terenie powiatu sugeruje lokalizację na terenie składowiska w Lubochni, które dysponuje możliwościami obszarowymi i infrastrukturalnymi. Planowana jest również rozbudowa i modernizacja instalacji na terenie Oczyszczalni Ścieków w Tomaszowie Mazowieckim (budowa suszarni osadów na terenie oczyszczalni lub wykorzystanie istniejącego pieca półkowego; budowa instalacji do wytwarzania paliwa z odpadów – termiczne przekształcenie paliwa z odpadów oraz wysuszonych osadów ściekowych z odzyskaniem energii). W związku z powyższym może zostać utworzony związek międzygminny w zakresie gospodarki odpadami, który wspólnie ubiegać się będzie o środki pomocowe do realizacji inwestycji.

➤ *Program likwidacji azbestu*

Na terenie gminy Inowódz została przeprowadzona inwentaryzacja eternitowych pokryć dachowych budynków mieszkalnych i gospodarskich, która wykazała iż na terenie gminy znajduje się 155 tys. m² eternitu. Należy opracować harmonogram usuwania azbestu na terenie gminy, program likwidacji azbestu na terenie gminy, a następnie realizować zadania zapisane w programie. Przewiduje się, że likwidacja azbestu będzie realizowana przy znacznym udziale środków zewnętrznych (fundusze ochrony środowiska, środki pomocowe). Zadaniem gminy będzie koordynacja realizacji programu.

- *Program wprowadzenia selektywnej zbiórki odpadów*

Zadania priorytetowe na lata 2004 – 2007				
Lp.	Zadanie	Realizacja	Źródła środków	Koszty realizacji
1	Wprowadzenie selektywnej zbiórki odpadów	Wójt Gminy	Budżet gminy Budżet państwa Fundusze Ochrony Środowiska Środki UE	20 000

Zadania na lata 2008 – 2015				
Lp.	Zadanie	Realizacja	Źródła środków	Koszty realizacji
1	Zwiększenie odzysku surowców wtórnych w wyniku wstępnej segregacji	Wójt Gminy	Budżet gminy Budżet państwa Fundusze Ochrony Środowiska Środki UE	Koszty zostaną oszacowane w czasie realizacji inwestycji
2	Kontynuacja selektywnej zbiórki odpadów	Wójt Gminy	Budżet gminy Budżet państwa Fundusze Ochrony Środowiska Środki UE	30 000

- *Program likwidacji i rekultywacji terenu składowisk w Inowłodzu i Brzustowie*

Zadania priorytetowe na lata 2004 – 2007				
Lp.	Zadanie	Realizacja	Źródła środków	Koszty realizacji
1	Likwidacja składowiska w Inowłodzu	Wójt Gminy	Budżet gminy Budżet państwa Fundusze Ochrony Środowiska Środki UE	
2	Rekultywacja terenu składowiska w Inowłodzu	Wójt Gminy	Budżet gminy Budżet państwa Fundusze Ochrony Środowiska Środki UE	300 000

3	Monitoring składowiska Inowłódz	Wójt Gminy	Budżet gminy Budżet państwa Fundusze Ochrony Środowiska Środki UE	
---	---------------------------------	------------	--	--

Zadania na lata 2008 – 2015

Lp.	Zadanie	Realizacja	Źródła środków	Koszty realizacji
1	Likwidacja składowiska w miejscowości Brzustów	Wójt Gminy	Budżet gminy Budżet państwa Fundusze Ochrony Środowiska Środki UE	300 000
2	Rekultywacja składowiska w miejscowości Brzustów	Wójt Gminy	Budżet gminy Budżet państwa Fundusze Ochrony Środowiska Środki UE	
3	Monitoring składowiska Brzustów i Inowłódz	Wójt Gminy	Budżet gminy Budżet państwa Fundusze Ochrony Środowiska Środki UE	

- *Program likwidacji „dzikich” wysypisk*

Zadania priorytetowe na lata 2004 – 2007

Lp.	Zadanie	Realizacja	Źródła środków	Koszty realizacji
1	Likwidacja „dzikich” wysypisk	Wójt Gminy	Budżet gminy Budżet państwa Fundusze Ochrony Środowiska Środki UE	10 000

Zadania na lata 2008 – 2015

Lp.	Zadanie	Realizacja	Źródła środków	Koszty realizacji
2	Likwidacja „dzikich” wysypisk i rekultywacja terenu wysypisk	Wójt Gminy	Budżet gminy Budżet państwa Fundusze Ochrony Środowiska Środki UE	15 000

- **Program współpracy międzygminnej w zakresie gospodarki odpadami**

Zadania priorytetowe na lata 2004 – 2007			
Lp.	Zadanie	Realizacja	Źródła Środków
1	Nawiązanie współpracy międzygminnej w zakresie budowy Zakładu Zagospodarowania Odpadów	Zarząd Powiatu Wójtowie Gmin	Budżet powiatu Budżet gminy Budżet państwa Fundusze Ochrony Środowiska Środki UE

Zadania na lata 2008 – 2015			
Lp.	Zadanie	Realizacja	Źródła środków
1	Budowa Zakładu Zagospodarowania Odpadów (sortownia odpadów) na terenie powiatu (sugerowana lokalizacja – składowisko w Lubochni) – partycypacja w kosztach	Zarząd Powiatu Wójtowie Gmin	Budżet powiatu Budżet gminy Budżet państwa Fundusze Ochrony Środowiska Środki UE
2	Budowa kompostowni płytowej przy Zakładzie Zagospodarowania Odpadów w Lubochni	Zarząd Powiatu Wójtowie Gmin	Budżet powiatu Budżet gminy Budżet państwa Fundusze Ochrony Środowiska Środki UE
3	Utworzenie przy ZZO w Lubochni punktu: rozbiórki odpadów wielkogabarytowych i segregacji i przemiału odpadów budowlanych oraz zbiórki odpadów niebezpiecznych	Zarząd Powiatu Wójtowie Gmin	Budżet powiatu Budżet gminy Budżet państwa Fundusze Ochrony Środowiska Środki UE
5	Budowa suszarni osadów na terenie oczyszczalni ścieków w Tomaszowie Mazowieckim; budowa instalacji do wytwarzania paliwa z odpadów na terenie w/w oczyszczalni	Zarząd Powiatu Wójtowie Gmin	Budżet powiatu Budżet gminy Budżet państwa Fundusze Ochrony Środowiska Środki UE

• **Program likwidacji azbestu**

Zadania priorytetowe na lata 2004 – 2007				
Lp.	Zadanie	Realizacja	Źródła środków	Koszty realizacji
1	Inwentaryzacja azbestowych pokryć dachowych, opracowanie harmonogramu usuwania azbestu. Realizacja programu usuwania azbestu na terenie gminy	Starostwo Powiatowe Wójt Gminy	Budżet państwa Fundusze Ochrony Środowiska Środki UE	2 300 000

Zadania na lata 2008 – 2015				
Lp.	Zadanie	Realizacja	Źródła środków	Koszty realizacji
1	Kontynuacja usuwania azbestowych pokryć dachowych na terenie gminy	Starostwo Powiatowe Wójt Gminy	Budżet państwa Fundusze Ochrony Środowiska Środki UE	5 500 000

Szacunkowe koszty realizacji programów z zakresu gospodarki odpadami oraz edukacji ekologicznej przedstawia poniższe zestawienie:

Cele operacyjne Programy	Szacunkowe koszty realizacji 2004-2007	Szacunkowe koszty realizacji 2008-2015	Potencjalne źródła środków
Sprawny system zbierania i unieszkodliwiania odpadów			
Wprowadzenie selektywnej zbiórki odpadów	20 000	30 000	Środki własne Budżet państwa FOŚiGW Środki pomocowe
Likwidacja i rekultywacja terenu składowisk w Inowłodzu i Brzustowie	300 000	300 000	Środki własne Budżet państwa FOŚiGW Środki pomocowe
Likwidacja „dzikich” wysypisk	10 000	15 000	Środki własne Budżet państwa FOŚiGW Środki pomocowe

Współpraca międzygminna w zakresie gospodarki odpadami	10 000 000 (partycypacja w kosztach)		Środki własne Budżet państwa FOŚiGW Środki pomocowe
Likwidacja azbestu	2 300 000	5 500 000	Budżet państwa FOŚiGW Środki pomocowe
Wysoka świadomość ekologiczna społeczeństwa			
Program edukacji ekologicznej dla dzieci i młodzieży	10 000	20 000	Środki własne Budżet państwa FOŚiGW Środki pomocowe
Program popularyzacji inwestycji proekologicznych i wspierania lokalnych inicjatyw społecznych	15 000	25 000	Środki własne Budżet państwa FOŚiGW Środki pomocowe

2.8. Wnioski z analizy oddziaływania projektu na środowisko

Funkcjonujący obecnie w gminie system zbierania odpadów komunalnych nie odpowiada wymogom ochrony środowiska i racjonalnej gospodarki odpadami. Wprowadzenie systemu selektywnej zbiórki odpadów będzie zapobiegał niekontrolowanemu usuwaniu odpadów do środowiska naturalnego, co jest podstawowym warunkiem ochrony tego środowiska. Przedsięwzięcia, których realizację przewidziano w planie gospodarki odpadami, zwiększą odzysk surowców wtórnych. Szacunkowa ilość odpadów wytworzonych na terenie gminy w 2002 roku (liczona wskaźnikowo) jest dużo wyższa niż ilość odpadów zbieranych i wywożonych na składowisko w Brzustowie i Inowłodzu. Oznacza to, że pewna ilość odpadów jest spalana w gospodarstwach domowych lub trafia na „dzikie” wysypiska. Przewidywane w ramach Gminnego Planu Gospodarki Odpadami działania powinny przynieść efekty w postaci:

1. Podniesienia świadomości ekologicznej mieszkańców gminy, co wpłynie na zmniejszenie zagrożenia środowiska przez spalanie odpadów w gospodarstwach i wywożenie odpadów do lasów.
2. Zmniejszenia ilości odpadów komunalnych trafiających na docelowe składowisko – przez wprowadzenie powszechnego systemu selektywnej zbiórki odpadów.
3. Zwiększenia ilości odzyskiwanych odpadów metalowych, szklanych, plastikowych oraz papieru – segregacja „u źródła” oraz segregacja w Zakładzie Zagospodarowania Odpadów.
4. Zwiększenia możliwości wydzielenia odpadów niebezpiecznych ze strumienia odpadów komunalnych – segregacja „u źródła” oraz segregacja w Zakładzie Zagospodarowania Odpadów.

5. Zwiększenie (docelowo do poziomu limitów odzysku i recyklingu) ilości odzyskiwanych odpadów wielkogabarytowych, budowlanych, niebezpiecznych oraz opakowaniowych.
6. Zmniejszenia ilości odpadów niebezpiecznych (azbest, akumulatory, sprzęt AGD, opony itp.) trafiających na „dzikie wysypiska”. W tym celu konieczna jest szeroka akcja informacyjna, dogodna lokalizacja punktu zbierania odpadów niebezpiecznych.

2.9. Edukacja

Ważnym działaniem wpływającym na warunkującym skuteczność wdrażania programu gospodarki odpadami jest prowadzenie systematycznej edukacji społeczeństwa. Edukacja w dziedzinie ekologii dla dzieci i młodzieży powinna odbywać się w szkołach w ramach dodatkowych zajęć lekcyjnych (wpis do programu nauczania), organizowania konkursów, udziału dzieci i młodzieży w akcjach typu „Sprzątanie świata” itp. Konieczne jest opracowanie programu informacyjnego, który będzie wspierał działania inwestycyjne i zwiększał poparcie społeczne dla tych działań. Kampania informacyjno-edukacyjna powinna być prowadzona wielotorowo (dla różnych grup docelowych), przy wykorzystaniu wszystkich dostępnych środków komunikowania społecznego, takich jak:

- materiały drukowane (ulotki, broszury), publikacje w prasie (artykuły, komentarze, stałe rubryki, wywiady, artykuły redakcyjne), komunikaty, powiadomienia i obwieszczenia służb komunalnych oraz okolicznościowe pamiątki (znaczkę, długopisy itp.);
- materiały audiowizualne (wywiady dla radia i telewizji, filmy, wystawy, ogłoszenia służb komunalnych w lokalnym radiu i telewizji);
- imprezy promocyjne, czyli konferencje prasowe, zebrania mieszkańców, imprezy specjalne (festiwale, akcje typu „Sprzątanie świata”) oraz warsztaty, seminaria, konferencje itp.

Wybór odpowiednich form kontaktu z mieszkańcami powinien zapewnić optymalną skuteczność przy istniejących możliwościach finansowych.

2.10. System monitoringu i oceny realizacji programu

Funkcjonowanie systemu gospodarki odpadami na terenie gminy wymaga prowadzenia bieżącego monitoringu. Stały monitoring umożliwia ocenę skuteczności podejmowanych działań oraz wprowadzanie – w razie wystąpienia takiej konieczności – odpowiednich korekt. Harmonogram działań monitorujących program przedstawia schemat:

Działanie	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Bieżący monitoring funkcjonowania systemu	x	x	x	x	x	x	x	x
Raporty z realizacji programu		x		x		x		x
Aktualizacja Programu				x				x

Monitoring systemu gospodarki odpadami powinien być jednym z elementów kontroli realizacji Programu Ochrony Środowiska, w związku z powyższym proponuje się harmonogram przedstawiania raportów Radzie Gminy zbieżny z harmonogramem monitorowania realizacji Programu Ochrony Środowiska.

Zgodnie z „Ustawą o odpadach” Wójt:

- sporządza projekt gminnego planu gospodarki odpadami,
- przekazuje projekt gminnego planu gospodarki odpadami do zaopiniowania przez zarząd województwa i zarząd powiatu,
- realizuje uchwalony przez radę gminy plan gospodarki odpadami,
- opiniuje program gospodarki odpadami niebezpiecznymi,
- opiniuje wydawane zezwolenia na prowadzenie działalności w zakresie odzysku lub unieszkodliwiania odpadów,
- opiniuje wydawane zezwolenia na prowadzenie działalności w zakresie zbierania lub transportu odpadów,
- wydaje decyzje w sprawie usunięcia odpadów z miejsc nieprzeznaczonych do ich składowania lub magazynowania.

Realizując wymogi ustawowe Wójt Gminy – za pomocą odpowiednich komórek Urzędu Gminy – będzie monitorować realizację programu i przedstawić odpowiednie raporty z realizacji Radzie Gminy.

Dobry system sprawozdawczości oparty na miernikach (wskaźnikach) stanu środowiska jest podstawą właściwego systemu oceny realizacji Planu Gospodarki Odpadami. Poniżej przedstawiono propozycje istotnych wskaźników, w oparciu o które będzie prowadzony monitoring PGO (lista ta nie jest wyczerpująca i będzie sukcesywnie modyfikowana):

1. Ilość wytwarzanych odpadów komunalnych – mieszkańiec/rok
2. Ilość wytworzonych odpadów niebezpiecznych – mieszkańiec/rok
3. Udział odpadów z sektora komunalnego składowanych na składowisku-%
4. Udział odpadów przemysłowych składowanych na składowisku - %
5. Stopień unieszkodliwiania odpadów niebezpiecznych ze strumienia odpadów komunalnych - %
6. Stopień wykorzystania gospodarczego odpadów przemysłowych - %
7. Ilość zebranych materiałów, które poddano procesowi recyklingu - %

8. Udział społeczeństwa w działaniach na rzecz poprawy gospodarki odpadami wg oceny świadomości jakościowej - %
9. Ilość i jakość interwencji (wniosków) zgłaszanych przez mieszkańców (np. „dzikie wysypiska”) – liczba/opis
10. Liczba, jakość i skuteczność kampanii edukacyjno-informacyjnych – liczba/opis.

2.11. Streszczenie

2.11.1. Gminny Program Ochrony Środowiska

STAN ŚRODOWISKA NATURALNEGO W GMINIE INOWŁÓDZ

Na terenie gminy Inowłódz lub w bliskim sąsiedztwie prowadzone są badania monitoringowe stanu zanieczyszczenia środowiska: powietrza, wód powierzchniowych i podziemnych, gleb. Aktualne wyniki badań wykazują:

- powietrze atmosferyczne – na terenie gminy nie są prowadzone pomiary zanieczyszczeń powietrza, a wyniki pomiarów stężeń zanieczyszczeń gazowych i pyłowych w punktach pomiarowych zlokalizowanych w sąsiedztwie gminy w Tomaszowie Mazowieckim (ul. Św. Antoniego 24, ul. Koplina 1) i Opocznie nie przekraczają dopuszczalnych norm;
- wody podziemne - prowadzone w 2002 roku badania jakości wody w ujęciu wody w Brzustowie (monitoring krajowy) i ujęciu w Spale – Ośrodek wczasowy ZZPC „Opoczno” (monitoring regionalny) wykazały średnią jakość wody (klasa II), o naturalnym chemizmie, zmienionych antropogenicznie, wymagających złożonego uzdatniania;
- wody powierzchniowe – w ramach monitoringu prowadzone są badania czystości rzeki Pilicy w punkcie kontrolno-pomiarowym w Spale i Inowłodzu oraz rzeki Gać w punkcie kontrolno-pomiarowym w Spale. Badania przeprowadzone w 2002 r. wykazały „non” – pozaklasowy charakter ze względu na wskaźnik miano Coli. W stosunku do lat poprzednich nastąpiło wyraźne pogorszenie stanu czystości w/w rzek;
- gleby – występujące gleby należą do grupy o niskich korzyściach do produkcji rolnej. Z uwagi na występowanie na terenie gminy złóż surowców mineralnych i istnienie kopalni nastąpiła poważna degradacja powierzchni terenu;
- odpady komunalne – na terenie gminy Inowłódz podstawową metodą unieszkodliwiania odpadów jest ich składowanie na składowisku w Brzustowie, do 2004 roku również na składowisku w Inowłodzu (obecnie składowisko w Inowłodzu jest nieczynne i odpady nie są przyjmowane), nie prowadzona jest selektywna zbiórka odpadów komunalnych.

Lasy na terenie gminy Inowódz zajmują powierzchnię ogólną 5564 ha, co stanowi 56,7% powierzchni gminy. Lesistość gminy jest wyższa od średniej lesistości powiatu tomaszowskiego wynoszącej 30,8% i wyraźnie wyższa od średniej lesistości województwa łódzkiego wynoszącej 20,5%. Duże obszary lasów na terenie gminy uznanych jest jako lasy ochronne.

INFRASTRUKTURA ZWIĄZANA Z OCHRONĄ ŚRODOWISKA W GMINIE

Gmina Inowódz jest zwodociągowana w 100%. Głównym źródłem zaopatrzenia w wodę gospodarstw domowych są wodociągi: Inowódz–Teofilów-Zakościele, Spała-Liciażna-Żądłowice, Królowa Wola-Brzustów-Dąbrowa i Konewka-Spała. Długość sieci wodociągowej wynosi 71,3 km, do której przyłączonych jest 1155 budynków mieszkalnych. W Spale znajduje się stacja uzdatniania wody. Stan sieci określany jest jako dobry.

Gmina Inowódz jest skanalizowana tylko w obrębie miejscowości Spała i Konewka. Długość sieci kanalizacyjnej wynosi 3,0 km, do której przyłączone są 42 gospodarstwa i posesje. Na terenie gminy funkcjonuje 5 oczyszczalni ścieków: Gminna Oczyszczalnia Ścieków w Spale, Ośrodek Przygotowań Olimpijskich w Spale, Centrum Chrześcijańskie w Zakościelu, Nadleśnictwo Spała i Ośrodek Elektrociepłowni Łódź w Teofilowie. Ścieki z obiektów użyteczności publicznej z terenu gminy gromadzone są w szambach i dowożone do oczyszczalni wozami asenizacyjnymi. Ścieki gospodarcze w poszczególnych miejscowościach zagospodarowywane są przez gospodarstwa na własnych gruntach i generalnie nie stanowią zagrożenia.

Niesegregowane odpady z terenu gminy gromadzone są w pojemnikach i wywożone na składowisko odpadów komunalnych: w Brzustowie przez Zakład Usług Komunalnych „HAK” z siedzibą w Piotrkowie Trybunalskim (składowisko administrowane jest przez Zakład Usług Komunalnych z siedzibą w Spale) oraz na składowisko w Lubochni przez firmę ALVATER SUŁO Sp. z o.o. z Warszawy z Oddział w Tomaszowie Mazowieckim. Odpady niebezpieczne odbierane są przez wyspecjalizowane firmy i wywożone poza teren gminy do Bełchatowa celem ich unieszkodliwienia.

CELE STRATEGICZNE, CELE OPERACYJNE I PROGRAMY W ZAKRESIE OCHRONY ŚRODOWISKA DLA GMINY INOWÓDZ

W ramach prac nad gminnym programem ochrony środowiska zdefiniowano cele strategiczne dla gminy Inowódz:

I. Inowódz – gmina ekologiczna

II. Rozwój bazy turystyczno-rekreacyjnej i rolnictwa oparty na walorach przyrodniczych gminy

Realizacja celów strategicznych polityki ekologicznej gminy wymaga zdefiniowania celów operacyjnych oraz opracowania programów działania w poszczególnych obszarach. Programom zostaną przyporządkowane szczegółowe zadania, planowane do realizacji jako zadania priorytetowe (na lata 2004-2006) oraz zadania długofalowe (na lata 2007-2011).

CELE STRATEGICZNE (Główne)	CELE OPERACYJNE (Szczegółowe)	PROGRAMY (Działania)
I Inowłódz – gmina ekologiczna	Wysoka świadomość ekologiczna społeczeństwa	<ul style="list-style-type: none"> • Program edukacji ekologicznej dla dzieci i młodzieży • Popularyzacja inwestycji proekologicznych i wspierania lokalnych inicjatyw społecznych
	Zmniejszenie zagrożeń wpływających na czystość powietrza	<ul style="list-style-type: none"> • Gazyfikacja gminy • Modernizacja systemów elektroenergetycznych • Modernizacja systemów grzewczych w budynkach użyteczności publicznej • Popularyzacja termomodernizacji budynków • Popularyzacja ekologicznych źródeł energii
	Poprawa stanu czystości wód powierzchniowych	<ul style="list-style-type: none"> • Rozbudowa systemów kanalizacji i oczyszczania ścieków • Popularyzacja przydomowych oczyszczalni ścieków • Modernizacja systemów melioracyjnych
	Sprawny system zbierania i unieszkodliwiania odpadów	<ul style="list-style-type: none"> • Program wprowadzenia selektywnej zbiórki odpadów • Likwidacja i rekultywacja terenu składowisk w Inowłodzu i Brzustowie • Likwidacja „dzikich” wysypisk • Współpraca międzygminna w zakresie gospodarki odpadami • Likwidacja azbestu
	Komunikacja drogowa – zmniejszenie zagrożeń dla środowiska	<ul style="list-style-type: none"> • Program budowy i modernizacji dróg • Program modernizacji mostów
II Rozwój bazy turystyczno-rekreacyjnej i rolnictwa oparty na walorach przyrodniczych gminy	Racjonalna gospodarka leśna i wodna – ochrona istniejących zasobów	<ul style="list-style-type: none"> • Program zwiększenia lesistości gminy • Program rozwoju małej retencji
	Gospodarka zgodna z ekologią	<ul style="list-style-type: none"> • Program racjonalnej gospodarki surowcami naturalnymi

II Rozwój bazy turystyczno-rekreacyjnej i rolnictwa oparty na walorach przyrodniczych gminy	Rozwój turystyki i agroturystyki	<ul style="list-style-type: none">• Program rozbudowy bazy turystyczno-rekreacyjnej• Program rozwoju agroturystyki
	Rozwój nowoczesnego rolnictwa i przetwórstwa rolno-spożywczego	<ul style="list-style-type: none">• Program popularyzacji ekologicznego rolnictwa• Program rozwoju przetwórstwa rolno-spożywczego

Realizacja programów i zadań zamieszczonych w Programie Ochrony Środowiska powinna być na bieżąco monitorowana przez Samorząd Gminy. Zapis ustawowy wymaga sporządzania co 2 lata raportu z realizacji programu i aktualizację programu w cyklu 4-letnim.

2.11.2. Gminny Plan Gospodarki Odpadami

Opis stanu obecnego

Gospodarka odpadami komunalnymi w gminie Inowódz prowadzona jest w sposób typowy dla takich jednostek administracyjnych. Na terenie gminy niesegregowane odpady komunalne gromadzone są w pojemnikach i wywożone na:

- składowisko odpadów w Brzustowie przez Zakład Usług Komunalnych „HAK” w Warszawie z siedzibą w Piotrkowie Trybunalskim. Składowisko administrowane jest przez Zakład Usług Komunalnych w Inowłodzu z siedzibą w Spale,
- składowisko odpadów w Lubochni przez firmę ALVATER SULO Sp. z o.o. z Warszawy z Oddział w Tomaszowie Mazowieckim, które odbiera kontenery od mieszkańców z poszczególnych miejscowości i transportuje je na składowisko w Lubochni.

Mieszkańcy zobowiązani są do podpisania umów na odbiór odpadów komunalnych z jedną z w/w wyspecjalizowanych firm działających na terenie gminy.

Plan Gospodarki Odpadami

Planowany system gospodarki odpadami na terenie gminy Inowódz przewiduje trzy etapy działań, z których pierwszy realizowany jest na terenie gminy przez samorząd gminy, drugi etap na terenie powiatu przez gminy wchodzące w jego skład lub gminy ościenne, trzeci będzie etapem wspólnym dla gmin i powiatów województwa łódzkiego (wg Stref Zagospodarowania Odpadów); jedna strefa obejmować będzie kilka powiatów.

Etap 1. - Segregacja „u źródła”

Wytwarzane w gospodarstwach domowych oraz w jednostkach prowadzących działalność gospodarczą odpady komunalne poddawane są wstępnej segregacji „u źródła”. W wyniku wstępnej segregacji oddzielona zostaje frakcja sucha

(papier, szkło, plastik, metale), która będzie odbierana przez firmę, z którą gmina podpisze odpowiednią umowę w zakresie odbioru odpadów.

Etap 2. - Segregacja w Zakładzie Zagospodarowania Odpadów (ZZO)

Fracja mokra, odbierana z gospodarstw domowych, będzie przewożona do powiatowego (międzygminnego) Zakładu Zagospodarowania Odpadów (sugerowana lokalizacja w granicach składowiska w Lubochni), gdzie będzie poddana procesowi wtórnej segregacji. Odzyskane surowce wtórne będą odbierane przez firmy w celu ich zagospodarowania, odpad zostanie przewieziony do Regionalnego Zakładu Unieszkodliwiania Odpadów, w którym będzie oddzielana frakcja energetyczna (do spalania) oraz balast.

Etap 3. - RZUO (Regionalny Zakład Unieszkodliwiania Odpadów) jako docelowe miejsce składowania i unieszkodliwiania odpadów

Wojewódzki Plan Gospodarki Odpadami zakłada utworzenie na terenie województwa łódzkiego kilku Zakładów Unieszkodliwiania Odpadów (jeden zakład obsługiwałby kilka powiatów), posiadających wymagane pozwolenia i spełniających wymogi ochrony środowiska. Proponuje się aby w zakresie unieszkodliwiania odpadów komunalnych strefę tę obsługiwała jedna instalacja termicznego przekształcania odpadów o wydajności ok. 200 000 Mg/a.

Edukacja

Ważnym działaniem wpływającym na warunkującym skuteczność wdrażania programu gospodarki odpadami jest prowadzenie systematycznej edukacji społeczeństwa. Efektem działań edukacyjnych powinno być wprowadzenie powszechnego systemu segregacji odpadów „u źródła”, wyeliminowanie niekorzystnych dla środowiska nawyków (spalanie odpadów w gospodarstwach domowych, wywożenie odpadów do lasów itp.)

2.12. Wykaz materiałów źródłowych

- Polska 2025 – Długookresowa strategia trwałego i zrównoważonego rozwoju,
- Narodowa strategia ochrony środowiska na lata 2000 – 2006,
- II Polityka ekologiczna państwa, grudzień 2000 r.,
- Polityka ekologiczna państwa na lata 2003 – 2006 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2007 – 2010, Rada Ministrów, Warszawa grudzień 2002 r.,
- Program wykonawczy do II Polityki ekologicznej państwa na lata 2002 – 2010, Rada Ministrów, Warszawa listopad 2002 r.,
- Strategia ekorozwoju Polski, MOŚ, ZNiL, Warszawa 1993 r.,
- Plan rozwoju obszarów wiejskich dla Polski na lata 2004 – 2006 (drugi projekt), Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi, marzec 2003 r.
- Podstawowe problemy środowiska w Polsce, Inspekcja Ochrony Środowiska, Warszawa listopad 2000 r.,
- Polityka leśna państwa – dokument przyjęty przez Radę Zasobów Naturalnych i Leśnictwa (1997) – dokument przyjęty przez Radę Ministrów w dniu 22.04.1997 r.,
- Krajowy plan gospodarki odpadami – Ministerstwo Środowiska, październik 2002 r.,
- Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest stosowanych na terytorium Polski, Rada Ministrów, Warszawa maj 2002 r.,
- Strategia Rozwoju Województwa Łódzkiego
- Program Ochrony Środowiska Województwa Łódzkiego
- Plan gospodarki odpadami dla województwa łódzkiego
- Program Ochrony Środowiska Powiatu Tomaszowskiego (Mazowieckiego), Instytut Ochrony Środowiska, Warszawa, 2004 r.,
- Plan Gospodarki Odpadami dla Powiatu Tomaszowskiego (Mazowieckiego), Instytut Ochrony Środowiska, Warszawa, grudzień 2003 r.,
- Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Inowłódz, EKO-STYL – Inowłódz, 2000 r.
- Strategia Rozwoju Gminy Inowłódz,
- Projekt prac geologicznych na wykonanie lokalnego monitoringu wód podziemnych w rejonie składowiska odpadów w miejscowości Brzustów, INWEST-EKO, Kielce, listopad 2003 r.,
- Projekt prac geologicznych na wykonanie lokalnego monitoringu wód podziemnych w rejonie składowiska odpadów w miejscowości Inowłódz, INWEST-EKO, Kielce, listopad 2003 r.